

FINSK-JULREVVY.

redigerad af Jac. Ahrenberg

med bidrag af:

Aspelin, J. R.

Fagerlund, G.

Flodin, K.

E. B.

Estlander, B.

Gripenberg, A.

Gråsten, E.

Gustafsson, F.

Heikel, I. A.

Hjelt, A.

Jelm, W.

Junius.

Lagus, E.

Lybeck, M.

Molander, H.

Nordman, A.

Nordman, P.

Piscator.

Ramsay, A.

Reuter, J.

Reuter, J. N.

Tallqvist, K.

Tavaststjerna, K. A.

Westermarck, H.

Willebrand, R. F. v.

Innehåll.

<i>Återblick.</i> R. F. v. Willebrand.	<i>Finska teatern.</i> J. N. Reuter.
<i>Grå sten, poem.</i> J. Reuter.	<i>Fiskerinäringen.</i> Piscator.
<i>Vår svenska skönlitteratur 1890—91.</i> E. Gråsten.	<i>Barnsöl.</i> V. Jelm.
<i>Villa Malcolm, poem.</i> K. A. Tavaststjerna.	<i>Andra tider, poem.</i> K. A. Tavaststjerna.
<i>Konsten under året.</i> Jac. Ahrenberg.	<i>Turistföreningen.</i> A. Ramsay.
<i>Choses mystérieuses.</i> H. Westermarck.	
<i>Kinesiska muren, poem.</i> K. A. Tavaststjerna.	
<i>En nordisk universitetskalender.</i> E. August.	<i>Litteratur-revy.</i>
<i>Tyrolerkväll.</i> J. Reuter.	<i>Teologi.</i> K. Tallqvist.
<i>Musiklifvet i Helsingfors 1891.</i> K. Flodin.	<i>Historia.</i> B. Estlander.
<i>Förödmjukelse.</i> P. Nordman.	<i>Geografi.</i> A. Nordman.
<i>Sängdags, poem.</i> M. Lybeck.	<i>Statistik.</i> A. Hjelt.
<i>Den finska skönlitteraturen under året.</i> Junius.	<i>Lingvistik.</i> F. Gustafson.
<i>Ludvig Filips resa i Norden.</i> J. R. Aspelin.	<i>Pedagogi.</i> I. A. Heikel.
<i>En fest i Wellesley College.</i> A. Gripenberg.	<i>Medicin.</i> G. Fagerlund.
<i>Svenska teatern 1887—91.</i> H. Molander.	<i>Zoologi.</i> E. B.
	<i>Musikbilaga.</i> K. Flodin.

Illustrationer.

- G. Berndtson. *Toiletten.*
A. Edelfelt. *Kristus och Magdalena.*
Th. Waenerberg. *Sommardag på Hogland.*
W. Wallgren. *Kristushufvud.*
„ *Mariatta.*
M. Wiik. *Ut i världen.*

FINSK JUL-REVVY.

Återblick.

A 1891 skall för all framtid i vårt folks hägkomst bära prägeln af den oro, som vid dess gryning rädde i alla sinnen. Under intrycket af dels fullbordade dels planlagda reformer, främmande för vårt samhällsskick och af en i vår historia allenastående lagstiftningsakt, som, några veckor före landtdagens början, gifvits dess blifvande arbeten till utgångspunkt, begynte nationens representanter med mindre förtröstan än annars sitt ansvarsfulla värf.

På ständens vägnar frambuo talmännen till monarken uttryck för landets bekymmer, och en nådig försäkran, hvares ädla syfte tacksamt uppskattats och hvares bärvidd framtiden skall utvisa, blef det omedelbara svaret härå.

Medvetandet af representationens lagstadgade rätt till samvärkan med regeringsmakten stälde främst på landtdagens arbetsordning initiativet till en lagenlig gestaltning af den redan vidtagna postreformen. Förarbetena till en petition i detta syfte bildade, änskönt icke upptagna i landtdagens protokoll, en af det förlutna ständermötets viktigaste episoder, så föga än det synliga resultatet sedermera motsvarade hvad man, i tron på ändtligt vunnit endräkt, i början åsyftat. På det ringa afstånd i tiden, som tills vidare skiljer 1891 års landtdagsmän från de minnesrika januarikvällarna, är en objektiv kritik af dessa händelser nästan omöjlig. Med visshet kan man dock hoppas att om än förhandlingarna mellan partiens spetsar och inom klubbarna ännu fortleva blott i deltagarnes minne, tillförlitliga dokument skola stå den framtida tecknaren af våra parlamentariska häfder till buds och därmed också den stora allmänheten bli i tillfälle att skåda „postpetitionernas“ historia i dess rätta dager.

I närmaste samband med frågan om postreformen stod petitionen rörande det tillämnade närmandet mellan kejsardömet och Finlands tullförhållanden. Klarare och allvarigare än i statsutskottets härå föranledda betänkande kunde sakens rättsliga och finansiella beskaffenhet icke framställas. Hvad värkan dessa af den mest endräktiga opinion i landet uppburna önskningsmål åstadkommit är oss ännu i närvarande stund ej beskärmt att veta.

På den egentliga lagstiftningsens område stod i form af regeringsproposition åter vid denna landtdag främst den vid 1888 års ständermöte antagna och den 19 december 1889 promulgerade strafflagen, med några ändringar. Propositionens tillkomst är en af de märkeligaste företeelser, och dess behandling vardt också

33/26
B-SE

en pröfvosten för representationens lojalitet i bästa mening. Äfven härom är det definitiva domslutet framtiden förbehållet; så ock sakens stulliga öde. Samtidens omdöme torde innebära ett varmt erkännande af ospard möda och manlig tillförsikt.

Ett periodiskt återkommande spörsmål af stor social betydelse erbjuder reglerandet af vår bränvinslagstiftning. Efter brokiga öden braktes denna fråga i landtdagens elfte stund på kompromissens väg till afgörande. Det påtagliga resultatet var en skärpning af redan förefintliga restriktioner; med andra ord, problemet har ej därmed nått sin lösning. Ty finanspolitiken kan åtminstone ej utöfva en viss gräns vara betjänad af ökad skatt på produktionen, lagskiparens redan högljudt förnumna klagan öfver att de gällande bestämmningarna icke lämna en den materiella rättvisan tillfredsställande norm för handläggningen af hithörande mål, har ingalunda blifvit stillad och det moraliska systemålet, den politirättsliga sidan af saken, kan säkerligen icke främjas endast genom ökade hinder för tillverkning och förbrukning. Hufvudsumman är att nykterhetssträfvandet i sin stora kamp mot vårt folks andliga arflönde uti lagstiftningen har en blott subsidiär bundsförvandt. Målet skall nås på väsentligen andra vägar, och under sådana förhållanden är resultatet af senaste landtdags arbete på bränvinslagstiftningens område helt naturligt att anses blott såsom ett nytt, på försök åvägabrakt öfvergångstadium.

Ett socialt systemål har äfven den på regeringens initiativ under ständernas medvärkan vidtagna reformen af villkoren för jorddelning på landet. Besuttenhet och därmed utsikt till en oberoende och människovärdig existens är afsedd att härigenom tillföras vida kretsar hittills utanför detta sociala rämärke stående medborgare.

Delvis på ogynsamma villkor för jordförvärf, om än hufvudsakligen på andra omständigheter grundad är den isynnerhet i norra Finlands samfundslif år från år allt djupare ingripande emigrationen. Med anledning af ständernas härom aflättna petition torde en undersökning komma att egnas frågan i hela dess vidd. Jorddelningsreformen skall förhända bidra till dess naturliga lösning. Hufvudsakerna äro dock knappast i lagstiftningens väg åtkomliga, och den i utsikt städda undersökningen, hvars värkställare för öfrigt icke blir lätt funnen, skall sannolikt utnyttja i att emigrationen, för så vidt den öfverhufvud kan stämmas, har sitt enda tillgängliga och värksamma korrektiv uti ökad upplysning. De ur emigrationen medelbart härflytande mångfaldiga sociala och ekonomiska olägenheterna borde dock med utsikt till det bättre kunna göras till föremål för energiska åtgärder.

Kommunikationsmediens utveckling har såsom vanligt omfattats med lifligt intresse bland representationens medlemmar och, naturligt nog, också därutanför. Programmet för den instundande treårsperiodens järnvägsbyggnader blef dock anspråksöst nog och bör ej kunna inge ens den ängsligaste statsekonom bekymmer. Denna återhållsamhet har emellertid ganska allmänt hälsats med tillfredsställelse. I tider då man är oviss huruvida våra främsta statsfinansiella hjälpkällor obetingadt skola regleras ur synpunkten af landets egna intressen, är det godt att ha ekonomisk kraft besparad, och den utländska kreditens „falsa väg" är alltför känslig för politisk påtryckning, för att man icke hos oss i närvarande tid helst såge sig oberoende däraf.

Af gynsam invärkan på penningomsättningen i landet blir tvifvelsutan det på s. k. „warrants" byggda system för varukredit, som enligt regeringens af ständerna i hufvudsak godkända förslag i en snar framtid skall införas, hvarjämte den inhemska företagsamheten till fromma villkoren för ingående af aktiebolag underkastats en välgörande revision.

Den bebådade omgestaltningen af vårt utsökningsväsende blef icke färdig att föreläggas ständerna och kommer således att taga 1894 års landtdags arbete i anspråk. Om då därjämte äfven en reform af rättegångsbalken eller någon del däraf, enligt af representationen uttaladt önskningsmål, till dess hinner förberedas, så kunna vi snart nog emotse realiserandet af en likaså betydelsefull som välbehöflig omgestaltning inom vår processuella lagstiftning.

För undervisningen blef af ständerna rikligt sörjdt. Vår folkskola, hvars fader nyligen hedrats i hela nationens högkomst, går en snabb utveckling till mötes, och det nyväckta intresset för den s. k. folkhögskolan afser att efter skandinaviskt mönster på grundvalen af nationens eget skaplyne leda folkbildningen in på nya banor.

Resultatet af landtdagens mångsidiga arbete på vårt kulturlifs särskilda områden kan för öfrigt ännu, i brist på den definitiva sanktionen, icke öfverskådas. De viktiga författningar vi ha att emotse komma sannolikt att bära årtal 1892. Själva landtdagsåret, om än såsom sådant en milstolpe på vårt framåtskridandes

väg, blir icke minnesvärdt genom hvad under dess lopp promulgerats. Förändringen af „prässlagen" är sitt eget värn emot omild kritik, och den nyligen offentliggjorda författningen beträffande lingvistiska kvalifikationer inom några af våra ämbetsverk kan leda derhän att verklig duglighet icke alltid blir ledstjärnan.

Det högsta styrelsevärdet har omgestaltats genom afskaffandet af komitén för finska ärendena. Reformens betydelse kan olika tolkas; säkert är dock att den stulliga handläggningen af våra viktigaste angelägenheter i detta verk hittills handhafs af personer, representerande både insikt och fosterlandskärlek. Äfven särskilda personalförändringar inom de maktägandes krets ha under året timat. Någon värkan däraf på ledningen af landets öden har icke försports, och hvad i den vägen förestår vet ingen. Det är vanskligt att spå och för närvarande ofta ledsamt att vara sannspådd.

Den s. k. yttre politiken står i ringa samband med händelsernas gång i Finland. Årets främsta diplomatiska evenemang, franska flottans färd i österväg, gick oss spårlost förbi. På Finlands historia skall väl detta närmande mellan de två stormakterna icke omedelbart invärka. Det nästföregående för 84 år sedan gjorde det så mycket mera.

Vår inre politik röjer en glädjande böjelse för fred. Den rättsliga likställigheten är uppnädd, och hvad i afseende å den sociala tilläventyrs ännu icke vunnits kan i alla fall icke omedelbart genom agitation tillkämpas. Huruvida „språkfrågan", såsom man hoppats, engång definitivt skall lämna rum för en annan gruppering af våra fosterländska intressen, låter sig dock ej ännu med bestämdhet utredas. Symptom i den riktningen var den under landtdagen omisskänneliga divergensen inom det s. k. nationella partiet i särskilda frågor. Högst sannolikt skall dock den gamla dualismen ännu länge påverka sympatier och sträfvanden i vårt land. Lyckligt är härvid att fiendtligheten minskats och bitterheten mildrats. Detta är åtminstone till en del hvad vi dyrt förvärfvat genom de senaste årens pröfningar. Att största möjliga solidaritet uti intressen är oundgänglig i hem-sökelsens tid, har blifvit och skall än mera blifva klart äfven för stridens fordom oförsonligaste förkämpar. Hvad grundvalen för våra politiska sträfvanden vidkommer, så var därutinnan ingen förändring af nöden. Egennyttan har hos oss mindre än någonstädes i världen utgjort driffjädern för partipolitik, och om än under bestående maktförhållanden lycksockeriets ogräs i enskilda fall kan frodas, ha vi dock hos oss aldrig sett spår af partisystem sträckande sig utanför gränserna för fosterlandets välfärd. Det är en rik tröst äfven för den som ser framtiden hölj i dunkel, att veta våra viktigaste intressen öfver allt i landet uppburna af fullständig endrökt. Uppfattningen af hvad vår rätt innebär är för alla medborgare i Finland gemensam, och hvad än de senaste åren lärt oss, kunna vi fortfarande grunda vårt framtidshopp på den trobekännelse Robert Castrens, den varmhjärtade och saknade fosterlandsvännen, för femton år sedan uttalade: „äfven *det rätta* är en makt, en makt som behärskar individer, slakten och nationer och sträcker sitt inflytande så långt historiens och tidens gränser nå".

R. F. v. WILLEBRAND.

Grå sten.

En sockelsten till ett stort palats
jag är liksom tusen andra,
dock är jag nöjd med min ringa plats
och vill ej mitt öde klandra.

Jag står väl icke på ärans höjd,
men jordens yta helt nära;
mitt arbete gör jag tyst med fröjd
min tjänst att bära och bära.

Jag ger min kraft och mitt lilla pund
att stödja det skimrande huset;
förutan underlag, utan grund,
det fölle tillhoppa i gruset.

JONATAN REUTER.

Vår svenska skönliteratur 1890—1891.

En lyrisk diktsamling, icke mindre än sju volymer berättelser, studier ock utkast, ett band reseskildringar och två större noveller utgöra behållningen af årets skönlitterära produktion på svenska hos oss.

Märkligast af dessa arbeten är tvifvelsutan *Tavaststjernas Dikter i väntan*, oaktadt samlingen i sin helhet långtifrån gör ett oblandadt godt intryck. Man ömsom gläder sig och förargar sig — mest det senare att börja med, ty mängden af glaspärlor, som flutit med i raden af de äkta, är förvånande stor och måste utgallras, innan det är möjligt att göra rättvisa åt det

mindretal verkliga betydande poem, som röjer framsteget i skaldens utveckling.

Bäst träder detta i dagen vid en jämförelse mellan de erotiska dikterna här och i dem, i hvilka morgonbrisens sångare fann det inspirerade uttrycket för sina unga tankar och känslor. De fingo sin säregna färg af det konversationsmässiga, en smula skeptiska i Tavaststjernas sätt att taga sakerna, af kontrasten mellan känslan, som under inflytande af stundens stämning gång på gång var nära att bryta alla fördomningar, och den småsak — ett tonfall, en blick, ett löje — däri alltsammans slutligen kondenserades under trycket af kritiken, som lurade bakom entusiasmen och tog form i den lättaste ironi man någonsin sett snudda vid ytan af tingen eller trycka sin stämpel

Man bygt häröfvan ett skimrande hus,
och bygger ännu hvar timma;
det reser stolt sig i lifvets brus
med gyllene torn som glimma.

Det stiger högre för hvarje dag,
det byggs af kunskapens händer;
där odlas konsten, där skipas lag,
där snillet sin fackla tänder.

på en ungdomlig flirtation, nu flammande i eld och lågor och nästa minut förvandlad till ett näpet, vemodigt minne. Tankarnas tjärna var väl i stånd att skänka lifvet purpur och toner och värbris, men alls icke böjd för att äfventyra sig själf — lika litet som diktaren. Ut i Dikter i väntan däremot har den försiktiga sällskapstenen bytts ut mot en annan mera omedelbar, som hänsynslöst förvägrar konversationens spelmarker kurs. Ögonblickserotiken har fått vika för den stora lidelsen och ägandets mäktiga ro. Må man blott sammanställa „Framför Canovas Paris“ och „Helenas ro!“ Ären, som skilja dem, hafva gifvit Tavaststjernas skaldskap mognad och djup. Erotiken har författaren emellertid, så vidt det på honom ankom, här ställt i sista planet; afdelningen „Ny fart“, där den utgör ledmotivet, föregås af två andra: „Mitt land“ och „Samtiden“, af hvilka den förra ger vid handen att det kommit strängar till på Tavaststjernas lyra.

Redan versens brusande fart borgar för äktheten af den ingivelse, som skapat dikterna med den fosterländska bakgrunden; där är kraft och glöd, förträffliga uppslag och dristiga tankar. Men — tankarna hafva icke tänkts till slut och motiven äga ofta föga mer gemensamt än rimmets luftiga bro, som knyter dem till hvarandra. Detaljerna smälta icke ihop, och totalvärkan uteblir; det är någonting halffärdigt, ofullgånget öfver det hela. Så i „Hemåt“ och så i dikten „På svensk botten“. Manligt sagdt och väl är det, när skalden yrkar, att ett folk som hans

— — — — — skall stå på egna fötter,
om än så fattigt, än så obekant.

det måste suga genom egna rötter
sin magra näring ifrån tallmons brant!
Ty med dess öde, sådant det har varit
man fostras manbar, stolt och allvarsam
och ledes icke som ett offerlam
till färdigredda slaktarbänken fram —
man vill ha resultat af det som varit!

KRISTUSHUFVUD
af Ville Vallgren.

nya, djärfva tankar, men man ser dem icke. Emellanåt är det bara ord utan mening. Eller ligger någon reson i en fras som denna:

— — — — — lifvet blef såsom det alltid var
på kött och blod den ytterst magra räntan?

Annars har skalden här haft en anmärkningsvärd otur vid valet af ämnen. Att en kokott piskar sin häst i Boulognerskogen, hör till de ting en diktare knapt kan afvinna något intresse. Vårsolens inverkan på humöret

Men tankegången förefaller mer än lofligt oklar i de följande verserna om en kommande tid då nationaliteternas kamp och fall ej mer „som världshistorie“ rör författaren. Strängt taget är det icke flere än två af dikterna i denna afdelning — det varmt kända poem som bär

Hjalmar Neiglicks namn och helsningen till Zachris Topelius — där Tavaststjerna förefaller att hafva varit på det klara med hvad han ville få uttaladt.

Den mellersta afdelningen af Dikter i väntan inrymmer hvarjehanda saker, som icke gärna kunde få plats under de andra rubrikerna, och stå trots titeln icke i någon speciel rapport till samtiden. Visserligen talas där om hela fång af

hos en gammal misantrop är då jämförelsevis mer användbart. Motivet till „I härbergeraden!“ stöter på ren konventspoesi och en polemik *pro domo* blir njutbar för utanför stående blott under förutsättning att den skötes med mera esprit än författaren bestått den. Man blir angenämt öfverraskad att bland mängden af mer eller mindre undermåliga saker träffa på några så stämningsfulla dikter som „I gammalt hem“, „En patriark“ och „Ett möte“.

Formen i samlingen är mycket ojämn. Mer bedärande vacker vers har Tavaststjerna nog aldrig skrivit än den som klingar i „Nocturne“, „När jag drömer“, „Min skyggaste tanke“, „Vårsommarnatt“ och „Fågellek“ — för att nämna några af de bästa. Men de hade sannerligen icke bort utsättas för grannskapet af de halta jamber, som göra t. ex. „Ett revolutionsminne“ och „Epikurér“ nästan onjutbara.

Samtidigt med dikterna sände Tavaststjerna ut en hop skizzer på prosa under omslagstiteln *Marin och genre*. Hafvet skildrar han con amore. Badortslifvet och sporten under sommarmånaderna, då Östersjön ger lustspel, tyckas dock påtagligen intressera honom mindre än vinterns stora tragediserie med isblökad i hamnarna, skumkrönta svarta störsjöar, som rampnera fyrarna därute. Genrebilderna, till hvilka stoffet hemtats från olika håll, betydande och obetydligt om hvartannat, äro till antalet ungefär lika många som marinerna, men gå i genomsnitt ej upp mot dessa, oaktadt ett par af bokens haltfullaste dikter i obunden form återfinnas bland dem. „Utan ord“ är en triumfal lofsång till den allting besegrande kärlekens ära. „Vårens kyss“ — man vore frestad att kalla den en bikt med syndabekännelse och aflösning på en gång — ett yriskt stämningsstycke, halft verklighet, halft dröm, hållet i ljusaste ton. De öfriga, undantaget en med mycken humor berättad episod ur en blifvande toffel-hjältes smekmånad, erbjuda hvad man kallar underhållande lektyr — men ej heller mer.

Fac. Ahrenbergs insats för året består i en samling skizzer, också den. Denne författare besitter den öskattbara fördelen att stå på jungfrulig mark, där han aldrig behöver söka originela motiv, emedan de erbjuda sig själfmant efter att i decennier hafva väntat på en skildrare med förmåga att inom diktens värld bereda åt dem en längre tillvaro än de sannolikt kunna påräkna i verklighetens med dess ständigt framskridande odling. Ahrenberg är rätta mannen att göra det. Han observerar säkert, ingenting karaktäristiskt undgår hans vakna uppmärksamhet, teckningen är korrekt och lokalfärgen kraftigt anbragt. Dessa egen-

skaper i förening med en elegant, koloristisk och löpande lätt stil göra hans skapelser till kulturbilder af värde, äfven då de i likhet med flertalet af skizzererna i *Österut* äro tilltagna i miniatyrformat. Den trånga ramen för teckningen utesluter för öfrigt icke möjligheten att öppna vida perspektiv, något som Ahrenberg aldrig försummar, blott det låter sig göra. Pastor Isak Hultila som — i afsigt att undgå det oväder han genom ett alltför flitigt bruk af konjaksflaskan samkat öfver sitt hufvud — står i begrepp att begära transport till en lutersk församling i Ryssland, men ryggar tillbaka för ansvaret, som där om någonstades hvilat öfver hans kall — Kristian Kommonen, som älskar sin häst mer än allt annat på jorden och sedan den bytt om ägare och råkat i landthandlaren händer, ger den en kula för att befria den från omild behandling — och Fritz Nikolajevitsch von Dravershausen Kaporien, polyglotten utan modersmål — äro förträffligt tecknade typer. Motiven hafva vunnit i betydelse genom att de stälts i förhållande till andra, mera omfattande: den växande stormen i Österlanden, som hotar sopa bort allt som stör den ideala uniformiteten i språk, seder och tro, det af landthandeln maskerade procenteriet, som sakta men säkert ekonomiskt ödelägger breda lag af Karelens bofasta befolkning, och den oändliga tomheten, som på alla håll omgifver mannen utan nationalitet.

Nyländskt allmogeliv skildrar *Allardt* i en samling *Byberättelser*, den tredje i ordningen. Deras förnämsta förtjänst ligger i teckningens detaljtrohet. Författaren känner sitt ämne i grund och behandlar det med mycken sympati. Då han emellertid helt och hållet beherskas af det stoff han har framför sig, i stället för att själf beherska detsamma, får hans framställning karaktären af ett konstlöst referat, där man bildligt taladt har svårt att se skogen för bara trån. Störande värkar också bristen på konstnärlig objektivitet. Ofta gör författaren reflexioner vid sidan af ämnet, och hans medkänsla för de små i samhället slår stundom öfver i en viss bitterhet, som sticker fram vid skildringen af dem, som hafva det bättre. Hela hans sätt att se på världen är mer eller mindre en gammal mans, och humöret har blifvit därefter.

Godt lynne finnes det däremot i *Mariquita och andra berättelser från världens utkanter*, med hvilka *K. Zilliacus* debyterar. Med ett oblandadt nöje följer man honom på hans vägar och stigar därborta på andra sidan Atlanten. Nere i Costa Rica har författaren sammanträffat med Mariquita och hennes don Luis. Han är europé till börd, öfvermått på kultur och

civilisation, skeptisk och svår att intressera för någonting alls. Hon äter ett fullkomligt naturbarn med indianblod i ådrorna, så okunnig en ungmö i San José vid sexton år kan vara om den stora vida världen med dess moder, dess konvens och dess förbildning, men bländande skön. Dessa två ingå en förbindelse, som anknytes rent affärsmässigt och alls inte är ämnad att räcka till lefnadens sena kväll, men i alla fall gör det, då hon, naturbarnet, visar sig mäktig en sinnets renhet och känslans adel, som binda don Luis vid henne med helt andra band än sinnen och det flyktiga tyckets. Man glömmer henne sent, där hon står för minnet med ansiktets fina profil, den varma blicken och den skälvande gestalten, beherskad och förnäm, genomträngd af den mest finkänsliga och försakande kärlek. Af bokens öfriga skizzer måste förf:s porträtter af landsmän i Amerika ställas mycket högt. Speciellt bilden af Antti Ulukka är ett mästerverk af sympatisk iakttagelse och sprudlande humor. Att författaren förstår den svåra konsten att berätta väl ökar naturligtvis arbetets värde.

Fröken *Helena Westermarck* har för omvexlings skull uthytt penseln mot pennan och sammanställt ett urval berättelser och utkast *Ur studieboken* — bland dem en hel novell med motiv från Helsingforslifvet, „I ungdomen“. Frälsningsarméns uppträdande med bönenöten i Allianshuset, väckelsepredikanter, vittnesbörd och omvändelseförsök är temat som ger densamma aktualitet. Ett gryende kärleksförhållande mellan två unga människor, kring hvilkas personer berättelsen rör sig, bildar historiens utgångspunkt. I följd af ett olycksaligt missförstånd, i hvilket han ingen skuld har, tror hon sig vara besviken och kastar sig med hela sin själs energi in i den nya rörelsen — det är slutet. Tyvärr lider berättelsen af stora luckor, beroende på att det psykologiska elementet blifvit mindre väl tillgodosedt än det som i yttre måtto ger karaktär åt miljön. Underrättelsen om att Alice Stenfelt skall vittna på ett frälsningsmöte kommer som en blix från klar himmel, utan den ringaste motivering. Men just i den hade novellens tyngdpunkt bort ligga! Resten är idel accessoarer.

Vida bättre gör sig författarinnans talang gällande i de mindre skizzererna. Helt enkelt utmärkta äro hennes porträtt af gamla tant Lovise, som i afsaknad af ett eget hem lifvet igenom reser omkring med sina hattaskar, korgar och koffertar, gästande än den ena än den andra af sina släktingar och bekanta landet rundt, samt statsrådinnan, som anses vara ett ideal för en husmor, men i hemlighet tyranniseras af sin manhaftiga köksa.

I bjärt kontrast till fröken Westermarcks flärd-fria, på omsorgsfulla studier grundade teckningar stå de märglösa fantasier fru *Ina Lange* (Daniel Sten) kallat *Berättelser från Finland*. Det skall naturligtvis vara verklighetsdiktning, men stämmer illa öfverens med verkligheten i det land, förf. tror sig skildra. En högt drifven rutin i sättet att tillvärka böcker kan icke fränkännas henne, men onatur och tillgjordhet besvära i hög grad hennes författarskap.

Med öppen blick för den finska naturens egenomligheter målar däremot *John Hedberg* sina friluftsbilder. Koloriten uti *Skogsstämming* har tillika en styrka och en saft, som påminner om Ahrenbergs behandling af dylika motiv. Gemensamt hafva dessa båda författare det fina sinnet för formen och färgen. Men här upphör likheten. Ahrenbergs nervöst lifliga temperament motsvaras af en orubblig flegma hos Hedberg. Där den förre med några raska penseldrag återger det karaktäristiska uti landskapet, behöver Hedberg hela sidor af minutiös beskrifning. Omständligt och samvetsgrant fogar han den ena observationen till den andra, så man kan urskilja minsta barr i de furor, som skymta fram längst borta i fonden. Men luftperspektivet saknas — och staffaget i de stora landskapstaflorna är alldeles för flyktigt behandladt.

Mikael Lybeck har skrivit ihop en novell med motiv från konstnärslifvet i München. *Unge Hemming*, som gett boken sitt namn, är en ung arkitekt, som efter aflagd examen reser ut för att bedriva detaljstudier och söka väckelser vid konstens härdar. Han har funderat rätt mycket på „den stora konsten“ och på Skönheten med stort S, råkar in i skandinavikolonin i Bayerns hufvudstad, dricker öl och gör en hel hop erfarenheter vis-à-vis världen och dess ondskor. En dag, då han känner ett behof att tänka sig denna Skönhet under en mera substantiell form än vanligt, får han sikte på en dam, som han ögonblickligen upphöjer till sina drömmars ideal och i fantasin omger med en gloria af kysk renhet. Utan att hans tillit rubbas det minsta bevittnar han med den mest naiva envishet i världen hos henne det ena draget efter det andra, som tyder på att hon är ett mycket ovärdigt föremål för hans svärmeri. Till slut går dock sanningen upp för honom, illusionerna fara och resignationen kommer. Hans „Lehrjahr“ afbrytes, och öfver Schweiz reser unge Hemming mot norden, lugn, melankolisk och bränd . . .

Det vore orättvist att förneka existensen af förtjänstfulla partier i Lybecks bok. Men för att göra tillbörlig värkan hade grundmotivet, den unge arkitek-

tens kolossala oerfarenhet, bort utvecklas humoristiskt i stället för att tagas så au serieux som förf. gjort det. Härtill kommer, att intrycket af berättelsen splittras genom det stora antal bifigurer Lybeck haft bruk för.

Stilen har Lybeck egnat värd och ans, utan att dock lyckas öfverskrida gränslinjen, som skiljer åt den prosa folk mest brukar skriva från den, som i sin egenartade skönhet bär personlighetens prägel. Det vill synas som om versen vore den dräkt, i hvilken förf. ledigast rör sig.

Ett bidrag till problemdiktningen föreligger uti *Uppåt eller nedåt?* af Inge Storm, som med vissa utslutningar lånat planen till sin bok af Ernst Ahlgren. Det är fabeln från Fru Marianne, som här går igen. Förf:s hjältinna har endast tio år mera på nacken och har hunnit blifva „trött vid hufvudstaden, öfvermått af dess nöjen“, då hon äktar Erik Paulsson, i hvilken läsaren äger att se „en representant för den svenska allmogen“ i vårt land. Till en början ser sig Mary Ryding besviken och tänker på att skiljas, då hon alls intet välde har öfver sin herre och man utan tvärtom brutaliseras af denne så hennes armar bära blågula märken efter karesserna, men finner om några månader lyckan i lifvet vid hans sida. Frågan är nu den om hon stigit uppåt eller nedåt genom sitt äktenskap. Förf. ansluter sig till den förra meningen: Mary har ju blifvit arbetsam. Se blott med hvilken ifver hon syr blöjor på bokens näst sista sida — i stället för att som förut lata sig eller läsa Rosmersholm och moderna romaner dagarna i ända!

Händelsen passerar i en af våra svenska kommuner — heter det. Men det finnes icke mera lokal-färg i berättelsen än att den godt kunde gälla någon

mytisk „vestkust.“ Förf. konstruerar från början till slut ur djupet af sitt medvetande och har antagligen aldrig sett den landsbygd hon skildrar, så blodlös, ovärklig och osann är bilden, som hon får fram. Att hon läst mycket, det ser man nog, men hon har glömt att man icke läser sig till författare.

Orientalen har lämnat materialet till de reseanteckningar signatyren *A—i—a* publicerar under titeln *Två finskors lustvandringar II*. *A—i—a* beherskar kåseriformen väl och hennes kända förmåga att intressera sin läsare förnekar sig ej heller i de nu utgifna skizzerna.

Kvantitativt taget är den literära alstring, hvars resultat här värderats, betydande nog. Tyvärr måste detta omdöme starkt modereras, så snart det blir tal om kvaliteten af det producerade en bloc. Det är godt om skiljemynt, men det saknas guld. En ändlös rad af utkast, som på få undantag när glida ur minnet med detsamma man läst dem — det är det mesta. Icke en enda bok med ett stort, originelt motiv!

I sammanhang härmed en anmärkningsvärd brist på den känsla en fransk kritiker kallat *le respect du livre* — en brist, som träder fram på många håll. Alltför litet har skilnad gjorts mellan det som går an under strecket i en tidning och det som förtjenar en mindre efemär tillvaro. Det är onödigt att erinra om utländska föredömen i detta afseende. En stor litteratur med afnämare i hundratusental tål vid ett och annat hvilket icke utan vidare kan tillämpas inom en som materiellt bäres upp af några hundra —.

31 oktober 1891.

ERNST GRÅSTEN.

Villa Malcolm.

Det hvita, förnäma huset!
Jag sökte det ofta
där utanom världsstadsbruset,
där röken ger vika för ljuset,
där parkerna dofta
och gatan förlöpt sig i gruset.

Där skulle vårt präktiga näste
bland lummig kastanje
fördölja sig för de fleste;
— vi bjöde ej förste bäste
vår rara champagne,
— mitt hem är mitt fredliga fäste!

Vi lefde vår dag för oss själfva
med fredade sinnen.
Där gamla akacior hvälfva
sitt tak öfver dagrar, som skälfva
på hundraårsminnen
gick tiden så lätt som en älfva.

Väl kunde vi sorlet förnimma
af mänskornas äflan,
och se huru lyktorna glimma,
där vagnarna trängas och stimma
och egga till täflan,
men fjärran, — fjärran i dimma!

Då skulle jag locka helt sakta
pianot att klinga
likt trånande böljor, som frakta
den skönaste virgo intacta,
men likafullt slinga
sitt hot om det väsen de vakta.

Så skulle jag måla i toner
ett lif öfver allas,
befolkadt af ljusa æoner,
beskyddadt af mörka miljoner,
som liknöjdt befallas
att vakta om skönhetens troner.

KARL A. TAVASTSTJERNA.

Konsten under året.

Det förflyttna året har, betraktadt ur konstnärernas synpunkt, varit måhända det mest lysande som den finska konsten hittills upplefvat. Detta omdöme blir bestående, vare sig att vi fästa afseende vid konstutställningarnes antal, vid antalet af de personer som besökt dessa utställningar, den penningesumma de inköpta konstverken representera eller sist och slutligen de respektive konstverkens betydenhet, deras konstnärliga värde.

Utom konstföreningens och gillet permanenta utställningar ha vi under de senast förflyttna tolf månaderna att nämna konstföreningens höst- och vårutställning, dess utställning af utländska konstnärers arbeten, vidare konstnärsgillet julutställning, herrar W. Wallgrens, A. Edelfelts, G. Berndtsons, A. Tavaststjernas och R. Stigells privatutställningar. I landsorten en utställning: Åbo. Dessutom ha af konstföreningen arrangerats utställningar i Kuopio och Ekenäs samt af konstnärsgillet en exposition i Wiborg.

Vi sakna uppgifter öfver inköpen vid konstnärsgillet utställningar, men vi antaga att den summa de

representera borde uppgå till 10,000 mark, konstföreningen har förmedlat inköp af konstverk till belopp af 33,260 mark. Vid herrar Wallgrens, Edelfelts och Berndtsons utställningar, inflöto dels genom direkta köp, dels genom då uppgjorda och inom året afslutade beställningar 17,000 mark. Vid kejsarbesöket i Willmanstrand inköptes för statsverket konstverk för i rundt tal 6,000 mark. Om vi till dessa summor lägga stipendier och statsunderstöd i följande poster, nämligen:

Hovingska stipendiet	3,000
do understödet	1,000
Lindmarkska stipendiet . . .	800
Löfgrenska do	200

samt statspriset 2,000, som i år utdelats för landskapsmålning samt sist och slutligen konstföreningens aflöningsstat för dess tjänstemän och lärare, komma vi till den respektabla årsbudgeten af 75 å 80 tusen mark och dock ha vi här icke als nämnt den andel af de Längmanska medlen som antagligen ännu inom året 1891 kommer konstnärerna till godo. Rättvisligen måste det erkännas att allmänheten och statsverket för den finska

konsten visat ett levande intresse som förpligtar dess utöfvare till förnyade ansträngningar och dermed följande framåtskridande.

Att de ofvannämnda konstutställningarna af allmänheten omfattats med största intresse utvisar de oväntadt talrika besök, uppgående till siffror som äfven i länder med vida äldre kultur, mera djupgående konsttraditioner, skulle kunna anses remarkabla. Efter en kalkyl, der vi åter måste räkna utan faktorn landsorten och konstnärsgillet, komma vi till ett antal af minst 25,000 besök. Häri ingå konstföreningens utställningar med öfver 15,000 personer, herr Wallgrens med 2,000, herr G. Berndtsons med 1000 och R. Stigells med 1,000, siffror som böra väcka både aktning och förvåning, ty det gäller publiken i ett land der konsten räknar sin tillvaro efter en mansperiod och de olika konstrikningarna efter deras bärarens studie- och verksamhetsår.

Innebörden af, värdet af våra konstnärers arbeten är i jemt stigande. Och intet tvifvel föreligger derom att medelnivån hvad konstverken beträffar, under det förlutna året står högre än förut. Konstnärerna sträfvat till högre mål, ha som det hette fordom, stora ide-

aler. Vid våra utställningar ha vi sett en afspeglning i smått af lifvet sådant det nu ter sig i de stora centralhårdarna för konst i Europa. Vi ha klarligen kunnat skönja huru den realistiska riktningen löpt linan ut, att den som konstskola, rättare som mål lefvat ut. Denna riktning, så förkättrad och tadlad, har dock lemnat ett dyrbart arf att vårda, aktningen för naturen, känsla och kännedom om den, samt kunskap i att efterbilda verkligheten sådan den är, och hvart helst den nya tidens konst nu än sträfvat, har den konstens uttrycksmedel i sin hand, den förfogar öfver en

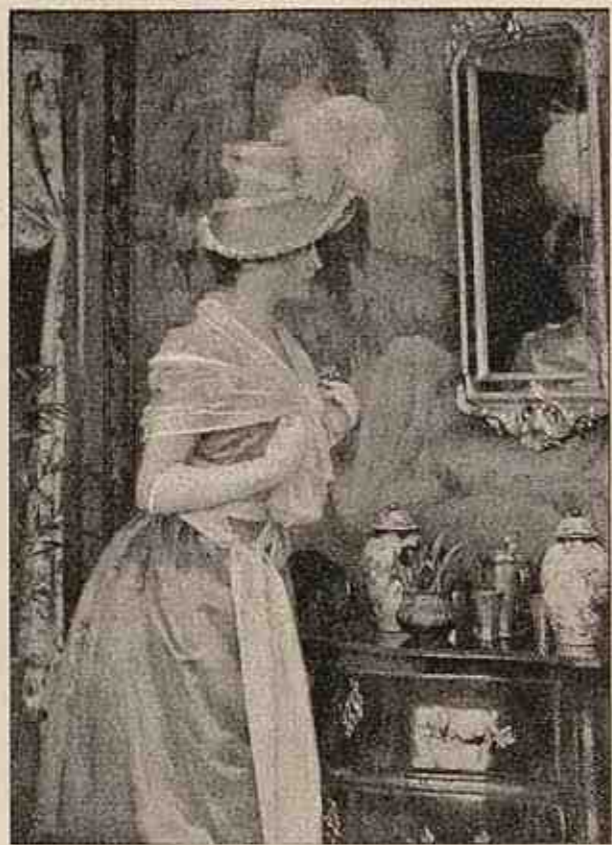
färdighet så stor att det ofta är vanskligt att draga gränsen mellan virtuosen och konstnären.

Och den nya konstrikningen! frågar läsaren, hvad är dess mål! Ännu är den för ung, för litet markerad för att man skall kunna bestämdt och klart fixera dess väsen och mål, men om vi gifva akt på taflor sådana som „Kristus och synderskan“, der vi se människones son träda in i det brokiga lifvet i ett mondaint sällskap,

om vi se L. Uhdes „Låter barnen komma till mig“, der barnen framställas sådana de äro i vår tid, Skredsvigs „Människones son“ utförd i samma anda, samt dervid tänka på A. Edelfelts Kristus och Magdalena, W. Wallgrens Kristus-hufvud m. fl., så skola vi få ett ungefärligt begrepp om den nya riktningens mål, dess sätt att gifva form och färg åt sina stycken. Det har inkommit ett om vi så få uttrycka oss spiritistiskt element i konsten. Den nya riktningen nöjer sig icke mera med den öfverdådigt väl utförda bagatellen, det läckert målade, det bedårande i färgernas motsättning, i teknikens elegans, den fördrar till allt detta ett innehåll som kan röra, väcka, fångsla. Konstverkets innehåll bör stå i jemnhöjd med dess öfriga gedigna egenskaper.

Den nya konsten håller sig fortfarande fri från doktriner, medger sina idkare den största möjliga frihet, ja värderar dem desto högre ju mera fri och individuell konstnären är. Allt ännu kan på konstverket tillämpas E. Zolas genialiska definition, „konsten är ett stycke natur sedd genom ett temperament“.

Gerna hade vi i denna revy återgivit bilderna af flere konstverk, som under årets lopp illustrerat våra utställningar, men revyns begränsade utrymme förbjuder det. Vi måste därför koncentrera vårt material till det minsta möjliga, och endast följa med

TOILETTE

af G. Berndtson.

spetsarne, med det som främst väckt åskådarens intresse.

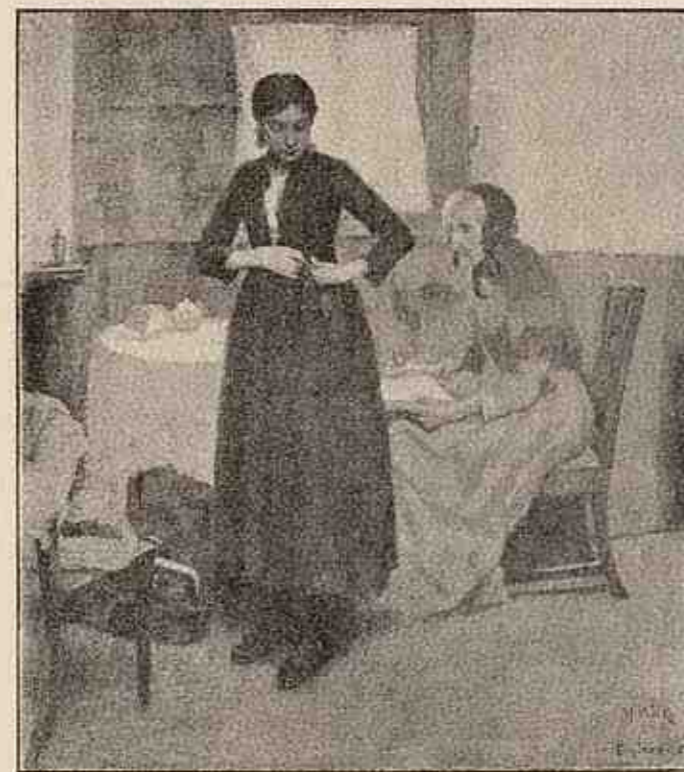
Om vi i minnet genomlöpa den rad af konstverk som under årets lopp utförts af finske män och utställs i hemlandet, så böra vi främst vid denna revy anteckna den upphöjda och intagande bild af lidandet och förlåtelsen, som utgått ur herr W. Wallgrens atelier, Kristus-hufvudet. Originell i uppfattning som utförande, skall den utan tvifvel höra till de konstverk som öfverleva sin tid, trotsa smakens växlingar och modets nycker. Vi be att få påpeka ännu en förtjenst, den intima rapporten mellan materialet och arbetet. Marmorns blekhet, dess vaxlika transparens förläna bilden så mycken karaktär och lif att man tryggt kan säga, det en afgjutning, en kopia i hvilket annat material som helst icke skall på åskådaren göra samma intryck som denna marmorbild.

Vid sidan af denna martyriets apoteos minnas vi en annan, så vidt olik den förra som lidandet är olik glädjen. Det är Mariattas jungfruliga och hänförande gestalt, der hon slutten inom sig själf, oberörd af den hop som trängs kring henne, lyss till gyllne gökens sång. Slank, fin, naturkraftig, fri från konventionell efterbildning af antiken och pseudoantiken, med något förfinadt, typiskt finskt, är den tillsvidare det liffullaste och mest karaktäristiska konstverk som sökt sitt upphof ur Kalevalas värld.

R. Stigells monumentala „De skeppsbrutna“ hör, tack vare kompositionens betydelse, det väldiga arbete som nedlagts på denna grupp och det sätt på hvilket arbetet utförts till det förgångna årets mest betydande arbeten. När man ser så mycken andlig kraft, års-

länga mödor och dramatiskt lif bundna i denna väldiga massa af bräcklig gips, frågar man sig utan tvifvel med vemod, hvar i vårt land skall en grupp sådan som denna placeras, hvar finna det material som räddar den åt kommande tider, hvar de medel som plats och material fordra? — Att skapa utan annat ändamål än att skapa, utan utsigt till praktiskt utförande af en idé, vittnar om en sådan naiv, titanisk arbetskraft och själsspänstighet att man dervid står slagen af häpnad och beundran. Det är ett indicium på det äkta konstnärskynnet.

I raden af den finska monumentala konstens skapelser inom måleriet ha vi att nämna A. Edelfelts Kristus och Magdalena. Skapad af en klart förstående, kritiskt anlagd konstnärssjäl, kommer det upphöjda höga icke fullt omedelbart till mötes, men ämnets verkliga originalitet, dess intima anslutning till folkdikten, det gedigna i teckningen, den gripande sanningen i Magdalenas ställning och anlete gifva denna tafla en hög rang bland vår tids konstverk.

UT I VERLDEN

af M. Wiik.

Landskapet har hos oss haft många intelligent tolkare; bland skaran af konstverk har ett framför de andra gjort ett starkt intryck på referenten. Det är herr Wennerbergs „Sommardag på Hogland“, en kärf och manlig bild der man väl kan anmärka mot vissa luftlösa enformiga partier, men der Hoglands klippor återgifs i stora drag, der terrängen, landets karaktär och naturens storhet kommer fram med så mycken kraft och allvar att denna bild utan tvifvel måste anses stå öfver mängden af de landskapstaflor, som i snart sagt öfverskådlig mängd efterbildat vårt måleriska fädernesland.

Inom genremålningen har konstföreningens museum under det förflutna året riktats med tvenne förträffliga konstverk som, hvad utförande och innehåll beträffa, äro hvarandras antipoder. Den ena varmt känslfull, nästan sentimental, den andra ett slags nature morte, den förra, så att säga antydd, utförd i tidens smak i ett förträffligt luftperspektiv, i en poetisk clair obscur, den senare utarbetad klar som en holländsk genre från skolans bästa tid. Den förra, fröken M. Wiiks „Ut i världen“, den senare herr G. Berndtsons „Toiletten“. Hvardera konstverk af rang, alster af en långt drifven, en raffinerad konstfärdighet, höra de utan tvifvel till vårt museums bästa alster.

Till årets intressantaste konstföreteelser hörde pristäflan om dekorationer till universitetets festsal. Denna täflan artade sig till en generalrevy öfver hvad vi i målning kunde åstadkomma och blef en succé icke blott för segervinnaren utan äfven för den finska konsten. I denna täflan togo herrar A. Edelfelt, A. Gallén och E. Järnefelt del. A. Edelfelt eröfrade första priset d. v. s. beställningen. Hans väl skolade konstnärskap, hans gedigna studier, hans genom akademi-program i detta slag af uppgifter vunna vana och hans erfarenhet gaf honom ett betydande försteg framom medtäflarene. Den klara intelligentia anordningen, den historiska karaktären, det arkitektoniskt dekorativa intrycket gjorde att hans „Akademiens invigning“ (1640) kunde af prisjuryn omedelbart antagas till utförande. Denna vårt lands största historiemålning skall, vi hoppas det, inom en icke aflägsen tid intaga de tre mittelfälten å salens främre vägg. Frågan om sidofältens dekoration blef oafgjord. Edelfelts vackra förslag till

„Väckelseperioden under Porthans tid“ (1740), kunde icke vinna pluraliteten för sig. Herr Gallén hade inlemnat ett i hög grad liffullt, intressant och djerft förslag, skizzens flyktighet gjorde prisjuryn tveksam och herr Gallén anmodades att inkomma med samma skizz nogare utarbetade. Hvad perioden 1840 beträffar så hade herr Järnefelt löst den måhända bäst, men då hans förslag tog i anspråk trenne väggfält och endast tvenne funnos disponibla, enades juryn om att uppmana de täflande att inkomma med nya skizzer. Priset delades mellan herrar Gallén och Järnefelt, beställningen ansågs af juryn som första priset.

Ännu några landvinningar inom konsten ha vi att anteckna: bildandet af en ritskola i Wiborg. Initiativet till detta betydande företag, som af hvarje konstvän i vårt land helsats med glädje, har tagits af konsul E. Wolff och fru T. Frankenhäuser. Skolans direktion har som ledare för den nya anstalten antagit herr Arvid Liljelund, känd för sin eminenta förmåga som tecknare.

Hvad R. W. Ekman för ett halft sekel sedan planerade, en konstförening i Åbo, har blifvit en verklighet. Den 13:de mars 1891 stadfästes af vederbörande Åbo konstförenings stadgar. Ordförande för den nya föreningen är lektor G. Cygnæus. Två månader hade icke förflutit från den dag då föreningens stadgar fastställdes till öppnandet af dess första utställning den 11—28 maj i stadshuset. Utställningen, anordnad af herr V. Westerholm omfattade 168 nummer och var besökt af 2,500 personer. Inköp gjordes för en summa af 6,611 mark, deraf 3,611 för utlottningen.

Helsingfors, den 3 oktober 1891.

JAC. AHRENBERG.

Choses mystérieuses.

Den korta vinterdagen var slut. Det hade knappast varit riktigt ljusst på hela dagen; nu hade skymningen fallit på; det var rakt omöjligt att se arbeta nu mera.

„Det är tid att sluta“, — sade hon, som satt vid staffliet. Hon sköt med en suck undan lådan med pastellfärgerna, steg upp, rätade på sig, kisade med ögonen och såg granskande på sitt arbete.

Den unga frun, som suttit modell där borta i den stora antika länstolen, hvilken var en af den an-

språkslösa atelierns få dyrbarheter, reste sig långsamt och försiktigt. Hon höll i sina armar något tungt, mjukt och ljusst och gick på täspetsarna fram till målaren.

„Ser du, Emma“, — hviskade hon.

Gossen hade somnat. Han, som på taflan blickade fram så hjärteglad med sina stora ljusblå ögon uppsparrade såsom af förvåning öfver den obekanta världen rundt omkring, hade nu krupit ihop på moderns arm, borrat ned sitt lilla hufvud så djupt som möjligt, fast besluten att icke mera låta narra sig att

se upp, och hade somnat in med munnen halföppen och underläppen långt framskjuten.

De betraktade honom båda ett ögoblick småleende och tysta. Modern fäste honom därefter varsamt ned på några sjalar och filtar i ett soffhörn. Så gick hon bort till fönstret, där målaren ordnade sina pastellkritor, och såg öfver hennes axel nyfiket på arbetet på staffliet.

Taflan var endast börjad, men likheten var omisskännelig, just litens eget kysstäcka ansikte. Det var mycket likt — endast näsan borde varit annorlunda. Ja, kanske var den verkligen en uppnäsa, en sådan som barn hafva, men hon tyckte i alla fall, att Emma gärna hade kunnat betona det litet mindre. Hon hade alltid hoppats att gossen skulle få sin fars ståtliga krökta näsa, den skulle bli en ersättning för alla de lidanden, hon själf utstått för sin egen genomförargliga uppnäsa. Sedan gossen föddes, hade hon dagligen granskat hans näsa för att se, huru den småningom, naturligtvis alldeles småningom skulle krökas och antaga den efterlängtade formen. Och nu hade Emma här på porträttet gjort den så lik hennes egen, som ett bär liknar det andra, — det var riktigt förargligt.

Hon stod och funderade på, huru hon skulle säga Emma det så varsamt som möjligt och tillika så klokt, att hon kunde få henne att ändra det. Ty Emma hade mycket bestämda åsikter. Hon var riktigt löjlig i sin dyrkan af naturen och använde sådana starka uttryck. Hon brukade tala om „helgerån“, när man bad henne ändra en prick af det hon sett i naturen, och om „synd mot den heliga anda“, om man sade att naturen var ful.

„Är du nöjd med arbetet i dag, Emma“, — sade hon, likasom ville hon först försiktigt höra sig för, — „jag tycker att det gått ett bra stycke framåt“.

Emma vände sig mot staffliet. — „Å, ja — den där biten är inte så illa, — men här måste jag ändra, det här är inte nog tecknadt, det här, och här.“ —

„Men tycker du inte att gossens näsa är nästan för mycket uppnäsa, för mycket lik min? Han har snarare sin fars krökta; — kunde du inte ändra, helt litet bara?“ — — — Den unga fruns röst fick ett smekande tonfall.

„Se så, äro vi där nu igen“, — skrattade Emma. — „Vet du, den är verkligen så lik din egen, som det ena söta rosenröda lilla trynet liknar det andra.“

„Olyckligtvis“, — suckade fru Sigrig, utan att kunna återhålla ett leende öfver det realistiska uttrycket, — „tyvärr, men kunde du inte hjälpa upp det ett grand, bara helt litet?“ — Hon klappade väninnan på axeln.

„Äsch, det ni kalla att hjälpa upp, det är bara att förstöra alltsammans. Se nu till exempel — hvad är det, som ger karaktär åt ditt ansikte? Jo, just din näsa. Om du i stället hade en stel, rak, antik näsa midt i allt det röda och hvita, huru skulle den stå tillsammans med groparna i kinderna och ditt ljusa fjunfina hår? Tycker du verkligen att det långa raka strecket skulle förbättra det hela?“

De skrattade.

„Nej du“, — återtog Emma allt ifrigare, „naturen är vacker just sådan den är. Det finnes alltid sammanhang i naturen, — om man såvisst kunde leta rätt på det“, — tillade hon fundersamt.

Fru Sigrig vände sig bort med en suck. När Emma var vid ett sådant istadigt humör, var det icke värdt att söka öfvertyga henne.

„Se här har du något nytt“, — ropade hon öfverraskad, „när gjorde du det?“

„I går“, kom svaret från Emma, som stod borta i en vrå och tvättade pastellkritan af händerna.

Det var ett litet hufvud i profil, bara en studie. Dragen voro egentligen ganska alldagliga; det var konstnärinnans uppfattning, som var fin och vacker. Profilen stod kraftigt och ändå mjukt mot fonden, luften likasom dallrade öfver detta hufvud, som var vekt, känsligt och drömmande, utan att vara sentimentalt.

„Det är vackert“, — sade fru Sigrig med eftertryck.

„Ändå är det ansiktet icke regelbundet vackert“, — svarade Emma, i det hon kom fram till henne. — „Vår lärare i Paris brukade säga: „Il y a des choses mystérieuses dans la nature“. Han kunde vara alldeles hänryckt öfver något ansikte, som andra människor funno helt alldagligt, öfver någon liten landskapsbit, öfver något stycke, som man brukar kalla „död natur“. För honom var det inte betydelselöst, inte dött. När han målade, förklarade han det, så att han alltid fick fram en ny sida, som andra icke märkt. Och han lät oss ana, att det icke var slut, med det han sett, att naturen är outtömlig, att den har hundrade möjligheter, bara man uppriktigt söker. — Han hade utbildat sin egen egendomliga teknik, men den skulle vi inte få efterapa, då blef han ond; — för det är inte däri det ligger, fastän människorna tro så. Hufvudsaken är att få ut något af allt det underbara, som naturen gömmer på — choses mystérieuses. — När man så griper det, drar fram det, målar det så att ljuset skälver däröfver — ah!“ — Emma vände sig mot fönstret, som släppte in den sista matta grå dager, som dog bort där ute. — „För ser du, — ljuset är ändå det bästa af allt här i världen.“

Emma talade mera till sig själf, än till väninnan. Fru Sigrid var icke böjd för att följa med hennes spekulationer öfver konst, isynnerhet, emedan hon sällan fann dem rätt klara. Ung, vacker och nygift, intresserade henne det handgripliga lifvet mycket mera.

„Emma, det är något egendomligt med dig. När du talar så där, går en sådan djup känsla genom hvad du säger och i en del af dina arbeten återfinner man samma känsla. Men en annan gång är du sedan igen själf en riktig stickelbärsbuske och så målar du något, som är riktigt strykfullt, likasom på trots, som om du skulle ångra det vackra, du gjort.“

„Hm.“ — Emma stod och gned sin palett, tills den blef alldeles blank.

„Har du aldrig varit kär, — Emma, — riktigt så kär att du tyckt att himmel och jord skulle förgås, om du ej fick honom?“

„Äsch“, — kom det föraktligt från Emma, i det hon slog igen färgskrinets lock med en dugtig smäll.

„Söta lilla Emma, du skulle visst kunna berätta något.“ — fru Sigrids röst fick ett mjukt tonfall. — „Innan Artur och jag förlofvade oss, berättade jag dig alltsamman, därför att vi voro så gamla vänner,“ — nu lät rösten förebrående. — „Vet du, det är så roligt att vara gift“, — kom det med ens som en jublande trumpetstöt efter ett ögonblicks tystnad.

„Nej, lämna nu de där otäcka färgerna, Emma, det är så mörkt att du ändå ser ingenting. Kom och sitt ned i soffan, så ha vi en liten pratstund i skymningen, tills liten vaknar och vi gå hem.“

Hon tog Emma smeksamt i armen för att draga henne ned till sig i soffan.

„Stilla Sigrid, — rör dig inte ur en fläck“, — skrek Emma entusiastiskt. — „Du skulle se, huru ditt hår nu i skymningen står vackert mot allt det grådaskiga rundt omkring, som en guldgloria så fint.“ —

Emma var med ens i stämning igen.

Det var nästan mörkt; man kunde numera se endast den lilla lysande punkten af Emmas cigarett. Hon hade lärt sig röka i Paris atelierer.

— — — — — „Tycker du det är underligt att jag är sådan“, — ljöd Emmas röst från soffan, medan cigarettens glimmade till såsom efter ett djupare drag. — „Såsom jag blifvit uppfostrad. Mamma dog, när jag var två år gammal. Pappa tänkte bara på sina affärer, vi barn sågo sällan till honom utom vid måltiderna och då satt han nästan alltid tyst. Min faster, som hade uppsikt öfver oss, var visst en mycket bra människa, men hon gick helt och hållet upp i det enda ordet *plikt*. Hon var en stor frisk

människa utan nerver och utan känslor. Det hände sällan att hon talade till oss, utan att förmana oss eller förehålla oss våra plikter. Hon hade ett sätt att likasom hopa obehagliga plikter öfver sig själf och andra, men man får medge, att hon var strängt rättvis och själf lika samvetsgrant uppfylde de så kallade plikterna, som hon fordrade att vi skulle göra det. — Hvad min bror och jag hatade detta ord. Min bror kom emellertid snart hemifrån, och det är för resten alltid lättare för gossar att göra sig oberoende.“

„Jag hade redan tidigt klart för mig att jag skulle bli målarinna, men emedan ritning icke hörde till de af faster fastställda plikterna, fick jag inte arbeta därmed, innan jag slutat skolan. När våren kom med sina underfulla ljusa kvällar, när jag betraktade en vacker aftenhimmel eller såg den brokiga prakten i en skog om hösten, då kände jag hjärtat så öfverfullt att jag trodde det skulle sprängas, jag ville måla, det jag såg, ville finna något uttryck för det jag tänkte och kände, ville kunna säga det till någon lefvande varelse. Jag var ibland så jublande glad och ibland så djupt sorgsen — för ingenting Och så jag längtade efter en enda fattig smekning Jag kunde ibland nästan med en rysning känna, huru en mjuk hand strök öfver mitt hår och en öm kärleksfull röst fann ett smeknamn för mig Så jag afundades någon, som fick en kyss jag kunde få tårar i ögonen och vända mig bort. Ty jag skämdes att visa mina känslor, jag hade ju blifvit så van att alltid dölja dem. Jag dref gäck med allt det jag i hemlighet så lidelsefullt åträdde och kallade det sentimentalitet. Så blef jag satirisk och kritiskt mästrande Jag tror jag en tid hellre skulle dött, än visat mina verkliga känslor.“

„Sedan jag slutat skolan, och man kom underfund med att jag verkligen hade anlag för teckning, fick jag börja på, och när professorn berömde mig, blef pappa stolt däröfver och jag fick teckna och måla så mycket jag ville. Det var nästan med raseri jag värnade om målningen, så att faster icke skulle få dra den in bland de förhatliga plikterna Jag tror konsten blef för mig, hvad nöjen, hyllning, beundran, kärlek är för andra unga flickor. Jag lefde endast för den.“

„En sommar skulle jag ut på studieresa med några kamrater. För mig var en sådan färd detsamma som obegränsad frihet, detsamma som att få kasta de förhatliga plikterna ifrån mig och börja ett alldeles nytt lif. Jag visste inte, att jag tagit en del af det

gamla med: hänet och den affekterade känslolösheten Jag visste det inte, förr än jag lärde känna honom.“

„Ah“, — ljöd där borta i mörkret fru Sigrids röst. —

„Kom nu inte och tro att du skall få höra någon kärlekshistorie med förlofning och sådant där“, — klypte Emmas röst gäckande af.

Det var ett ögonblick alldeles tyst i den stora ateliern och cigarettens hade slocknat.

„Ja, han“, — sade Emma slutligen halhögt, som om hon på afstånd sett någon, som hon hade väntat på. — „En afton kom han ned till stranden, där jag satt och målade några klippor, du vet, sådana där glänsande, blankslipade af vågorna, röda och spruckna och i remnorna några strandtallar med topparna krökta af sydvesten; det vackraste landskap jag vet på jorden“ — Emmas röst blef åter fulltonig, hon kom åter i stämning.

„Jag såg honom på långt håll, när han kom gående längs stranden. Spenslig och litet framåtlutad med tummarna instuckna i vestens ärnhål, medan rocken fladdrade för vinden, liknade han på afstånd en stor fågel, och jag tecknade genast en karrikatyr af honom. När han kom fram, frågade han, om han fick se på studien. Han sade genast, att han icke mycket förstod sig på konst, men att han älskade naturen.“

„Han bodde där i närheten hos en fiskare och skref på sin doktors-afhandling.“

„Sedan kom han ofta ned till stranden på kvällarna, men aldrig före den tid, jag vanligtvis brukade sluta arbetet Så följdes vi åt hem, eller också kunde vi bli kvar där nere på klipporna, som ännu voro alldeles varma efter dagens sol. Vi hade hafvet rundt om oss så underbart tyst och stämningfullt och senare när det led mot hösten, kunde man se Hangö fyr blänka och försvinna och så åter blänka till“

„Aldrig har jag sett en uppriktigare människa, än han var. Han talade icke särdeles mycket, han kunde sitta tyst långa stunder, men han sade aldrig något banalt.“

„I början tyckte jag, att det låg något kalkborgerligt i detta lugn och slog omkring mig med de vildaste paradoxer för att synas originell. Jag hänade det enkla och naturliga och pockade på konstnärens undantagsrätt.“

„Då brukade han se på mig litet förvånad och säga: det menar ni inte, fröken.“

„Hans föräldrar hade bott i utlandet, där han själf äfven tillbragte sin barndom och första ungdom. Genom vanan att umgås med främmande människor, hade han fått ett sätt att säga ut sin mening utan lidelse och utan att sära. Det var icke såsom de flesta här hemma göra, hvilka tro sig vara uppriktiga, blott när de säga något riktigt ohöfligt eller obehagligt.“

„För mig var det något underbart att se och höra, att man icke behöfver dölja sina känslor såsom något skamligt, att plikt är något som man kan hafva glädje af och älska, att man får tala om det som rör sig djupast inom en, och att just det bästa af allt är att söka gifva det en form eller söka något uttryck därför.“

„Jag stred emot, fastän jag var så jublande glad. Allt det gamla, som i så många herrans år hade blifvit satt i mig, kunde ju icke gå bort med ens“

„Så jag målade den sommaren. Kamraterna häpnade. När jag på hösten kom åter till Helsingfors, tyckte min lärare, att jag gjort sådana framsteg och att där fans så mycken talang i studielapparna, att pappa blef både belåten och stolt och öppnade på pungen. Så for jag till Paris“

„Nå — men han“, — afbröt fru Sigrid tystnaden. Stämman var icke som förut nyfiket frågande, utan dallrade af sympati. Det kom så sakta, att orden likasom smögo sig in i tystnaden och skymningen. Det kom så likt ett eko af bådas känslöstämning, att Emma svarade, som om hon svarat på sina egna tankar:

„Han är död. Han hade ofta talat om, att han icke skulle lefva länge, men han sade det alltid så lugnt och lidelsefritt att jag aldrig trodde det betydde något, utan bara var melankoli. Han kunde ibland vara så melankolisk och ängslig, och då hade jag brukat göra narr af honom och kalla honom pjåkig och barnslig.“

„När jag kom från Paris, var han mycket sjuk, dödssjuk Jag såg honom endast en gång sedan. Han hade önskat att jag skulle komma. Då var han så blek och aftärd, riktigt genomskinlig. Han frågade mig om mina studier och om Paris, där han själf bott såsom barn, men det föreföll, som om allt detta jordiska redan skulle varit långt borta och fått vika för det stora myster, som nalkades“

„När jag gick, böjde jag mig ned och kysste honom. Jag tror han förstod mig, ty han lät handen glida öfver mitt hår ett ögonblick, så därt mjukt och smekande, som jag alltid så innerligt längtat att någon skulle göra Och nu kändes det tungt

Det fins människor, som man aldrig kan tänka sig såsom gamla, som icke tyckas bestämda att leva. — Jag skulle aldrig kunnat tänka mig honom som embetsman — han var jurist — eller som familjefar med en hel hop hvardagsbekymmer

Men när det bästa i min konst får bryta igenom, då har jag honom att tacka för det. — Underbart huru en människa kan invärka på en annan, om hon är riktigt sann, — — — — det är andens „choses

mystérieuses“, — — hvarför anser man det inte oftare löna mödan att leta efter dem?“ — — —

Ur mörkret där borta ljöd med ens gossens genomträngande skrik. De båda unga kvinnorna sprungo upp. Liten hade vaknat, han var rädd för mörkret och ensamheten, skrek högljudt, pockande och lifskraftigt, och han fick genast svar.

HELENA WESTERMARCK.

Kinesiska muren.

Så mången en mandarin
i litteraturen
bevakar med viktig min
kinesiska muren.

Den muren, de dragit omkring
sitt himmelska rike,
där konsten är kling-klang-kling,
men känslor unike.

Där skönheten konstlad går
på stympade fötter,
där herskaren *god ton* står
med hundraårs rötter . . .

Vi löpa ej längre till storms,
vi le, där vi stannat,
vi stå där som Luther i Worms
och kunna ej annat.

KARL A. TAVASTSTJERNA.

En nordisk universitetskalender.

Ningen lär förneka, att ju hos oss kändedomen om de nordiska universiteten, med undantag af vårt eget, är ganska ringa. Och icke mycket bättre står det till vid Nordens öfriga högskolor. Man torde våga påståendet, att de alla leva mer än önskvärdt isolerade från hvarandra. Den politiska skandinavismen i seklets midt åsyftade visserligen ett närmande äfven på detta område, och det vore orättvist att icke erkänna, att den lämnat några spår efter sig. Vi syfta närmast på de nordiska studentmötena. Men skandinavismens drömmar gingo endast delvis i fullbordan, och för större delen af det yngre släktet torde dess syften numera vara så godt som okända. Den väldiga begeistring som fick ett uttryck i nämnda rörelse har åter domnat bort, eller söker sig åtminstone ganska sällan luft. Det var måhända just skandinavismens politiska tendenser som gjorde, att rörelsen så hastigt blef gammal. Om så är fallet, är skadan kanhända icke obotlig. En skandinavisk konsolidering på vetenskapens, närmast på högskolornas, område utan politiska biasikter är förhända ännu möjlig. Att en sådan är i hög grad önskvärd torde envar vän af nordens folk och kultur utan vidare medgifva.

Att nu förslaget om ett åternärmande emellan de nordiska högskolorna ser dagen på denna sida om Östersjön torde vara lätt förklarligt, åtminstone för våra vänner i de skandinaviska länderna. Vårt land ligger så långt från kulturens centra, att vi finländare ha ett större behof än andra nordbor af stöd från dem, som äro längre komna än vi. Det är dock icke någon nationel egennytta som dikterar vårt förslag. Vi inse, att ett samarbete emellan de nordiska universiteten, i det syfte vi tänka oss detsamma, vore till nytta äfven för Danmark, Norge och Sverge, och att det kunde lända den moderna kulturen till verkligt gagn — denna kultur, som ju i vår tid erhållit så många betydelsefulla insatser från den germaniska Norden. Vi inse äfven till fullo, att vårt förslag kan realiseras endast för så vidt de åsikter vi uttalat hyllas någotsånär allmänt bland dem, hvilka saken gäller.

Ett medel i och för åstadkommandet af ett närmande emellan de nordiska högskolorna vore en nordisk universitetskalender. Vi vilja här korteligen framhålla huru vi tänkt oss saken.

Som känt utkommer två gånger hvarje år i Berlin en „Deutscher Universitäts-Kalender.“ Den utges

före ingången af hvarje vinter- och sommarsemester samt innehåller allehanda upplysningar om förhållandena vid universiteten och andra vetenskapliga läroinrättningar i Tyskland, Schweiz, Östersjöprovinserna samt Österrike-Ungern. Framför oss ligger kalendern för vintersemester 1888—89. Den innehåller på sina 280 sidor (förutom annonsbilagan) uppgifter öfver 25 högskolor i Tyskland, 7 i Schweiz, 1 i Östersjöprovinserna, 9 i Österrike-Ungern samt dessutom några upplysningar om högskolorna i Paris. Det är denna kalender som vi ville se som förebild för den af oss föreslagna nordiska universitetskalendern. I vissa punkter måste de väl uppställas annorlunda, men i hufvudsak synes den tyska kunna tjäna som mönster för den nordiska, för så vidt denna skall utgöra en vägledning för de vetenskapsmän, studenter och öfriga medborgare, som önska introducera sig i förhållandena vid Nordens universitet. Vår kalender borde således innehålla:

- 1) Uppgifter öfver lefnadsförhållanden (rum, priser m. m.) i Nordens 7 universitetsstäder: Göteborg, Helsingfors, Kristiania, Köpenhamn, Lund, Stockholm och Upsala.
- 2) Förteckning öfver professorer, docenter och andra lärare vid högskolorna, äfven polytekniska institut, vetenskapsakademier m. m., samt uppgifter öfver hvad envar ämnar föreläsa under det kommande året.
- 3) Uppgifter öfver universitetslärares förnämsta vetenskapliga arbeten.
- 4) Förteckning öfver allt akademiskt tryck under sistförflutna år.
- 5) Uppgifter öfver bibliotek, samlingar och vetenskapliga samfund i resp. städer.
- 6) Redogörelse för immatrikulations- och examensväsendet.
- 7) Redogörelse för studentkårer, -föreningar och -nationer.
- 8) Förteckning öfver personer från andra nordiska universitet, som under det förgångna året studerat vid de skilda högskolorna.
- 9) Diverse statistiska data och andra uppgifter af allmänna intresse (semestrarnas början och slut, stipendier etc.).

Det framgår af det föregående, att vi tänka oss denna publikation som periodisk, och anse vi att den tillsvärd borde utges en gång om året, före ingången af höstterminen (vintersemester). Den kunde måhända tryckas ett år i en, ett annat i en annan nordisk universitetsstad, men borde dock i hufvudsak vara lika uppställd och utstyrd hvarje år. Måhända vore det äfven lämpligt, att en enda förläggarfirma toge saken om hand samt uppdroge dess utarbetande åt lämpliga

personer, hvilka i så fall nödvändigtvis borde erhålla nödiga upplysningar från högskolornas allmänna kanslier. Om detta möjligtvis på något håll stötte på svårigheter, så taga vi för gifvet, att yngre universitetslärare icke skulle saknas, de där för sakens skull förbunde sig att träda i myndigheternas ställe. Vi påpeka i förbigående, att den tyska kalendern till största delen stöder sina uppgifter på officiella rapporter.

Vi inse till fullo, att företaget icke är alltför lätt att åstadkomma, isynnerhet det första året. Men när början engång blifvit gjord, tänka vi att svårigheterna efterhand skulle minskas. Att kalendern finge så många afnämare, att dess utgifvande bure sig, anse vi icke håller oantagligt. Redan universitetslärares antal vid de 7 nordiska högskolorna är så pass stort (i Helsing-

fors ungefär 110, Upsala c. 130, Lund inemot 100 o. s. v.), att de redan borde kunna upprätthålla en mindre upplaga. Det är dock bland de 4 å 5 tusen nordiska studenterna som kalendern själfvallet hade att räkna på sina flesta afnämare, likasom den äfven vore till största nytta för dem. Ty genom en sådan kalender skulle kännedomen om föreläsningar, vetenskapliga arbeten o. s. v. i sådan mån spridas bland den akademiska ungdomen, att den utan tvifvel finge lust att mera än hittills gästa främmande nordiska högskolor, något som vi anse för högeligen önskvärdt. För öfrigt må vårt förslag tala för sig själf. Framtiden skall väl utvisa, huruvida det väcker anklag och om planen kan realiseras i praktiken.

ERNST LAGUS.

Tyroler-kväll.

Det kvällas öfver Tyrolens land,
man jodlar högt upp i bergen,
i vester slocknar ren solens brand
och alpen blir röd i färgen.

Bak fjellet fullmånen tittar ned,
det glimmar i bäckens vatten.
Oändligt ljut öfver skog och led
sig breder den stilla natten.

Aftonglöden på evig snö
i dunkel långsamt förbrinner.
Herdelurarnas toner dö
och ekot af dem försvinner.
Hem till hyddan bland äppelträn
från dagens möda man vänder,
böjer först vid kappellet knän
med andakt och knäppta händer.

Da längs floden ett järnvägståg
ur tunnelns öppning ses ila,
lyktsken skimrar på vattenvåg,
det framåt går utan hvila.
Mellan bergen ett genljud än
man hör af hvisselsignalen,
nästa stund är det tyst igen —
nu slumrar den fagra dalen.

Fjärran där invid Glockners topp
en kornblxt bländande flamar,
lyser brutna konturer opp
af alpens taggiga kammar.
Måne, stjernor, sitt blida sken
ut öfver Tyrolen tömma —
två och två eller en och en
turisterna stå och drömma.

JONATAN REUTER.

Musiklifvet i Helsingfors 1891.

Det göres mycket musik i Helsingfors. Utom konserter af utländska och inhemska artister ha vi under säsongen orkestrernas månatliga sinfonikonserter och populära konserter två å tre gånger i veckan, musikinstitutets tvänne årskonserter och musikafnarna hvarann vecka, institutets offentliga elevuppvisningar, orkestrerskolans uppvisningar, opereterna och sångstyckena på svenska teatern, konserterna af studentsångföreningar, arbetarföreningar och privata körer, folkkonserterna om söndagarna, varietéföreställningarna med sång och musik, militärmusiken ute i det fria under vår och sommar, m. m., m. m. I hemmen musiceras dessutom flitigt och många enskilda föreningar för idkande af kamarmusik existera. Intresset för musik är kort sagdt stort. De dagliga tidningarna skulle icke våga lämna sig utan musikreferent, ty hela den stora publik som njuter af musik i den form den offentligens erbjudes vill läsa ett grundligt omdöme öfver prestationerna och lika grundligt i sin tur kritisera kritiken.

Får man bedömma graden af ett samhälles civilisatoriska intressen efter den förkärlek med hvilken den musikaliska konsten omhuldas — och detta är man ju i viss grad berättigad till — skulle exponenten för Helsingfors stad bli hög nog.

Hufvudstadens publik har i själfva verket sedan gammalt ryktet om sig att vara en mycket musikalisk publik. Sanningen härpå ha resande konsertörer nog samt fått erfara, ehuru under senare tider på ett för dem icke precis angenämt sätt. Publikens vill nämligen dra sig för att numera offra tid och pengar på konsertbesök, af skäl att man blifvit så pass Feinschmecker, att endast det bästa är godt nog, och så af den plausibla anledning att vi här i Helsingfors kunna göra musik — och god musik — gudi nog själfva. Herrar konsertörer få alltså se sig om efter en annan marknad.

Det är min lifliga öfvertygelse att detta aftagande intresse för utländska konsertgifvare verkligen beror på att Helsingfors publik blifvit — eller rättare är — så musikalisk, icke på att publiken skulle blifvit omusikalisk, såsom några dyrkare af det gamla goda konsertväsendet förmäna. Saken

är nämligen den, att de stora virtuoskonserternas tid börjar lida mot sitt slut, detta beroende på de enormt högt uppdrifna fördringar man i våra dagar ställer på en utöfvande konstnär och på de fördringar han i följd härpå tvingas att ställa på sig själf. Med den högre förpliktelsen följer äfven ett konstnärligare val af program. Hvem minnes icke de brokiga pianistprogrammen för tio år tillbaka: Beethoven, Chopin, Schumann, Liszt, Heller, Spindler etc. — allt om hvartannat. I vintras försökte en tysk pianist komma fram med ett dylikt plockgods-program. Försöket hämmade sig. En handfull personer öfvervar konserterna och den till par dagar senare annonserade konserten no 2 måste inhämmas.

Programmet saknade medelpunkt. Detta var hela saken.

Nu sträfvar man att koncentrera intresset kring några få, men betydelsefulla numror, helst en klaverkonsert med orkesterackompanjemang. Man må observera de till antalet musiknumror så blygsamma, men kvalitativt så storartade konsertprogram mästare sådana som Eugen d'Albert, Bülow, Busoni m. fl. uppställa, för att genast fatta skillnaden mellan för och nu, mellan virtuos och konstnär.

Så kommer ännu en omständighet. Allting sträfvar i våra dagar till massvärkan. Det enorma, det amerikanska, alltså praktiskt duktiga och gedigna skall äfven göra sig gällande på musikens område. Operan med sitt stora uppbud af lyriska och sceniska krafter är samtidens musikaliska älsklingsform. Äfven i konsertsalen skall det monströsa på ett eller annat sätt spela in. Därpå den ovilkorliga lockelse som s. k. monstrekonserter med hundratals exekverande musiker utöfva på den stora publiken. Under vanliga förhållanden erbjudas väl icke några „monstrekonserter“, allra minst hos oss, men vi få hålla till godo med *den* kvantitativt största förn af konserter som vi ega tillgång till: orkester- och körkonserterna. Det är dessa som numera spela hufvudrollen i vårt musiklif, själfvallet till bätnad för dettas sunda utveckling.

Naturligtvis eger fortfarande en stor konstnärs namn fullgod klang hos oss; han skall aldrig sakna publik. Men de stora konstnärerna växa gud bättre

icke på trån och icke hitta de ens alltid hit upp till oss, om vi också fått höra många nog, ja kanske de allra flesta och förnämsta.

Utan gensägelse är *Ladislaus Mierzwinski* den konstnär som väckt det största uppseendet i vår hufvudstad under nu tilländalöpande år. Säsom en elektrisk stöt gick klangen af hans namn genom alla och den som blott kunde, skyndade att försäkra sig om biljetter till Mierzwinski-konserterna i januari. Den ståtliga sarmaten med den fenomenala rösten kom och segrade — segrade öfver hela linjen, öfver publik och kritik. Men villigt böjde man sig ock för trollmakten af denna härliga, guldrena stämman. Det var dessutom ett sådant säkert mästerskap i tekniken och en så fulländad konst inom den tyvärr tränga bransch sångaren rörde sig, att endast en bornerad konstnär kunde ha tagit sig anledning att skriva någonting illa på den chevalereske tenorens räkning. Att hans sångkonst förnämligast skulle röra sig inom området af den italienska operarepertoaren var ju naturligt. Då gud gifvit en människa några bländande höga toner, men icke skapat tyska liederkomponister som anbringa höga C:n i sina „sånger med klaverackompanjemang“, är man ju tvungen att gripa till det som fins och sjunga Meyerbeer och Rossini.

En lika exotisk företeelse som Mierzwinski var på sitt sätt pianisten fru *Teresa Carreño*, en kraftfull, vacker sydamerikanska. Hon biträdde första gången vid en sinfonikonsert i februari och väkte då uppseende för sitt temperamentfulla återgifvande af Griegs klaverkonsert. Normannen Grieg tolkad af en sydamerikanska! Nordiska vildrosor omsatta i tropikens vulkaniska jordmon! Emellertid förfogade fru Carreño öfver ett förvånande kvantum måttfullhet, ja kyla, som ingalunda tyktes ackordera med konstnärinnans passionerade apparition och mörkglödande ögon. I följd häraf förmådde hon icke, trots sin kolossala kraft i anslaget, granna teknik och beherskadt stränga uppfattning af det spelade, rycka salongen *så* med sig som hon med en smula frigjord lidelse i föredraget utan tvifvel skulle ha förmått. Att fru Carreño som pianist i vida högre grad väcker beundran i den varma södern, tager jag för afgjort. Där har man ju föredrädesvis sinne för den konstnärliga begränsningen och den medvetet återhållna subjektiviteten.

Den tredje i det sydlandska klöfverbladet var italienska basson *Oswaldo Bottero*, som jämte hr

Alarik Ugglas konserterade i Brandkårshuset i september. Att döma af Stockholms-tidningarna hade Bottero i den svenska hufvudstaden gjort furor, men hos oss satt det hårdt till att få en någorlunda välbesökt andra konsert till stånd. Hr Bottero var emellertid en sångare som lönade mödan att höra. Hans typiskt rena italienska sångmetod måtte isynnerhet ha studerats med intresse af alla våra sångartister, som hos Bottero kunde inhämta konsten att på ett fulländadt sätt ekonomisera med rösten och dock gifva densamma fullt ut.

Hr Bottero var emellertid försatt i en oriktig miljö då han uppträdde i konsertsalen. Från scenen hade han egentligen bort låta höra sig; man kan tänka sig hvilken praktprestation hans Mefisto i Boitos opera med samma namn måtte vara.

I medlet af januari tog *Ferruccio Busoni* afsked af vår publik med en konsert, vid hvilken han, såsom bruket allt sedan Liszts virtuostid varit hos de stora pianisterna, allena utförde programmet. Busoni är utan tvifvel den mest glänsande konstnär som någonsin varit fäst hos oss. Det var naturligt att vi icke länge skulle få behålla en sådan eminent förmåga, för hvilken ju hela vida världen står öppen. Hr Busoni synes i själfva verket velat se sig om litet hvarstans i vår goda värld. Från Italien har hans väg gått till Tyskland, därifrån till Finland, så till Moskva och nu sist med ett hopp öfver Atlanten till Amerika.

Säsom pianist synes mig Busoni mest påminna om Bülow, så till vida nämligen att man af bägge dessa klaverkonstnärer har en större instruktiv behållning än af någon annan, icke ens den unike d'Albert undantagen. Säsom tonsättare åter är Busoni svårtillgängligare. Hans säreget medvetna och kritiska konstnärskynne afmålades i hvarje takt han komponerar, och just detta vilkorliga vill fjärma ens beundran. Därtill är Busonis polyfon-kontrapunktiska begåfning så ovanligt stor, att i densamma alla andra fantasins yttringar drunkna. Han blir till sist en polyfon skolastiker, som nära nog spetsfundigt ungas med sin konst. Emellertid erbjuder denna snillrika lek med motiven ett ogement stort intresse för musikern och man tager gärna med på köpet alla barockheterna och „spetsfundigheterna“ vid ett så talangfullt, impulsivt och genommodernt sätt att komponera.

Under den tid hr Busoni verkade härstädes säsom klaverlärare vid musikinstitutet var det lika mycket hans geniala personlighet som hans musik-

pedagogiska konst som fånglade de unga. Hans inflytande säsom varm och slagfärdig vapendragare för allt det verkligt stora i musiken var ögonskenligt och mer än någon annan syntes han ega förmågan att kring sig samla hängifna adepter.

Af utländska artister som konserterat under året ha vi ännu att nämna Wienerpianisten *Josef Slivinski*, som gaf en fåtaligt besökt konsert i februari, samt några svenska artister. Om Slivinski är icke mycket att säga. Han var just den pianist som här ofvan afsågs då tal var om de antikverade plockgods-programmen. Säsom exekverande konstnär tyktes han ej tillhöra „de öfversta 10,000“, ehuru man ju ej kan bestrida att hans Schumannspel var poetiskt och vackert.

Sverige bragte oss, utom de två duktiga sångartisterna fröken *Emma Holmstrand* och hr *Otto Edberg*, kompositören *Emil Sjögren* och violinisten *Tor Aulin*. Det ligger i sakens natur att en tonsättare, som i ett annat land söker förvärfva åt sina kompositioner medborgarrätt, icke i första anslaget skall lyckas. Härmed vill jag ingalunda påstå att hr Sjögrens tonsättningar icke skulle vunnit anklag hos vår publik, men jag tror att han icke bjöd oss det bästa han eger — af skäl att det då skulle gällt för körer och solister att inom några dagar inöfva splitternya saker. Hr Aulin däremot hade lättare att slå an. Hans mjukt musikaliska och af konstnärligt svärmeri mättade spel tog åhörarna med storm. Också säsom tonsättare visade sig hr Aulin inneha en betydande rutin och friskt flödande melodisk ådra. Hans violinkonsert, som spelades säsom manuskript, bar talande vittnesbörd därom.

Raden af inhemska konstnärer som under året gifvit konserter i Helsingfors öppnades d. 3 januari af *Hjalmar Frey*. Helsingforsboarne ha så länge beundrat hr Frey i egenskap af sympatisk natur-sångare att han nu, då han med långa mellanrum besöker oss från S:t Petersburg, har mindre lätt att uppväcka samma beundran säsom skolad och utbildad operasångare. Något gör också till saken de sängermanér från den stora metropolen han införlifvat med sitt föredrag och som förefalla många så främmande. Jag afser främst vibreringen i rösten och det starkt patetiska sångsättet, tvänne saker som petersburgarne fordra, åtminstone af de artister som uppträda i deras egna nationella operor. Emellertid kan jag icke finna att hr Frey i någotdera

afseendet öfverdrifver, så att hans sång därigenom skulle bli mindre musikalisk eller mindre njutbar. Frey sjunger allt med så klokt öfvervägd måtta och förstår att inlägga så mycken känsla och innerlighet i sången att han mer än mången annan borde kunna fångla sin publik. Och det gör han äfven, hr kritiker må säga hvad de vilja.

Efter Frey kom violinisten fröken *Agnes Tschetschulin* i februari, så sångerskorna fru *Emmy Achté* och fröken *Hulda Hylander* i april samt fröken *Maikki Pakarinen* i september och sångaren hr *Otto Vallenius* i oktober. Fru Achtés återinträdande i det offentliga musikaliska lifvet hos oss hälsades af alla med glädje. Med bibehållen fraîcheur i stämman och lifligt dramatiskt föredrag gaf hon säsom novitet den stora duetten ur Wagners „Die Walküre“, däri hr Ojanpera utförde Wotans parti. Fröken Pakarinen fyllde icke fullt de — utan tvifvel öfverdrifna — förväntningar vännerna af den unga sångerskans vackra röst ställt på henne efter den första pariservistelsen. Fröken Pakarinen har utan tvifvel en vacker framtid för sig säsom sångerska, men rösten behöfver ännu ans och värd, föredraget djup och lefvande sanning, innan hon kan lämna ifrån sig elevportföljen. Fröken Hylander uppträdde säsom en lofvande koloratursångerska, ehuru med nog liten röst, och hr Vallenius dokumenterade sig säsom en god och rutinerad sångare af den franska skolan.

För att gifva en allsidig bild af musiklifvet i Helsingfors under detta år borde väl de viktiga inlägg, vår orkester och vårt musikinstitut gjort, icke blott kraftfullt betonas, utan i en alldeles särskild uppsats refereras. Måhända gifves mig tillfälle att i en följande revy omnämna dessa två musikaliska institutioners värksamhet och inflytande på vårt musiklif. Det utrymme som denna gång ställt mig till buds har annekterats af soloartisterna.

Jag kan dock icke underlåta att ännu med par ord ihågkomma den unga finska tonsättaren, som under året så mycket låtit tala om sig och som nu kan sägas ha fullt infriat de löften en lysande och egendomlig begåfning gifvit. *Jean Sibelius* produktiva utveckling har gått genom stråkkvartetten till orkestersättningen, en utan tvifvel sund och normal väg. Med det mästerskap öfver kvartettsatsen som Sibelius redan tidigt förvärfvat, skulle i orkesterbehandlingen allt det öfriga med

lätthet falla honom till. I själva verket ådagalade hans första orkesterkomposition, en Ouvertyr, utförd på sinfonikonserten i april, ovanlig instrumental mogenhet. Hans därpå följande verk, en ballett-scen, visade honom redan såsom fullfärdig orkesterkolorist med de briljantaste färger på paletten.

Arten af hr Sibelius tonsättning är icke lätt att gå in på lifvet. Har man förmåga att försätta sig i den miljö inom hvilken hans egen ande rör sig, skola de rytmiska och harmoniska egendomar i hans musik icke förefalla främmande. Men ett dylikt ingående på kompositörens förutsättningar är absolut nödvändigt för att förstå honom. Fallet är i visst afseende detsamma med Brahms; hvar och en som låtit sig fångas af denne djupsinnige musiktänkare vet att man icke alltid är mottaglig för hans klingande filosofier; man måste först försättas i det erforderliga suggestiva tillståndet.

Men Sibelius egenart, som sålunda icke kan bli njutbar för alla och under alla omständigheter — redan för att till fullo kunna beundra den genialiska polyfona konst som tonsättaren utvecklar, erfordras duktiga fackmannakunskaper — denna egenart är emellertid framsprungen ur det originellaste diktarelymne, ett lynne med egen odisputabel färg och stark nationell dragning. Om någon är kallad att skapa en finsk musik till världen, så är det för visst Jean Sibelius. Vore hans produktion afstannad med det han nu redan gifvit oss, skulle hans verk ändå stå såsom en storartad grundval för en modern finsk musik. Men han är ju som bäst i sin kraftigaste blomning, han har ett helt lif af skapareglädje och fruktbart arbete framför sig. Måtte då milda makter låta det härliga trädet raskt skjuta i höjd med krona och alt!

K. FLODIN.

Förödmjukelse.

Det var en sommardag 1889. Min vandring denna förmiddag gick genom en tät småskog, som skilde åt tvänne byar i södra Nyland. Ehuru främling på trakten, kunde jag väl taga mig fram, ty stigen var icke villsam. Då den är efter år blifvit trampad af många hundra par människofötter, af hvilka säkert de flesta stigit tunga steg, hade den blifvit hård och nött, ja till och med på de ställen, där den gick fram öfver bärgsklackarna, såg man tydliga spår efter vandrarna.

Hvad jag tänkte på, då en rad af små grå stugor började skymta fram mellan alarna vid skogsbrynet, minnes jag ej nu mera. Måhända genomgick jag i tankarna händelserna föregående kväll.

I den by jag för en timme sedan lämnat, hade jag för en talrik åhörarekrets af allmogen utlagt om bildningens fördelar och medlen att nå kunskap; jag hade talat varmt och tyckt mig märka, att åtminstone några åhörare lyssnat uppmärksam och trött på mina ord.

Eller kanske funderade jag på det spörsmål, som ofta opåkalladt tränger sig fram, men som jag hittills icke lyckats tillfredsställande besvara.

Kanske vill du, läsare, säga:

Hvilken är den bästa arten af bildning, och i hvilken mån bereder den människans lycka?

Nå ja, det är en fråga, som är svårlöst, icke därför att man ej kunde gifva ett svar därpå, utan emedan man kan ge för många olika. — — —

Med raska steg vandrade jag fram, klättrade öfver ett gårde, passerade utmed en nedtrampad åkerren, kröp genom ett halföppet led och stod så på gårdsplanen till den närmaste stugan. Första ögonkastet gaf vid handen, att om familjen var gästfri eller ej, så var fattigdomen icke tillfällig gäst, utan en trogen stamkund i detta hem.

Uthusen voro få till antal och half förfallna. Trappan, som ledde upp till stugan bestod af halfrutna bräder och stockändar; en söndrig fönsterruta var ersatt af ett lager pertor. I dörren stod en yngre barfotad man, iklädd en oren skjorta och byxor upphissade på ett hängsle. Han såg nog reslig och stark ut, men icke dess mindre gjorde den bedröfliga omgifningen, att jag varit frestad att utropa: här saknas en kraftig mans arm, som skulle kunna reparera det

förfallna. Inga spår efter en ordentlig kvinnohand voro heller skönjbara.

En kvinna tycktes dock finnas i gården, ty längre ned på gårdsplanens sluttning framskyntade mellan stammarna af några spensliga björkar en sittande gumma. Henne hade jag förut ämnat tilltala, men ändrat plan och gått fram till mannen i dörröppningen.

Jag bad om ett glas vatten, och han bjöd mig stiga in.

— Kommer doktorn från Österby? frågade han, i det han från hyllan vid spisen nedtog en mugg.

— Ja, men huru känner Ni mig?

— Jag for en gång förbi villan, när som doktorn satt och metade vid grundet, och då så' en af kamraterna i följet, att doktorn var doktorn.

Därmed var den enkla saken utredd.

Jag erhöi vatten och inledde ett samtal om förhållandena på stället. Mannen, som på sätt och vis var husbonde i gården, berättade, att han efter fadrens död å modrens vägnar skötte torpet och gjorde ett dagsvärke i veckan till herrgården $\frac{3}{4}$ mil därifrån. I hemmet funnos för tillfället blott han och en ung systerdotter; de båda voro arbetsföra hvaremot vädinnan, som satt där nere mellan björkarna, redan ett par år varit svårt sjuk.

Med kändedom om allmogens tröghet att anlita läkare, frågade jag om gumman fått vård och medicin.

— För två år sedan vid marknadstiden förde jag mor till „klinikan“, och där blef det litet bättre, men när hon sen kom hem igen, blef det åter sämre.

— Har ni inte skaffat ut medicin?

— Jo, tre gånger. I den bruna flaskan på bingongen där borta finnes det ännu kvar af dropparna. Men medicinen hjälper inte, sjukdomen är till döden.

Som jag ej hade något att tillägga, steg jag åter upp för att fortsätta vandringen.

Den unga husbonden följde mig ut; vi samtalade något smått om årsväxten och närmade oss därunder platsen, där den sjuka satt. Jag hälsade, och hon besvarade hälsningen med en nick på hufvudet.

Så sjönk hon åter ihop. Det såg värkligen ut, som sjukdomen snart skulle „gå till döden“: Gummans kropp var till ytterlighet afmagrad. Det grå håret hängde i oordnade testar ned öfver de färade anletsdragen, och händerna hvilade slapt på den söndriga bastmatta, på hvilken hon satt.

Jag gjorde som man brukar några enfaldiga frågor: Huru står det till; är det klen med hälsan, m. fl.

Gumman svarade kort utan att se upp; det såg ut som om jag störde henne eller åtminstone visade hon sig alldeles likgiltig för mitt besök. Jag skyndade därför att tillönska henne bättre krafter och bjöd henne farväl.

— Här går vägen, yttrade husbonden, då jag af misstag styrde kosan åt orätt håll, vill doktorn —

Gumman på mattan spratt till, rätade med oväntad kraft på sin hopsjunkna kropp, och vände hastigt hufvudet åt den sida där jag stannat.

Det glimmade varmt i hennes grå ögon, och i det hon sträckte den vissnade handen mot mig, frågade hon med darrande, bedjande stämma:

— Kanske kan *doktorn hjälpa* mig?

— — Doktorn hjälpa?

Hvad de orden skuro mig i hjärtat; jag nästan förbannade min nyss förvärfvade titel af doktor, ty där stod jag i sanning en stackars „doktor Hjälplos“ och kunde ej få fram ett enda ord. Skulle jag för denna döende gamla kvinna börja förklara skilnaden på vetenskaperna och fakulteterna? Jag låtsade ju vara filosofie doktor och ägde ej så mycket filosofi i behåll att jag kunnat reda ut, hvad jag egentligen var!

Medan jag fåfängt sökte efter lämpliga uttryck, kunde jag ej slita min blick från gummans ögon, ty däri afspeglade sig så rörande hoppet om hjälp.

Kanske hon trodde att jag, läkaren, funderade på arten af hennes sjukdom och därför dröjde med de goda råden.

Då kom sonen mig till undsättning. Han trädde emellan och sade kallt och afböjande:

— Mor, doktorn här är inte en så'n doktor som botar sjuka.

Gumman vände långsamt bort hufvudet; hennes vissnade kropp sjönk åter samman. För henne fans ju intet hopp; sjukdomen gick till döden. Med tysta dröjande steg gick jag bort.

Snart hade jag förlorat torpet och gårdsplanen ur sikte, men blicken, som den sjuka gaf kan jag ej vandra ifrån. Den utgör en påminnelse om en stund, då jag kände mig innerligen hjälplös, förödmjukad och djupt okunnig.

Knappast hade väl en *riktig* doktor kunnat ge den sjuka sådan bot, som fört sjukdomen från döden, men att icke halva kunnat tända en gnista lifshopp, var dock hårdt. — — —

P. NORDMANN.

Sängdags.

Irader vågor efter vågor slås
mot strandens kisel af septemberbrisen
och jämra sig i mörkret och förgås.
I villans kök förkolnar glöd i spisen,
i ena gafvelfönstret lyser ljus,
men eljes mörker äfven inomhus.
Där ute böljorna ha retat brisen
till storms, till storms. Nu är det svart i spisen.

En kvinlig röst, bevekande och ömt,
förgätves kallar någon in till natten;
en manlig svarar utifrån... han glömt
att båten efter regnet... fylld af vatten...
och ösa måste han, det är ju klart.
„Gå du förut till sängs, jag kommer snart.
Hva säger du?... nej, inte väcka drängen —
om jag blir våt, så blir jag varm i sängen.“

När arbetet är gjordt, han fryser smått,
men står ändå på bryggan kvar och tittar
mot gafvelfönstret... hustrun sofver godt,
och ljuset visar vägen, så han hittar.
Alt större vågor om hvarandra slås
mot strandens kiselstenar och förgås.
Med än en blick, en granskande, på båten,
han trefvar uppför slutningen, belåten.

MIKAEL LYBROK.

Den finska skönlitteraturen under året 1891.

Enhvar, som försökt att intressera en utlänning eller en som icke haft finskan till sitt modersmål för Kalevalas poetiska figring, har sannolikt gjort den iakttagelsen att dik- tens bredd i anläggning, dess omsäningar och mångordig- het verkat slappande på den läsandes intresse. Den som i egenskap af tjänsteman kommit i beröring med vårt finskatalande folk har gjort en observation i samma riktning. Mannen af folket framträdde med mycken klarhet sitt ärende, men använder en omätlig mängd ord. Det finska språkets böjlighet, dess utomordentliga rikedom på synonymmer, dess satsbildningars smidighet fresta talaren som diktaren, att utöfver det nödvändiga begagna sig af detta afundsvärda material för framstäl- lande af det menskliga tankearbetet.

När man studerar den finska skönlitteraturen som publicerats under det förlutna året, kommer man ovil- korligen till samma slutomdöme. På några undantag när är mångordigheten den klippa mot hvilken de flesta författare göra haveri. Hos en del af dem har detta ständiga omsägende, denna detaljrikedom i bil- der och uttryck, denna mångfald af ord totalt för- derfvat deras arbete. Ett konstverk är icke som ett egyptiskt ornament, en sammanhopning af enartade detaljer i ständigt återkommande perioder med ett löst inre sammanhang.

Den matematiska proportionsläran bör tillämpas äfven i litteraturen. Miniaturen, novellen krossas, sjun- ker i hop till ett intet under den naiva konstfärdig- heten som söker sin verkan i detaljer, utan någon väl markerad periodisk fördelning af ingress, aktion och konklusion. Som en typ på det fel vi här ofvan angifvit kan herr *Esko Wirtalas* berättelse „Kovalle ottaa“ framhållas. Berättelsen om Jaakko Törmölä och Anni Kumpula, huru de växa upp, skiljas och åter- finna hvarandra, går, om vi få använda orden, i „sakta lunk“, den afbrytes icke heller af någon inre natur- nödvändighet, af att den psykologiska episoden age- rats ut, utan af något alldeles utifrån tillstötande, såsom t. ex. att boken hade vunnit en passande tjocklek, att

förläggaren önskade det eller något dylikt. Om vi taga den ofvannämnda boken endast som en sedeskildring af folklivet sådant det gestaltar sig i trakterna af Kajana, så blir den otillfredsställande äfven som sådan, ty för- fattaren lodar hvarken nog djupt, sigtar ej heller nog högt för att verkligen intressera läsaren för folket och dess lif. Det är en hvardaglig historia berättad på ett hvardagligt, men främst mångordigt språk.

Ett konstverk är så att säga en lefvande orga- nism som bär fröet till sitt lif inom sig själf och endast i inskränkt mån i författarens goda vilja. Den idé han konciperat, de karaktärer han skapat, böra kunna lefva sitt lif för sig, deras öde är ett resultat af deras tänke- sätt och handlingar, och resultaten böra främst här- flyta ur deras eget inre, icke ur t. ex. formeln, „sanner- ligen säger jag: det är lättare för en kamel att gå genom ett nålsöga, än för en rik man att komma i himmel- riket“, eller — „svalg och dryckenskap föra i fördert“. Den förra formeln är det som signaturen Emil Lassinen försöker att deducera fram i sin mångordiga bok „Fattiga och rika“ den senare har i Alkio en redan känd uttolkare.

Det berättas om den bekanta franska romanisieren Paul Feval att han klippte ut pappersdockor och å dem antecknade namnen på sina romanfigurer. När en figur försvann i berättelsen förstördes dockorna och Paul Feval var icke utsatt för faran att låta en redan aflif- vad person åter uppträda i sina grymma berättelser. Herr Lassinen berättelser äro icke grymma, men lika- som i Fevals romaner hvimlar det af folk som han har alla händer fulla med att få placerade och åtmin- stone tvenne gånger i hans nu ifrågavarande berättelse hade den Fevalska metoden räddat honom från oklara och otroliga situationer. En sak är dock genomgående klar hos denna författare och det är, att girigheten, ond- skan är de rikas arfvedel — tålmodet, barmhertigheten de fattigas, det är den utkristalliserade tendens som vi hos herr Lassinen göra bekantskap med. Boken skall finna endast två slag af läsare, fromma ignoranter och den literära finsmakaren. Den förra skall finna nöje, ja uppbyggelse i „Guds underbara vägar“, i „dygdens belönande“ etc., den senare i den varma naivitet som komponerar och författar med orubblig tro på sig själf och sin kallelse.

Också Alkio är, eller rättare har varit didaktiker mera än konstnär, men han har många förutsättningar att dessförutan blifva något förmer. Det förefaller som om en verklig konstnär, en författare af värde skulle vilja växa upp ur det ännu dunkla, obestämda som omger hans diktning, der finnes verklig värme inom honom. Hans under året publicerade „Bilder från vår tid“, ett half dussin noveller, hör till hans bästa arbeten och bland dem skulle vi ställa främst „Stackars Matti“. Denna och ett par af de andra („Sin äras uppoftare“) skulle tåla vid att översättas till svenskan.

„På Selmas bröllopsdag“ af E. Wainio lider af mycken sentimentalitet och lyrisk svulst. Boken är ett konstruktionsarbete med bättre fördelade skuggor och dagrar än herrar Wirtala och Lassinen kunnat åstadkomma, men lider som alla konstruerade arbeten af osannolika förkortningar och valörer, samt en viss torrhet i diktionen.

Vid tal om de nu nämnda författarna kan man knappast tala om en literär stil i högre mening, de äro qvittrande sångfåglar som likt gransångaren i furuskogens dunkel slå sin enkla drill. Vi komma nu till en författare som både har näbb och strupe, en verklig sångare som därtill utbildat sin röst och sin metod. Herr J. H. Erkkö kände vi endast som framstående lyrisk skald. Vi förgäta ej hans „Siare“ då vi uttala detta omdöme, ty oakadt sin dramatiska form är den dock ett lyriskt qvåde. Hvad som bär upp denna dram är icke handlingen det är en djup, subjektiv stämning, en lyrisk underström på hvilken det hela skrider fram. Det är samma lyriska känslöfullhet som vi i hans nya berättelse åter göra bekantskap med, som nu söker sitt utflöde i episk form. Den troende „hihiliten“ Holpan Paavo svänger under hela sitt lif som en pendikel mellan den himmelska och den jordiska kärleken. Paavo har ett hett blod, ett varmt hjerta och starka erotiska drifter samt till dessa farliga gåfvor en moral, så slapp, att den icke utgör någon ballast i livets storm. Tvärtom blir det förbudna för honom kryddan på hans förvillelser. Paavo är Hihilit, han predikar, har anfall af andlig extas, är visionär och när hans monomani tryckt honom så djupt som det är möjligt blir bakslaget lika starkt och nu går han hänsynslöst fram i motsatt riktning. Det är en mycket svår och fordrande uppgift herr Erkkö pålagt sig. Att han icke lyckats fullt, bör således icke heller förvåna. Kompositionen måste anses bristfällig och motiveringen saknar tillbörlig fullständighet; sist och slutligen lider boken af den finska vidlyftigheten. Om herr Erkkö således

också icke förmått med full klarhet belysaihilitens kameleont-skiftande karaktär (isynnerhet ha de abrupta omsvängningarne på mer än ett ställe icke kommit fram fullt tillfredsställande), så erbjuder uppgiftens storlagenhet, motivets betydelse i alla fall ett så stort intresse att man med uppmärksamhet genomläser arbetet. Det lyriskt klangfulla språket, som på sina ställen lyckligt attrapperar profeternas högstämde diktning, visar att en verklig skald nedskrifvit denna stormiga lefnadssaga, som han sjelf säger, efter verkligheten.

Santeri Ingman är en författare hvars svenska familjenamn anger en annan ras och vare sig det nu är rasen, studierna eller begåfningen, ett är visst, mångordigheten och det finska vemodet äro här borta. Tvärtom finna vi en rörlighet, liffullhet och färg i de taflor han rullar upp för oss, som gör ett högst uppiggande intryck. Vi befinna oss i ett utvårdshus „Hellas“, deraf bokens namn (Hellaassa), och få lof att vara med om både ett och annat, bufettkurtis, studentgurgel, slagsmål. Unge Elias, bokens hjelte för ett lif som är både brokigt och randigt, men trenne saker hjälpa oss att fördraga det ohyfsade sällskap vi råkat i, först att det som förtäljes är sant. Berättaren har synbart fotograferat efter naturen de scener han ger oss till lifs. Vidare retoucherar han öfver bilden med en fernissa af humor som också öfver råheten lägger ett skimmer af försoning om vi så få uttrycka oss, sist och slutligen intresserar hjelten läsaren, tack vare hans ungdomliga värme, verkligen så mycket att man ändock följer med. Ingman har alla förutsättningar för att blifva en verklig novelist, när hans eget lif har rön och erfarenheter att bjuda på, när det burschikosa är öfverståndet. Han är som ungt vin, när det som nu jäser och grumlar upp hans inre har lagt sig, när vinet blir rent från drägg, skall han utan tvifvel gifva oss arbeten der humorn, som ligger väl för hans lynne, kommer till sin rätt.

Vi komma härmed till den författare som på det förgångna årets finska skönliteratur trycker dess verkliga prägel och anger dess värde, så visst som det är att denna literatur skall bedömas efter sitt bästa, icke efter sina mediocra alster!

J. Brofeldts (J. Aho) „*Ensam*“ höjde honom med ens öfver mängden, gjorde honom till en äfven utom vårt land känd skriftställare. Att han för denna ställning delvis skyller en hos oss exempellös ifver och hätskhet i bedömandet af skönliterära alster, ett bedömande som utmynnar i ett anathema från Finlands församlade prestastånd, är väl odisputabelt, men fränsedt denna tillfällighet besitter hans „En-

sam“ så många förtjenster att boken äfven derförutan „brutit sig igenom“. Arbetet har tadtats så starkt, fördömts så hänsynslöst, att ett öferskattande hos vännerna till Brofeldts diktkonst låg nära till hands. Striden har nu lagt sig och genom den svenska öfersättningen, der cirka tjugu rader uteslutits, har författaren medgifvit det delvis berättigade i klandret och på samma gång visat att boken genom denna uteslutning endast vunnit i värde.

„Ensam“ är en känslöfull historia om en finsk Werther, förtäljd med det raffinemang i stilen, den verv i naturkopiering, som utmärker en Guy Maupassants berättarekonst. Det finska vemodet slår hos denna författare ut i blom. En stilla pathos, en vek sorgbundenhet är det medium, genom hvilket författaren ser på alla lifsföreteelser. Vore detta vemod jemnt afpassadt öfver hela taflan, så vore derom intet att säga, men så är icke fallet. På mer än ett ställe passar det illa i hop med den vakna observationsförmågan, det liffulla iakttagande och dermed följande intresse för allt som passerar förbi den ensammas öga. Intet undgår denna skarpsynta genremålare, en toilett, ett färgspel, en skugga, en vagn som passerar, allt gör intryck i hans sinne, fästes i hans minnesgoda anteckningsbok. Måne detta är riktigt! Den psykopatiska förlorar intresset och dermed äfven förmågan att se, bedöma och i första person berätta, vi skola icke säga klart, nej gripande liffullt. De inbillningens lidanden, den sorgbundenhet som beslöjar hans själ, kan väl åtminstone icke ännu, medan han ännu lefver under trycket af sina sorger, gifva sig uttryck i dessa små förtjusande akvareller från lifvet i Paris och den finska ödemarken.

När Göthes Werther hängifver sig åt sina betraktelser, ser han yttre fakta, lifsföreteelserna genom samma

dunkelfärgade medium som han ser och bedömer sina själsaffekter och detta leder honom fullkomligt konsekvent till — döden. När naturen, världen, han sjelf äro samstämmiga, när han är fullt klar om allt annatns intighet, utom det enda oupphimmeliga, hvartill tjänar då lifvet. Deremot förminner läsaren vid åhörandet af den ensammas skildringar en underton, som stundom klingar hörbart nog, af friskt pulserande lif, af bunden lefnadslust (vi hänvisa till episoderna i Paris' kaféer och danslokaler). Detta gör den elegiska klangen på mera än ett ställe oharmonisk, oäkta — man är stundom frestad att kalla hjeltens klagan för pjunk. Fränsedt denna disharmoni äger boken så många förtjenster att endast den, som vunnit en vidsträckt öfverblick af vår tids skönliteratur, kan fullt uppskatta det verkligt originella, det myckna nya i poetisk bildskrift, som författaren lagt i dagen i denna bok. Herr J. Aho är en verklig skald.

Som sådan uppträder han enligt vår åsigt i än högre mening i hans senaste arbete „Spånor“, som vi för vår del anse betydelsefullare än den mångomtalade och monotona Ensam. I det senaste arbetet spelar författaren på långt flere strängar, ger klangfullare, mera väljudande ackorder, som alla tona ut i en harmonisk, en fullt mångtonande chor till den finska naturens, det finska folkets, det finska arbetets lof. Der finnas bagateller bland hans „Spånor“, ojemna stycken, stycken som skrifvits för tidningarnes spalter, men det hela bäres upp af en i grunden fin, ädel och visserligen vemodigt stämd, men dock fast ande, det är med ett ord det finska kynnets kännemärken. Vi nämna endast ett stycke sådant som „Nybygget“. Det skall blifva beständande när mycket, som nu tränger sig fram i första planet, förgåtits.

JUNIUS.

Ludvig Filip's resa i Norden.

Len afton i slutet af 1840-talet sammanträffade Jenny Lind i en hofkrets hos hertiginnan af Kent i England med konung Ludvig Filip af Frankrike. Denne tilltalade sängerskan — på svenska. Jenny Lind blef här af så rörd att hon brast ut i gråt, hvilket utbrott af känslighet den höga värdinnan fann så vackert, att hon tog af sig ett juvelsmycke med ett diamanthjerter och fästade det till minne af händelsen kring sängerskans hals.

Äfven vid andra tillfällen hade den franske konungen samtalat med svenskar på deras modersmål.

Detta språk, berättas det, hade konungen lärt sig längesedan under en „flera månaders vistelse“ inom en familj — i Finland. När och hvar? För de flesta af den nuvarande generationen torde det till och med vara en nyhet, att den franske konungen en gång gästade vårt land, ty de flesta meddelanden derom, deribland Z. Topeli äfventyrliga berättelse „Trollkarlens dotter“, härröra från den tid, då Ludvig Filip satt på Frankrikes tron. Äfven den nämnda familjen torde först senare erfarit den gästade främlingens höga rang. Ludvig Filip reste nemligen okänd och deraf förklaras, hvarföre hans uppehåll i Finland härtills förblifvit jemförelsevis ofullständigt känt.

Måhända skall följande skildring af hans nordiska färder efter tillgängliga källor ännu kunna beträffande vårt land riktas genom privata familjetraditioner och anteckningar. Ett familjeminne af sådan art borde ju ha bevarats.

Under franska revolutionen var Ludvig Filip, hertig af Chartres, en tjuguarig yngling och hade utmärkt sig såsom generallöjtnant vid vestra armén under Dumouriez' befäl. Våren 1793, då hans fader, hertigen af Orleans, mor och tvänne yngre bröder fängslades flydde han jemte Dumouriez, hvars stämplingar blifvit kända i Paris, och begaf sig till Schweitz. Sedan han genom en förtrogen lyckats anskaffa åt sin syster en tillflyktsort i ett kloster under namn af miss Stuart, irrade han själf hela sommaren okänd bland bergen, tills han i oktober blef lärare i Graubünden vid gymnasiet i Reichenau under namnet Chabaud-Latour. Der nådde honom någon månad senare underrättelsen, att äfven hans fader, efter hvilken han skulle ärfva

titein hertig af Orleans, den 6 november bestigit schavotten.

Sedan han vid en folkförsamling i Chur öfvertygat sig om att revolutionära rörelser äfven i Graubünden voro förestående, lemnade han, aktad och älskad af lärare och elever, Reichenau i juni 1794 och mot slutet af samma år, då han tillfälligtvis erfor sina förtrognes förlägenhet, Schweitz. I slutet af mars 1795 anlände han till Hamburg, i hvars närhet Dumouriez då uppehöll sig på danskt område.

Ju mera Europas politiska förhållanden invecklade sig, desto mindre säker kände sig hertigen. De europeiska hofven tillräknade hans fader en väsendtlig del i revolutionen samt honom själf såsom skuld att han stridt mot deras förbundna härar. De egentligen s. k. Bourbonerne kunde åtminstone före det Napoleonska väldet söka skydd vid dessa hof. Ludvig Filip deremot såg sin enda säkerhet i det strängaste incognito. Hans afsigt var derföre att öfverresa från Hamburg till Amerika, men han kunde icke skaffa sig medel-nog dertill.

Emellertid hade hvarken Danmark eller Sverige deltagit i det internationella förbundet emot Frankrike. Der ansåg sig hertigen derföre kunna räkna på skydd af lagar, regering och icke minst den allmänna meningen, hvilken skulle afsky ett brott emot gästfriheten såsom kränkande för nationalkänslan. För öfrigt kunde han i den allägsna Norden såsom okänd främling undandra sig hvarje spaning.

Efter fem dagars vistelse hos Dumouriez förskaffade han sig af köpmän i Hamburg ett kreditbrev till handelshuset Ryberg i Köpenhamn, i hvilket han jemte sin ledsagare, greve Montjoye, anbefaldes på det bästa såsom resande Schweitzare. I april 1795 ankom hertigen till den danska hufvudstaden, der han genom nämnda firmas bemedling för sin vidare resa erhöi ett af ministerium utfärdadt s. k. konungspass, hvari äfven myndigheterna uppförades att stå honom bi. Med detta pass kände han sig ändtligen fri från all fruktan för upptäckt och förföljelse. Och allt det nya han till sin öfverraskning iakttog i Danmark, den sköna hufvudstaden vid sundet med dess storartade sjö-handel, den lifliga, idoga och upplysta befolkningen, ändamålsenligt och utan revolution, såsom i hans fädernesland, utvecklade samhällsförhållanden, gaf hertigen redan nu anledning att lyckönska sig till den nya reseplanen.

Ludvig Filip lemnade dock snart Köpenhamn och fortsatte resan till Helsingör, längs det så fruktbara och förträffligt odlade Själlandska kustlandet, hvars praktfulla bokskogar dessutom sakna motstycken i det öfriga Europa. Sedan hertigen i Helsingborg beträddt det skandinaviska fastlandet, begaf han sig öfver Göteborg till Trollhättan, för att bese det berömda vattenfallet, och till Venern, der de storartade kanalarbetena redan då voro långt framskridna. Derefter tog han vägen öfver Fredrikshall till Kristiania.

I den norska hufvudstaden åtnjöt hertigen en otvungen och förekommande gästfrihet, hvilken intog honom i hög grad. Monod, som sedermera var president i de reformertes konsistorium i Paris, var då pastor i Kristiania och sammanträffade nästan dagligen i umgängeslivet med Ludvig Filip. Enligt hans meddelande var den „artige unge fransmannen“ allmänt omtyckt. Den lärde pastorn själf, som i den intressanta främlingen såg en handelsresande och roade sig med att pröfva honom under afsiktliga samtal, var öfverraskad af den skatt af kunskaper och erfarenhet denne förenade med säkerhet och takt i sitt sätt. Först tjuguar senare återsåg han i Paris sin unge vän från Kristiania såsom — hertig af Orleans.

Ludvig Filip's trefnad stördes emellertid genom följande tilldragelse. Han befann sig i sällskap med en bekant familj på en utfärd utom staden. Det blef tid att återvända och en son i familjen skulle kalla på kusken. Man kan tänka sig Ludvig Filip's känslor, då han hör den unge mannen ropa med högljudd stämma:

„Hans kungliga höghet, hertigens af Orleans vagn!“

Såsom en sömngångare, hvars namn man nämner, for hertigen vid detta rop tillsamman. Han antog sjelfallet att man på detta indirekta sätt ville röja att man visste hvem han var. Emellertid återfick han hastigt sin sjellbeherskning och då ingen tycktes gifva akt på honom, frågade han den unge mannen:

„Huru faller det eder in, att här befalla fram hertigens af Orleans vagn?“

Helt ogeneradt svarade norrmannen att det roat honom att upprepa ett rop, som han så ofta hört skalla vid utgången från operan i Paris. Hertigen insåg nu väl att blott en tillfällighet spelat honom detta spratt, men han kunde icke fördrifva de smärtsamma minnen det framkallat.

Han anträdde kort derpå färden till Trondhjem genom Ringerike, Hedemarken och Guldbrandsdalen. På denna besvärliga vandring lärde han känna Norges omvexlande härliga natur samt dess spridda, men upplysta och med sina nationella traditioner nästan öfver-

modigt stolta befolkning. Under det att föräldrarna i Europas högst bildade länder knapt kunde med tvång och stränghet förmås att skicka sina barn i skolan, erfor hertigen huru undervisningen här bedrefs af kringvandrande skollärare och — mödrarna i hemmen. Denna sjelfverksamhet för barnens undervisning i Norden måste, tycktes det, bero af en högre nationell moral. Om den norska nationalkaraktären voro äfven då anekdoter i omlopp. Sålunda hade en norrmann fräгат om icke Charlotte Corday vore af norrmannisk härkomst. Då detta ansågs föga sannolikt, så yttrade norrmannen nävnt: „Om också icke, så hade hon dock förtjent att vara norska“.

I Trondhjem ansåg fru Holmberg, värdinnan på stadens enda hotell, de unga fransmännen för studenter och anvisade dem ett trångt och lågt rum, hvilket de bebodde under de fem dagar de vistades på orten. Efteråt var gumman nog stolt öfver den höga gäst hon herbergerat och ledde ännu då den Gaimardska expeditionen några årtionden senare besökte Trondhjem och lät visa sig rummet.

Emellertid emottogs de bildade främlingarna med förekommande uppmärksamhet af stiftsamtmannen baron Krogh och äfven andra stadsboer stridde om äran att se dem hos sig. Detta var en uppriktig hyllning åt den okände hertigens personlighet och denne kände sig mycket angenämt berörd deraf. Årstiden var emellertid långt framskriden och han måste snart taga afsked af sina vänliga värdar, för att kunna fullfölja sin föresats att framtränga till den yttersta Norden.

Hertigen fortsatte nu resan längs kusten öfver Torghättan till Salten, derifrån han medtog en isländare Holm i egenskap af tjänare och tolk samt öfverseglade till Lofoten öarne, för att bese Malströmmen. Från Altengård vidtog slutligen den modige hertigens vandring genom Finnmarken i sällskap med Lappar öfver strömmar och moras ända till Nordkap, dit han anlände den 24 augusti 1795. En natt hade hertigen tillbragt hos klockaren på Maasö, en annan hos en fiskare på Stappene, de kala och spetsiga, af oerhörda fogelskaror kringvärmade klippholmarna vester om Nordkap. Hans landsmän, Maupertins och Regnard, hvilka tidigare berest Lappland, hade icke såsom Ludvig Filip, kommit till det yttersta Thule. Vid Havösund uppreste den franska expeditionen af år 1838 sin konungs byst i brons till minne af hans nordiska resa.

Från Nordkap begaf sig hertigen genom Finnmarken till svenska Lappland och fortsatte sedan sin färd nedför Muonio- och Torneå elfvar till Torneå. Ännu 43 år senare, berättar Marmier, erinrade sig folket i

dessa ödemarker de resande fransmännen och det företrädde hertigens följeslagare vid hvarje tillfälle lemnat denne. Från Torneå kom Ludvig Filip till Åbo, Finlands dåvarande hufvudstad, men vi sakna tyvärr detaljerade uppgifter om hans vistelse och bekantskaper härstädes. Antagligt är emellertid att d. v. landshöfdingen i Åbo Ernst Gustaf von Willebrand haft något inflytande i detta afseende och enligt en af E. Nervander upptecknad tradition uppehöll sig hertigen en längre tid hos Flemingska familjen på Karuna gård, det sedan af biskop Johan Gezelius d. y. bebyggda, genom stilfull arkitektur utmärkte herregodset i Sagu.

Från Åbo reste Ludvig Filip till Kymmene elf, som då utgjorde riksgrens, och besåg skådeplatserna för det några år dessförinnan utkämpade svensk-ryska kriget. Hans afsigt var nu att komma öfver till Österrike, men för resan genom Ryssland ansåg han sig behöfva kejsarinnan Katarina II:s tillstånd. Från Ny-slott, heter det, sände han derföre grefve Montjoye till svenska sändebudet i Petersburg, grefve Stedingk, som hade varit öfverste vid regementet Royal suédois i Frankrike och då blifvit bekant med hertigen. „För honom, som åtnjöt kejsarinnans aktning och bevägenhet“, så skref Ludvig Filip till grefven, „var det möjligt att intrassera denna för en olycklig prins' anhållan“.

Men grefve Stedingk, som själf fann denna anhållan högst naturlig, hade knapt berört ämnet, innan kejsarinnan i vredgad ton utropade:

„Hvad, en son af detta missfoster! En son af Egalité! Nej, aldrig skall marken i mina stater förörensas af en sådan familj...“

Förgäfvos värdjade grefven till kejsarinnans rättvisa och ädelmod; hertigen, om hvilken han hört de bästa omdömen, hade ingen skuld i sin faders brott och ville blott resa genom Ryssland för att söka sig en tillflykt annorstädes.

„Icke ett ord mera om denna sak, grefve Stedingk“, återtog kejsarinnan, „jag kan icke samtycka till eder begäran. Europa skulle ogilla det med skäl. Om hertigen-regenten af Sverige tror sig i detta fall kunna afvika från den sunda politikens bud, skall jag å min sida aldrig tillåta mig att följa hans exempel.“

Kejsarinnan förblef obeveklig. Ludvig Filip återvände derföre till Åbo och öfverreste ännu i oktober till Stockholm.

Några dagar efter sin ankomst till den svenska hufvudstaden erfor han af den bankir, till hvilken han blifvit rekommenderad, att en festbal skulle ega rum på slottet. Nyfiken att lära känna det svenska hofvet, hvilket under Gustaf den tredje tid vunnit rykte i

Europa, antog hertigen bankirens tillbud att anskaffa honom inträdeskort till läktaren, der han kunde okänd göra bekantskap med plägsederna vid det nordiska hofvet.

Ludvig Filip hade redan länge, såsom han förmodade, obemärkt åsett festen i den präktiga rikssalen, då en ceremonimästare infann sig och bjöd honom komma ned, för att blifva införd i hofkretsen. Af hofmannens tilltal insåg hertigen att han var igenkänd. Och så var äfven fallet.

Franska sändebudet vid svenska hofvet M. Le Hoc hade bland festens många åskådare varseblifvit den unge mannen, vars drag väckte hos honom vissa erinringar. Vid nogare betraktande igenkände han hertigen.

„På hvilka hemliga planer rufvar Ni, herr grefve, då Ni icke meddelat mig att hertigen af Orleans är i Stockholm?“ yttrade han till rikskanslern grefve Sparre.

Denne ansåg anmärkningen för ett skämt och försäkrade att han icke hade den ringaste kunskap om hertigens närvaro i Sverige.

„Hertigen af Orleans är icke blott i Sverige, utan till och med närvarande här i salen. Der sitter han...“, fortfor M. Le Hoc.

Såsnart detta meddelats den kungliga familjen, gaf genast befallning om hertigens inbjudande i hofkretsen. Den 17-årige konungen och hans förmyndare hertigen af Södermanland emottogo Ludvig Filip med all den utmärkelse, som tillkom en fransk prins af kungligt blod. Under det den kungliga familjen sålunda uttryckte sin belåtenhet att se hertigen af Orleans i Sverige, erfor den till sin stora öfverraskning, att han icke kom från södern, utan från högsta nordn samt sedan från rikets östligaste gräns i Finland.

På denna hofbal i november 1795 närvaro många personer, hvilka dels bevitnat, dels haft indirekt del i det uppskakande konungamordet tre år förut, och många andra, bland dem äfven Adlercreutz, hvilka deltog i palatsrevolutionen fjorton år senare. På denna bal, säger en af Ludvig Filips biografier, hade en siare kunnat tillämpa det österrikiska sändebudets yttrande om det moskovitiska hofvet på tsar Alexejs tid: „Det var en praktfull fest, till höger om tsaren stodo de, hvilka mördat hans fader, till venster de, hvilka komma att störta honom själf från tronen.“

Ludvig Filip begagnade sig emellertid af svenska hofvets gästfrihet, hvilken i själfva verket var oförenlig med dess goda förhållande till den franska republiken, blott för att få bese de märkvärdigheter, hvilka utgjorde föremål för hans intresse. Mest af allt egnade han sin uppmärksamhet åt Gustaf Wasas minnen. För

detta ändamål reste han öfver Upsala, Sala och Säter till Fahlun, der han nedsteg i koppargrufvorna, samt besökte Mora, Ornässtugan med flera orter, vid hvilka minnen af „fäderneslandets befriare“ voro fästade. Frankrike hade nyss bevitnat anarkins fasor, jemförliga med Stockholms blodbad. Kanske längtade den unge hertigen att blifva en Gustaf Wasa för sitt sköna fädernesland!

Före sin afresa från Sverige ville Ludvig Filip såsom privatman bese sjöarsenalen och varfvet i Karlskrona. Från hofvet afsändes derföre en kurir till kommandanten med de amplaste rekommendationer om främlingens emottagande såsom en gäst vid hofvet i enlighet med den höga rang han innehade. Emellertid anlände Ludvig Filip till Karlskrona förr än kuriren och fick af kommandanten det afvisande svaret att tillträdet var förbjudet. Då hertigen häraf fann att kommandanten ännu icke fått någon befallning om hans emottagande, ville han efter ett så bestämt afvisande aflägsna sig. Men i detsamma ankom regentens kurir och kommandanten blef på ögonblicket den uppmärksamaste ledsven åt hertigen.

Nyfiken att erfar, hvem den af hofvet så utomordentligt gynnade främlingen kunde vara, sökte kommandanten nu att med frågor och anmärkningar aflöcka Ludvig Filip denna hemlighet. Denne deremot, som snart fann att regenten icke röjt hans incognito, bibehöll detta och vedergäldade sålunda kommandantens första vägran att tillmötesgå hans önskan.

Ludvig Filip lemnade nu Sverige och återvände våren 1796 öfver Köpenhamn och Lübeck till Hamburg. Hela hans nordiska resa hade då, enligt hans egen uppgift, kostat 6,000 francs. I Hamburg erhöill han genom en

köpman Westfords bemedling ett bref af sin mor med franska regeringens förslag att öfverresa till Amerika, om han ville se sin mor och sina bröder befriade ur deras ännu fortfarande fångenskap. Icke ett ögonblick tvekade hertigen att underkasta sig detta vilkor och i ett rörande bref underrättade han sin moder derom. De nya öden, hvilka han sålunda gick till mötes, ligga utom planen för denna framställning.

Att sluta af det föregående var det förmodligen Flemingska familjen på Karuna gård, som hade nöjet att under någon tid bereda den landsflyktige hertigen den tillflyktsort, der han inhemtade sin kännedom i svenska språket. Med denna familj skulle i sådan händelse följande berättelse ega ett nära samband.

År 1841 blef, enligt en samtidig tidningsnotis, en ung svensk marinofficer antagen i fransk tjenst under följande omständigheter. Han hade medfört ett bref till konung Ludvig Filip från sin farmor i Finland, hos hvilken denne vistats under sin nordiska resa. Konungen hade emottagit brefvet nådigt, erinrat sig alla händelser, hvilka egde rum under denna resa och vid afskedet från det finska herregodset samt bett den unge krigaren meddela detta åt sin farmor jemte hälsning att hennes sonson var anställd i hans tjenst.

Att Ludvig Filip „besökt friherrinnan Fleming på Karuna gård“ har bekräftats af godsets senare egare, som 1857 köpte detsamma af friherrinnans i Sverige bosatte arfvingar. Till desse afsändes emellertid då såväl all korrespondens, som äldre gårdshandlingar.

J. R. A.

En fest i Wellesley College.

Det skulle bli en fest i Wellesley College nära Boston, och tack vare min bekantskap med en ung dame från Beaconstreet i nämnda stad, hade jag fått en inbjudning till densamma. Beaconstreet är nemligen för amerikanerna, åtminstone i de östra staterna, hvad den heliga Gangesfloden är för hinduerna. Beaconstreet är qvintessensen af alltingt fint, förnämt och fullkomligt. Ja, elaka tungor påstå att damerna vid Beaconstreet

tro sig blott behöfva uppvisa sitt kort med adressen Boston, Beaconstreet, för att Sankt Petrus skall insläppa dem i himmelriket.

Vare sig härmed hur som helst, jag hade i alla fall fått mitt bjudningskort och stod den 25 på bagårdens perrong, färdig att resa ut till Wellesley College för unga qvinnor. Omkring mig pratade och sorlade en mängd högtidsklädd ungdom. Spensliga, qvickögda ungherrar i vaxläderskor, med frack och hvit halsduk

skymtande under öfverrocken; smärta, skrattlystna unga flickor, hvilkas glada, lysande baldräppter täcktes af det anglosaxiska klädesplagget, gummikappan.

Efter en kort jernvägsresa befunno vi oss i col-
leget, som låg täckt vid en liten insjö midt i en park. Damerna infördes genast i tvenne stora toilett-rum, der svartklädda jungfrur i hvita mössor hjälpte dem tillrätta. Herrarnas rum låg på andra sidan korridoren. Så snart man var färdig begaf man sig ut i vestibulen, derifrån man infördes i ett stort, vackert möbleradt för-
mak. Der fick man vänta tills „marskalkarna“, unga flickor af collegets elever, med breda hvita skärp öfver bröstet, afhemtade gästerna till presentation i ett inre för-
mak.

Så genomgående är förkärleken för organisation hos engelsmän och amerikanare, att till och med denna lilla privata tillställning bland studerande ungdom för-
siggick precis enligt den ordning som plägar iakttagas på s. k. „receptions“ i Londons och Washingtons bästa kretsar. Festen hölls af „the junior classes“, de två lägsta klasserna, för „the senior classes.“ Till dessa fester, som hållas två gånger om året, — ty senior-klassen håller äfven en fest för junior-klassen, — hade hvarje elev rätt att inbjuda en anförvärd eller vän. Då kolleget var besökt af 600 flickor, kan lätt inses att de stora, präktiga salarna knapt kunde inrymma de skaror som trängdes i dem.

I det innersta förmaket stodo föreståndarinnan, miss Schiefer, samt ordförandena i senior- och junior-klasserna. Dessa voro två vackra unga flickor i hvita handskar upp till axeln, hvita spetsklädningar och lefvande hvita rosor på bröstet och i de präktiga, svarta flätorna. „Marskalkarna“ trippade fram i tur till den i yttre rummet samlade publiken och införde derifrån två i gången: eleven och hennes inbjudna gäst. Eleven gjorde en djup bugning först för miss Schiefer, sedan för ordförandena. För hvar och en skedde presentation.

— Min far, miss president. — Eller: min kusin, miss president. — Eller: — min bror, miss president.

Miss Schiefer bugade sig artigt tillbaka och de båda unga ordförandena böjde förbindligt på sina täcka hufvuden. Ibland lekte skälmen under deras långa ögonhår, då de med nedslagna ögon besvarade någon otymplig ung mans förlägna blickning eller bevittnade hans förvirrade återtag mellan släp, kandelabrar och blomsterställningar.

Det syntes att man var i ett demokratiskt land. Man såg gamla och unga gentleman ur Bostons allra bästa kretsar bredvid herrar med röda händer, borstigt hår och oroliga miner, vittnande om ovana i sällskap. Alla voro dock i högtidsdrägt. Likaså damerna. De

flesta voro vitklädda med lefvande blommor i håret och på bröstet. Men i snitt och material skilde sig drägterna ofantligt. I bredd med en tarflig musslins-
klädning, som tydligen var tvättad en eller flera gånger, sågos drägter, så luftiga, läckra och smakfulla, att de måste ha utgått från någon New-York „artists“ händer. Det hela gjorde intrycket af en blomstergård af unga leende, glada ansigten. Man blef ung bara af att se så mycken ungdom stimma omkring sig.

Efter presentationen hade alla sin frihet, utom de stackars ordförandena, hvilka allt fortfarande nödgades bugande och småleende mottaga nya gäster. De redan ankomna spridde sig omkring öfver allt i rummen. En del sutto eller stodo i ifrigt samtal med sina vänner; andra förde dem genom hela huset och visade dem klassrummen, sofrummen, laboratoriet och kyrkan; andra begäfv sig till musikrummet för att lyssna till den sång, musik och deklamation som der utfördes af eleverna. Det var en angenäm syn att se en gråhårig far vandra omkring med en ifrigt pratande ung flicka, som hängde vid hans arm, medan han med öm stolthet såg ned på henne. Eller en bror som gick mellan tvenne systrar och synbarligen retades med dem, att döma af de låtsadt förbittrade utrop och de muntra skratt som afbröto deras samtal.

Naturligtvis bedrifves icke så litet flirtation på dessa fester. Derför sörja nog begge parterna, och icke minst den skara studenter och ungdomliga professorer från det närbelägna Harvard universitetet för ynglingar. Dessa tycktes tillfullo sentera behaget att sällskapa med sina qvinliga confratres. Man såg dem i grupper af två och två eller några fler vandra omkring i festsalen, och lyssnade man till deras samtal, så fann man att ungdomens och lifsglädjens språk öfver allt tycktes vara detsamma.

Man skämtar också i Amerika om att många partier stiftas på dessa collegefester. En dame, som var gift med en enkling, berättade att hon först sammanträffat med sin blifvande man på en dylik fest. Hon själf var på seniorklassen och hennes blifvande stufdotter på juniorklassen.

— På festen kom Harriet till mig och sade: — jag vet icke hvad jag skall göra med pappa. Se nu, der står han i sin grå kontorsrock midt bland de andra frackklädda herrarna, såsom en get bland fåren. Jag skäms gruffligt öfver honom. Låt mig hemta honom till dig, så talar du litet med honom, icke sant? Stackars pappa, han är alldeles bortkommen.

Sagdt och gjordt. Pappa hemtades fram ur sin vrå och blef så intagen i sin dotters kamrat, att han

efter studieårets slut friade till henne och fick ja. „Med sin dotters rekommendation“, plägade hans hustru skämtande säga.

När festen fortskridit en stund, begaf man sig i små grupper till matsalen. Der serverades thé och kaffe, läskdrycker, sandwiches och kakor af alla slag, salader och glacer. Vid Wellesley College besörjes all uppässning, dukning och diskning af medellösa elever, hvilka derigenom förtjena sitt uppehälle. Men på dylika fester äro dessa fritagna från sina omsorger, och uppässningen förrättas af frivilliga från de klasser, hvilka äro tillställare. Denna gång utgjordes uppässerskorna alltså af elever från juniorklasserna, hvilket bidrog att göra stämningen i matsalen särdeles munter och liflig. De flesta af de unga värdinnorna voro klädda i mörka eller ljusa eleganta ylleklädningar med prydliga hvita musslinsförkläden och blommor i håret. Det var icke utan att det flirtades litet också i matsalen, men det skedde på samma trefliga sätt som inne i salarna.

— Se här, kusin Charlie, är ditt thé, — sade en täck brunett flicka i mörkröd ylleklädning och den långa flätan ombunden af ett rött sidenband, — men du kan låna en thesked af Grace. Vi ha så ondt om skedar just nu och jag är för lat att diska.

— Gör ingenting, kära kusin, — försäkrade Charlie med en förälskad blick. — Théet skall smaka som nektar ur dina händer.

Uppässningen skedde dock i det stora hela med berömvärd ordning och utmärkt prydlighet. Man skulle

icke ha kunnat tro att det var idel amatörer som tjänstgjorde. De löjligaste små scener förekommo, då uppässerskan med största ömhet omfamnade en herre, åt hvilken hon hemtat en salade, eller satte sig ned att prata med några damer för hvilka hon dukat fram thé och kakor.

Festens glanspunkt var emellertid mänskenet. Såsom enkom bestäldt till denna kväll, fylde den hela collegets omgifning med ett troiskt, blåhytt ljus, i hvilket de gamla träden i skogen framstodo med fördubblad skönhet. Den ena skaran ungdom efter den andra vallfärdade dit ut, och snart var hela den gamla gröna skogsvägen ned till sjön uppfylld af hviskande, pratande, skämtande, leende grupper, herrarna barhufvade, flickorna med en lätt schawl kastad öfver axlarna. Den elegiska stämningen tycktes medföra sina faror äfven för lärarekåren, att döma af en vacker, liflig professor från Harvard och en liten småttäck literaturlärlarinna vid Wellesley, hvilka helt dygdigt började samtalet med folklore diktning, men sedan öfvergingo till privata angelägenheter af sådant intresse, att de framlockade de rödaste rosor på hennes kinder och mycket talande blickar ur hans ögon.

I enlighet med det förståndiga bruket i Amerika slutade festen så tidigt, att intet intrång gjordes på elevernas nattsömn. Glada grupper följde gästerna till stationen, derifrån återfärden till staden skedde i klaraste mänsken.

ALEXANDRA GRIPENBERG.

Svenska teatern.

För öfversigt af Svenska teaterns senaste spelår skulle, för att gifva ett riktigt begrepp om verksamhetens karaktär och mål, upptaga ett alltför stort utrymme i denna publikation; och några kortfattade sifferuppgifter för ett år allena äro ingalunda tillräckliga vare sig för en rättvis uppskattning af teaterns konstnärliga tillgångar eller för bedömande af publikens smak. Jag har därför valt en allmän statistisk revy öfver de fyra senaste årens arbete, alltsedan 1887, då med en ny direktion och delvis ny personal verksamheten inträdde i ett skede, som ansetts i viss mån olik föregående tidens.

Den nya direktionen afsåg att i möjligaste måtto stärka teaterns rent dramatiska krafter, att odla det

högre skådespelet och den finare komedien, att reducera operetten till det minsta nödiga för affärens bestånd, att på repertoiren speciellt upptaga alster ur den moderna nordiska literaturen, och att som principer för det konstnärliga arbetet uppställa det realistiska karaktärsspelet, den utarbetade ensemblen utan enskilda krafter framhåfvande på andras bekostnad, samt den detaljerade, roela milieun i stället för den symboliska.

Direktionen bestod af professor G. Asp, kommunalrådet F. W. Grönqvist och disponenten G. Federley. Samma direktion har sedan dess kvarstått, utom hr Federley, som efter två år drog sig tillbaka och hvars plats sedan lemnats vakant. Personalen har något

vexlat i antal, men den dramatiska kärntruppen har bibehållits och endast lidit tvenne förluster genom fru Åhmans afgång 1889 och hr Agardhs 1890, båda pensionsmässiga.

Teaterns ekonomiska understöd har bestått dels i statsanslag, dels i gratifikationsmedel från generalguvernörens kansli, dels i ett årligt bidrag från Helsingfors utskänkningsbolag, förbundet med skyldigheten att gifva ett visst antal folkföreställningar om året, och slutligen i den summa, som sammanskjutits af den s. k. Garantiföreningen, hvars ändamål är teaterverksamhetens upprätthållande.

En korinfattad öfversigt af teaterns arbeten har att uppvisa följande siffror.

1887—88 gäfvos 136 föreställningar, hvarvid uppfördes 45 stycken, bland dessa 22 nya. Repertoiren omfattade 13 dramer och skådespel, uppförda tillsammans 52 gånger, 28 komedier och lustspel 93 gånger, samt 4 sångstycken 19 gånger. Bland dessa voro 4 inhemska, 11 svenska, 8 norska och danska, 9 tyska och 13 franska. Mer än 5 gånger uppfördes 2 skådespel, 4 lustspel och 1 sångstycke.

1888—89 gäfvos 137 föreställningar, hvarvid uppfördes 25 nya stycken, hvaribland likväl 10 gifvits före den 1 juli 1887. Repertoiren omfattade 9 dramer och skådespel, uppförda tillsammans 42 gånger, 12 komedier och lustspel 48 gånger, samt 4 sångstycken 37 gånger. Bland dessa voro 2 inhemska, 3 svenska, 6 norska och danska, 5 tyska, 7 franska, 1 engelskt och 1 spanskt. Mer än 5 gånger uppfördes 2 skådespel, 4 lustspel och 2 sångstycken.

1889—90 gäfvos 148 föreställningar, hvarvid uppfördes 28 nya stycken, hvaribland likväl 3 gifvits före den 1 juli 1887. Repertoiren omfattade 6 dramer och skådespel, uppförda tillsammans 28 gånger, 17 komedier och lustspel 59 gånger, samt 5 sångstycken 52 gånger. Bland dessa voro 3 inhemska, 7 svenska, 4 norska och danska, 8 tyska och 6 franska. Mer än 5 gånger uppfördes 1 skådespel, 2 lustspel och 4 sångstycken.

1890—91 gäfvos 159 föreställningar, hvarvid uppfördes 29 nya stycken, hvaribland likväl 6 gifvits före den 1 juli 1887. Repertoiren omfattade 12 dramer och skådespel, uppförda tillsammans 59 gånger, 14 komedier och lustspel 66 gånger, samt 3 sångstycken 25 gånger. Bland dessa voro 5 inhemska, 4 svenska, 7 norska och danska, 6 tyska, 5 franska och 2 engelska. Mer än 5 gånger uppfördes 4 skådespel, 4 lustspel och 2 sångstycken.

I ofvanstående öfversigt finnas ej upptagna ropiser af nyheter efter den 1 juli 1887, hvilka naturligtvis spelat en ej obetydlig roll vid uppnåendet af t. ex. det senaste spelårets stora representationsantal.

Följande gästspel ha ägt rum:

Hr Knut Ahnlöf, den 4 sept.—5 okt. 1887, 17 gånger i 9 stycken.

Hr August Lindberg, den 7 okt.—9 nov. 1887, 15 gånger i 6 stycken.

Fru Julia Håkanson, den 4 nov. 1887—3 febr. 1888, 20 gånger i 5 stycken.

Fru Ellen Hartman, den 2—23 okt. 1889, 14 gånger i 9 stycken.

M. Coquelin med trupp, den 15—17 nov. 1889, 3 gånger i 6 stycken.

Fru Betty Hennings, den 5—28 sept. 1890, 17 gånger i 8 stycken.

Mme Judic med trupp, den 18—21 dec. 1890, 4 gånger i 4 stycken.

Festföreställningar hafva hvarje år ägt rum på Johan Ludvig Runebergs födelsedag, samt 1888 till frände af Z. Topelius 70:de födelsedag. Till festföreställningarna böra äfven räknas de recetter, som vid olika tillfällen och af särskilda anledningar beviljats medlemmar af teaterns personal eller gäster. Sålunda ha hr Ahnlöf samt fruarna Håkanson, Hartman och Hennings erhållit gästspelsrecetter; frk. Wessler 1888 samt hr Riego och frk. Zuhr 1890 bröllopsrecetter; fru Åhman 1889 och hr Agardh 1891 afskedsrecetter (hr Agardh uppträdde ej på sin recett i följd af sjukdom); samt fru Bruno, hr Salzenstein och herrskapet Castegren vid olika tillfällen och af diverse anledningar.

Föreställningar till nedsatta priser och speciella folkföreställningar med för ändamålet valda program hafva hvarje år förekommit, under de sista tvenne åren 5 ordinarie per år till halfva priser och därunder, endast på sönd- och helgdagar.

Skådespelaretruppen har blifvit ansedd för god och i de flesta fall erhållit en berömmande kritik i pressen. Bland 6 inom landet födda personer, som sökt tillstånd att debutera, har sådant medgifvits 5, hvaraf 4 erhållit engagement, men endast en, fru Riego, f. Zuhr, visat sig äga begåfning för scenen och förmåga att utveckla denna.

Verksamhetens resultat visar i hvad mån direktionens program kunnat genomföras. Representationernas antal ha uppdrifvits från 128 obligatoriska per år till 159 under spelåret 1890—91. Bland 127 uppförda nya stycken ha 64 varit af inhemskt eller skandinaviskt ursprung, 63 af tyskt, franskt, engelskt och spanskt. Publikens intresse har varit ungefär lika stort beträffande dramer och lustspel, men det största representationsantal, som inom lustspelet tillkommit särskilda stycken, har gällt de i literärt afseende minst värdefulla. Största framgången har operetten rönt, och den tyska framför den franska, liksom det tyska lustspelet framför det franska. Intresset hos publiken, nämligen den publik som besöker teatern och följer

dess arbeten, erhåller en skarp belysning, om man jämför skådespelets och operettens framgång. 1887—88 gafs „Pehr Svinaberde“ 12 gånger, medan „Cameliadamen“ endast kunde uppföras 7 och Flitgers „Hexan“ 5 gånger; 1888—1889 „Kejsarens nya kläder“ 17 gånger mot „Kungämnena“ 10 gånger och „Kärlekens komedi“ 4 gånger; 1889—90 „Stackars Jonathan“ 19 gånger mot Goethes „Faust“ — 5 gånger. Och det är att märka att här endast angifvas de dramatiska stycken, som vunnit kritikens enhälliga bifall.

Af dessa siffror vore man frestad att sluta till, det den rent dramatiska konsten härstädes bör omfattas med en större intresse än hithills, för att teatern med fog skall kunna kallas en verkligt behöflig faktor i den andliga odlingen i stället för en förlustelse-

lokal. Den enda möjligheten att i Finland skapa en inhemska svensk, dramatisk scen beror på möjligheten att betrygga, ej blott ekonomiskt men i högre mening moraliskt, den beöfntliga svenska teatern såsom — *konstansall*. Ty endast därigenom kan verklig aktning och kärlek för den dramatiska konsten väckas hos bildade unga män och kvinnor, hvilka måhända äga den bekanta „lusten för teatern“, men hvilka — det må nu gälla skådespelarkonsten eller dramatiskt författareskap — torde, eller åtminstone borde afskräckas från svårigheterna att förvärfva sympati och popularitet på ett värdigare gebit än det, som de dagligen se mest applåderadt och blomsterströdt.

HARALD MOLANDER.

Finska teatern.

Betingelserna för utvecklingen af en nationell scenisk konst äro väsentligen olika för den svenskspråkiga och den finskspråkiga delen af vårt land. Den svenska scenen har genom språkgemenskapen med Sverige visserligen tillfälle till rikare urval vid rekryteringen af sin personal, på hvilken därför de konstnärliga anspråken kunna ställas högt nog. Denna fördel har emellertid sin skuggsida. Det blir svårt för gryende talanger från eget land att uthärda konkurrensen med de svenska yrkesskådespelarene, hvilka vid sitt inkallande hit i de flesta fall lämnat olovaren långt bakom sig. Äfven göra dialektskiftningarna vid språkets uttal sitt till att öka svårigheten af ett samarbete mellan i Finland och i Sverige födde skådespelare.

Den finska teatern är däremot uteslutande hänvisad till eget lands resurser. Just häri ligger emellertid möjligheten för att en verkligt nationell konst skall kunna utbildas sig. Och den finska teatern får härigenom en kulturell betydelse för vårt land, som icke håller af den svenskspråkiga publiken får underskattas. Till finska teaterns inhemska repertoar hör ju äfven ett antal skådespel, som ursprungligen skrifvits på svenska, bland dessa äfven sådana, som endast i sin finska dräkt kommit till uppförande. I stället för att intaga en exklusivt finsk nationell stånd-

punkt har sålunda finska teatern med klar blick för tidens kraf sträfvat till att i sin mån utgöra ett i högre mening nationellt uttryck för kultursträfvandena i vårt land. Att den svenska publiken senterat till detta, framgår för resten otvetydigt af det alltjämt stigande intresse, som densamma visat för den finska scenen hvarje gång ett inhämskt stycke, vare sig finskt eller svenskt original, gått öfver nämnda teaters tillhör.

Under den tid denna skildring omfattar, från 1 sept. 1890 till 8 nov. 1891 hafva tillsammans 40 särskilda skådespel uppförts, af dessa icke mindre än 15 inhämska, 11 finska och 4 svenska original — till de svenska originalen räknas vi hr v. Numers skådespel. Af dessa 15 skådespel äro emellertid endast tre nya för den inhämska dramatiken — *Minna Canth's* Papin perhe, som första gången uppfördes den 23 januari detta år och tilsvidare upplefvat icke mindre än 16 representationer, hr *M. Vuoris* debutarbete *Ihmisten tähden*, första gången uppfördt den 16 okt. denna höst och sedan dess ytterligare tvenne gånger, samt v. Numers nya skådespel *Elinan surma*, hvars premiäre egde rum den 30 oktober detta år och som fortfarande efter 5 representationer står kvar på repertoaren. Nytt för tea-

terns repertoar var äfven *Gabriel Lagus'* skådespel *Den nya adjunkten* (Uusi apulainen) som redan för 10 år sedan presenterades för hufvudstadens svensk-talande publik.

Hvad den äldre inhämska repertoaren beträffar, så har hr v. Numers kända lustspel *Kuopion takana* uppnått det största antalet eller 17 representationer. För öfrigt hafva några smärre lustspel kommit upp till talen 7 och 5, Murtovarkaus af fru Canth har gifvits tre gånger, Regina v. Emmeritz -- med fru Aalberg i titelrollen -- 2 gånger o. s. v.

Finska teaterns uppgift som nationell konstanstalt kan emellertid icke inskränka sig till att förmedla uppförandet af den inhämska dramatikens alster. Det är ett kanske icke mindre viktigt inlägg i den estetiska odlingen som teatern gör genom att sätta sin publik i tillfälle att stifta bekantskap med ett urval af utlandets dramatiska produktion.

De utländska skådespelens antal under den här behandlade perioden uppgår till 25 emot 15 inhämska. Största kontingenten hafva, såsom naturligt är, den tyska och den franska dramatiken lämnat, i det att hvardera nationaliteten kontribuerat med 9 skådespel. Antalet för repertoaren nya har äfvenledes varit del-samma: 4 tyska och 4 franska. Från England är endast Shakespeare representerad med *Hamlet* samt *Romeo och Julia*. Skandinavien intar en anmärkningsvärdt anspråkslös plats, i det att endast Norge är representeradt, nämligen af Ibsen (med *Hedda Gabler*, ny för repertoaren) och Björnson (med en repris af *Mellem Slagene*). Den spanska, den italienska och den ryska dramatiken har under spelåret riktat repertoaren med hvar sitt stycke.

De utländska noviteterna voro till antalet 12, således tre gånger så många som de inhämska. De utgöra i det närmaste hälften af hela den utländska repertoaren, medan de nya inhämska styckena knapt uppgå till fjärdedelen af samtliga under spelåret uppförda inhämska skådespel.

Det är naturligt, att de stycken, som upplefvat största antalet representationer, skulle stå att finnas bland årets noviteter. Framst kommer härvid Calderons *La vida es sueno* med sina 9 representationer, därefter *Hedda Gabler* och *Kunnia*, hvardera uppförda 8 gånger. Att Shakespeares och Goethes tragedier kunnat gifvas så många gånger (*Romeo och Julia* 7 gånger, *Hamlet* 6 och *Faust* 5 gånger) får väl till en stor del tillskrivas fru Ida Aalbergs uppträdande som gäst i dessa dramer. Naturligtvis saknas icke heller den lättare genren på repertoaren. Sålunda förekomma par franska konversationspjäser, ett antal af 8 rena lustspel, några folkliksbilder o. s. v. Det antal af 32 representationer som kommer på den rena komedins anpart, kan emellertid icke betecknas som synnerligen

stort i jämförelse därmed, att af 4 tragedier 27 och af 4 moderna idedramer 24 föreställningar gifvits.

Repertoaren måste betecknas som gedigen och vald med hänsyn till de anspråk man ställer på teatern som en anstalt „ej blot til lyst“. Och den ofvan anförda statistiken tyckes äfven bära vittne om, att teaterns publik vetat uppskatta den del af repertoaren, som dock förutsätter intressen af djupare art.

Anmärkas bör tillika att på senare tider en sträfvan gjort sig gällande att tillfredsställa tidens växande anspråk på en värdad uppsättning, som är egnad att väcka och nära den illusion, som är så nödvändig, för att åskådaren skall försättas i den rätta stämningen.

Teaterns skådespelarepersonal har utgjorts af omkring 25 artister. De skådespel, som tyckas bäst lämpa sig för teaterns krafter, äro i främsta rummet inhämska stycken af *Minna Canth*, Numers o. s. v., samt därefter de moderna tyska skådespelen. Möjligen beror detta till stor del därpå, att dessa uppgifter mest intresserat dels artisterna själfva, dels den eller dem som leda öfningarne. Möjligheten af gästspel är icke synnerligen stor för finska teatern, i fall man icke härvidlag vill göra en medgift för tvåspråkighetens princip. Som gästspel måste väl i alla fall fru Ida Aalbergs uppträdande betecknas.

Teaterns närmaste ledning har nu likasom tillföre varit anförtrordt åt teaterns verkställande direktör, Dr K. Bergbom. Och de framgångar, som finska teatern haft att glädja sig åt, de framsteg, som den år för år i mer än ett afseende har gjort, äro till stor del att tillskrivas det aldrig svikande intresse och den insikt som hr Bergbom lagt i dagen.

I sammanhang med ofvanstående skizzerade skildring vilja vi med några ord beröra den andra i landet arbetande finska teatertruppen, den s. k. folkteatern, under ledning af dir. A. Aspegren. Vi betjuna oss härvid af det material, som af hr A. ställts till vårt förfogande.

Denna trupp begynte sin verksamhet i Tammerfors hösten 1887 och har således nu uppnått det femte året af sin tillvaro. Under denna tid hafva representationer gifvits i flere af våra landsortsstäder, företrädesvis, som naturligt är, i de med finskspråkig befolkning. Största antalet representationer hafva gifvits i Tammerfors, Kuopio, Björneborg och S:t Michel, vidare i Joensuu, Jyväskylä, Nyslott, Tavastehus, Uleåborg, Viborg och Åbo, äfvensom i S:t Petersburg.

Hvad teaterns repertoar beträffar, så måste den själfvallet rätta sig efter teaterns egenskap af folkscen och förty vara af mera anspråkslös art. Sålunda förekommer ett stort antal enaktspjäser, nära nog en

tredjedel af hela repertoaren, medan å andra sidan så pass svårspelade och gedigna stycken som *Daniel Hjort*, *Åra*, *Tofslärkan*, *Nora m. fl.* dels förekommit på repertoaren dels äro under inöfning. Lustspelens antal stiger till 31 (däribland 18 finska original; 11 tyska), skådespel af den alvarligare genren äro emellertid icke färre än 22 (6 finska original, 3 svenska af finländska författare, 7 tyska); härjämte hafva 14 skådespel af mer eller mindre utpräglad lyrisk karaktär förekommit, mest enaktspjäser. -- Under spelåret 1890-91 gifvos af 8 finska lustspel 18 representationer, af 9 tyska 31 föreställningar; af dramer förekommo blott tvenne finska original, som uppfördes

resp. 4 och 6 gånger, samt tre svensk-finska, uppförda resp. 10, 7 och 1 gång; 4 tyska skådespel af den alvarligare genren gifvos tillsammans 9 gånger, 1 ryskt 5 gånger. Sångspelens antal voro 10, af hvilka 42 representationer gifvos.

Det ligger för öppen dag att en verksamhet sådan som hr Aspegrens gör ett aktningvärdt inlägg i odlingsarbetets spridning i vårt lands aflägsnare bygd och det var därför med sann tillfredsställelse, som man erhöi kännedom om att styrelsen med ett statsanslag på 6,000 mark beslutit understöda folkteaterns sträfvan.

J. N. REUTER.

Fiskerinäringen.

Medan i de flesta civiliserade länder och särskildt i Nord-Amerika under de senaste årtiondena med ifver arbetats på fiskerinäringens höjande, har hos oss jemförelsevis litet blifvit tillgjordt i detta syfte. Visserligen finnas numera i största delen af landet s. k. fiskeriföreningar d. v. s. öfverenskommelser om sätet för fiskets bedrivande, som befolkningen på grund af 1865-års fiskeristadga äro skyldiga att bilda, men efterlefnaden af dessa stadgar lemna åtskilligt öfrigt att önska. Ganska goda resultat gifver den bland vårt lands allmoges allmänt brukliga fiskplanteringen, som tillgår sålunda att köns mogen fisk, fiskyngel eller i en del fall befruktad romm transporteras från en sjö till en annan, der ifrågavarande fiskslag förut saknats. Men oaktadt allt detta måste man dock erkänna att vårt lands fiskerier icke äro af den betydelse, som man på grund af landets rikedom på vatten vore böjd att antaga.

I anledning häraf har fiskeriinspektören under sistlidna vinter utarbetat ett „*Förslag till åtgärder för fiskeriernas höjande*“ (Meddelanden af Inspektören för fiskerierna i Finland II). Förf. utgår der från det faktum, att i våra vidsträckt och talrika vatten fås jemförelsevis litet fisk, och att den fisk som fångas icke behandlas på ett sådant sätt, att den kunde betinga sig ett högt pris i marknaden. Han påvisar huru mye-

ket i andra länder blifvit gjordt för fiskeriernas höjande och yrkar på, att då våra kunskaper i hithörande frågor ännu äro mycket otillräckliga, vi icke borde sitta med händerna i kors och antaga, att ingenting kan göras för att förbättra det nuvarande förhållandet, utan att man borde taga i hop med en systematisk undersökning af våra vattendrag samt derjemte medelst experiment söka utröna, på hvilket sätt ett vattendrag kan bringas upp till större produktions förmåga af fisk. Derjemte borde arbetas på spridande af kunskap om lämpligaste sätten att inpacka, transportera och konservera fisk.

Såsom lämplig ort för anställande af försök med olika fiskesätt, fredningstider, fiskodling m. m. föreslår förf. Evois forstinstitut. Inom den till institutet hörande kronoparken finnes nämligen närmare ett hundratal sjöar och några öar och bäckar, der försöken kunde anställas. Här skulle äfven den naturvetenskapliga undersökningen af vattendragen påbegynnas för att utarbeta en metod, enligt hvilken den systematiska undersökningen af landets alla vattendrag skulle verkställas. Enligt förslaget var det meningen att på Evois äfven anställa försök med fiskodling i för detta ändamål inrättade dammar. Sedan en under senaste sommar på stället anställd närmare undersökning emellertid gifvit vid handen, att terräng- och jordmånsförhållan-

dena äro på Evois olämpliga för anläggandet af dammar, kommer denna del af försöken troligtvis att förläggas till annan trakt.

Alla dessa frågor äro ännu icke afgjorda af regeringen.

För att emellertid äfven på enskild väg söka verka för spridandet af intresse för fiskerinäringens höjande i landet har under året bildat sig en „Fiskeriförening i Finland.“ Föreningen har till ändamål att sprida intresse och insikt i fiskerinäringens rationella bedrivande, att värka för erhållande af en ändamålsenlig fiskerilagstiftning och för de gällande fiskeriförordningarnes efterlevnad; att så vidt möjligt söka undanrödja de omständigheter, som skadligt eller hinderligt

invärka på fiskerierna, samt att söka befordra fiskberedning och fiskhandel.

Dessa syften söker föreningen uppnå hufvudsakligen genom att utgifva skrifter, i olika delar af landet hålla möten och föranstalta utställningar, inrätta fiskkläckningsanstalter, samla uppgifter om fiskets tillstånd och behofver i olika delar af landet, utfästa premier för utrotande af skadedjur, befordra införandet af lämpliga fiskemetoder samt ändamålsenlig behandling och konservering af fisk, m. m.

Medlem i föreningen är hvar och en person, som en gång för alla till föreningen erlagt 50 mark eller också en årsafgift, som för yrkesfiskare och allmogemän är 2 mark, för andra personer 5 mark.

PISCATOR.

Barnsöl.

Få årtal hade det icke hänt, att någon skulle hittat på att bjuda mig till fadder. Mina gifta vänner visste mer än väl, hur innerligt jag hatade dessa små röda tingestar, som utgjorde deras sällhet. Jag har alltid hållit på, att små barn äro odrägliga emedan man hos dem blott finner embryon till *dåliga* egenskaper — de äro själfviska, envisa, argstinta, osnygga och mycket till. Och hos mina vänners fruar åtnjöt jag af denna orsak intet anseende alls. De betraktade mig som en gammal egoist, utan några mänskliga känslor, och hvarje gång deras män talade om, att jag skulle komma till dem på kvällen, sade de: åsch dendär . . . han skall naturligtvis ha toddy igen . . . trefligare umgänge kunde du nästan bestå dig . . .

Ni kan under sådana förhållanden tänka er min förvåning, när min vän doktorn häromdagen telefonerade och frågade, om han kunde få räkna på mig som „ungkarlsfadder“ åt sin första pojke. Han är visserligen en af dem, som stå mig närmast bland mina yngre vänner; men jag vet också, att hans hustru hör till mina värsta antagonister. Hans ton lät emellertid bestämd, och jag kom mig i häpenheten icke genast till någon protest, utan svarade, visserligen något dröjande, ja-a-, hvarpå han ringde af.

Dagarna före barnsölet sysselsatte min väns nyfödda arfvinge oafbrutet mina tankar, ehuru icke på ett synnerligen angenämt sätt. Jag tänkte med fasa på denna stela, tråkiga eftermiddagsstund i frack, med barnskrik, präst, ackuschörskas, konfekt och ett glas billig champagne.

När den äntligen var inne och jag skulle göra mig färdig, rågades min misstännings mått. Middagsluren måste afbrytas, ingen ordentlig stärkskjorta fanns till hands och rakknifven var irriterande slö. Och när jag åkte till platsen för ceremonin, gick någonting i olag på redet och jag fick traska till fots i det afskyvärda värslasket.

Prästen ensam hade anfänt. Det var en blek, skägglös man på omkring trettio år med ett ganska sympatiskt utseende. Hans röst hade en påfallande vacker klang, men han bröt starkt på finska. Det var han, som vigt min vän, och han frågade, om det var två år sedan dess. Nej, ett år var det . . . just jämt . . . och man skrattade.

Konversationen gick styft — vi hade så få intressen gemensamma med prästen. Frågade, huru många han redan begrafvit, döpt och vigt samma dag, och huru ofta hvarje präst i församlingen var skyldig att predika. Gingo sedan öfver till sjukligheten i sta-

den och procenttalet af dödsfallen per vecka. Lyckligtvis kommo i detsamma de öfriga gästerna, och alla stego in i salongen.

Det var en liten, nätt salong, sådan ett ungt par i goda ekonomiska förhållanden har den. Inredningen tydde på nyhet och jämförelsevis god smak. Endast ett par tvivelaktiga tafflor på väggarna røjde, att värden icke var konstännare. Och på den ena flacka, gråa bredväggen hängde omotiveradt en liten spegel med förgylld ram i rokokostil.

Barnet skrek i det inre rummet gällt och enerverande som en skadskjuten hare. När det skulle hämtas ut, uppstod mellan två gamla damer ett lifligt komplimenterande angående hvem som skulle bära fram det. Den, som var utsedd till hedersposten, visste det själf mycket väl — men det skulle naturligtvis krusas.

Man ställer upp sig. Herrarna på ena sidan, med ryggarna mot flygeln, damerna på den andra. Midt emot mig står en ung flicka i hvitt, en släkting till den unga modern. Det förefaller mig, som vore hon pinad af att ha mig till mofadder.

Jag observerar, att min vän icke står bredvid sin hustru, som jag tycker mig hafva sett andra göra, utan stannat i dörren till sitt rum, liksom hörde han icke till hela sällskapet. Modern håller sig bredvid barnet och har en sudd i handen, färdig att vid behof stoppa den i den lillas mun. Detta väcker hos mig ett dunkelt minne af att barnmorskan vanligen plägar spela denna roll. Jag ser närmare efter och finner till min stora lättnad, att något sådant där skinande ansikte på en fet kropp icke synes till.

Modern har ett blekt och fint utseende. Det hvilat öfver hennes drag ett makalöst uttryck af lugn lycka. Hennes små, blacka ögon hafva i dag en egendomlig glans. Hon bär en guirland af friska blommor vid ena axeln. Jag betraktar henne med sympati, nästan med värme.

Barnet skriker oafbrutet och prästens ord gå förlorade. Det ligger icke ett grand af stämning öfver ceremonin. Hvar och en ser ut, som önskade han, att det snart vore till ända. En ung fru bland faddrarna drager på munnen. Den gamla damen, som bär fram barnet, försöker vyssja det och trycker det emot sig i alla möjliga ställningar, medan modern förgäves bjuder till att lugna det med sudden. Fadern drar sig alt längre tillbaka i sin dörr, som skämdes han smått och ville komma undan. Och under alt detta läser prästen vidare, sökande att öfverrösta barnets skrik.

Men när den lilla skall föras fram till dopfonten, blir han plötsligt tyst. Högtidligt och långsamt läser prästen dopformuläret öfver honom och uttalar de namn han skall bära. Det lägger sig med ens allvar och stämning öfver rummet. Allas blickar riktas på barnet, där det utan ett knyst låter fukta sitt hufvud, stirrande i taket med sina stora, runda, uttryckslösa ögon. Det är, som skulle hvar och en undra, hvad det engång i världen skall blifva af denna hjälplösa varelse och uppriktigt önska honom kraft att kämpa sig igenom det lif, dit han nu inträder och hvars strider hvar och en af oss i detta ögonblick drar sig till minnes.

Och när sedan prästen klart och högt ber för honom: Herren välsigne dig och bevara dig och gifve dig sin eviga frid . . . så säger han det så enkelt och mänskligt, som vore det hans eget barn. Känslan värmer hans röst, och jag märker ej mera någonting af hans finska brytning. Och när välsignelsen är läst och akten slut, stanna alla en stund kvar på sina platser. Det är alldeles tyst. Det råder liksom en stum andakt, hvilken ingen har hjärta att störa.

Jag betraktar modern, som långsamt närmar sig sitt barn. Hon tager icke sina blickar från det. Kring hennes läppar leker ett fint leende, som påminner mig om en gammalflorentisk madonnabild. Och hennes ögon glimma af stilla, inåtvänd lycka och tyckas mig nu mörka, stora och vackra.

Prästen står länge och väl bugande framför henne för att trycka hennes hand och gratulera. Men hon ser blott på barnet och märker ingenting.

Jag kommer hem och kastar mig i min bekväma gungstol, där jag så mången aftonstund legat och gjort själfbelättna reflexioner öfver min ensamhet och mitt oberoende. Jag försöker att låta tankarna glida in i dessa gamla gängor igen. Men det går icke i kväll. I mitt öra ljuder hela tiden klangen af prästens klara, vibrerande stämma . . . och gifve dig sin eviga frid . . . och framför mig står så tydlig bilden af den unga modern med glansen i blicken och madonnaleendet på de tunna, bleka läpparna.

Aldrig förr har jag velat medge, att det finnes en högre och finare lycka i lifvet, än den jag njutit — kanske för att jag känt, att den är för mig oåtkomlig, för alltid oåtkomlig . . .

V. JELM.

Andra tider...

Emellan säfven en vattenspegel,
som söfver en strimma himmel,
på andra stranden en hög af tegel,
en betande ko och en skimmel.

Ett stycke längre från ån, en stuga,
som låter sin röda trefnad
behagligt lysa, där björkar buga
mot tallarnas mörka väfnad.

Högt upp i luften, den härligt klara,
slår glammet af barn, som leka,
så vassens mörter ha vädrat fara
och uthuslångorna eka.

På farstukvisten står folkskollärarn
och täljer, där vi oss sola,
om platsens forntid och om förärn,
som gjort bryggeriet till skola.

Han mindes ännu den goda tiden,
när tegelhögen därborta
stod som en skorsten med hufvan vriden
så draget ej kom till korta.

Det var den tiden, då bryggeriet
slog ut kring näjden sin ånga,
då ännu ej nyhetsmakeriet
gjort proselyter af många.

Det mörka huset med fönstergluggar
och stora måltkar, som jäste,
grep hela trakten i sina kuggar,
— då skummade ölet och fräste!

Där uti skjulet ha flinka händer
hopsamlat buteljglasrester
från vägens kanter och bäckens stränder,
— ett minne af forna fester!

Dagsvärkarn lefde som häfden lärde,
en vante i herrarnas händer,
en strupe, som villigt och glupskt förtärde
en kanna färsköl i sender.

Men så kom snillet med folkets bildning
som enda stöd för nationen,
och då blef häfden — bevars — förvildning!
— Så mäktig är opinionen!

I samma dungar, där deras fäder
vid flaskan somnade sakta,
där gå nu barnen och lära seder
och — fädrens minne att akta.

Ja, — evig ära åt framstegsmännen,
som vårdat tidernas gröda,
som af förtryckarn gjort folkevänner,
och låtit vetande flöda!

KARL A. TAVASTSTJERNA.

Turistföreningen i Finland.

Då Turistföreningen i Finland på våren år 1887 konstituerades, tillvann den sig den mest vidsträckt anslutning; i alla delar af landet antecknade sig medlemmar, filialföreningar organiserades å många orter för att tillgodose de rent lokala intressena, nitiske ombudsmän erbjödo föreningen sin tjänst utan annan ersättning än medvetandet att gagna en god sak; icke mindre än 60 orter representerades genom sådana ombud.

Några år ha gått sedan dess. Från medlemslistan ha namn bortfallit, utan att nya i lika mängd tillkommit, antalet medlemmar har från c. 1900 år 1887 nedgått till c. 1400 år 1891. Programmet är dock oförändradt detsamma: „Turistföreningen i Finland vill såväl hos landets egna invånare som hos utlänningar väcka håg för samt underlätta resor i detta land, i syfte att utvidga kännedomen af dess natur och folk“, — men den första entusiasmen har lagt sig. De, som med bildandet af en turistförening hoppades med ens framkalla en mäktig turistström i olika delar af vårt land, ha sett sina illusioner ramla. Rom byggdes ej på en dag, och att göra Finland till ett turistland är icke ett ögonblicks värk; därtill behöfves rundligt arbete och — tålmod. Frågan blir då den: har föreningen hittills utfört något arbete i sådan riktning och är detta arbete af den art att det kan upmuntra turistsakens sanne vänner att tålmodigt skänka föreningen sitt fortsatta understöd i form af medlemskap och därmed följande årsavgift. Till ledning vid denna frågas besvarande lämnas här en sammanträngd öfversikt af föreningens värksamhet, för så vidt denna af synliga resultat kan bedömas.

Såsom det första momentet i § 2 af föreningens stadgar, i hvilken paragraf sättet för det allmänna programmets förverkligande närmare fastställes, upptages att föreningen arbetar för sitt mål „genom att utgifva anvisningar till reseturer inom landets mest sovärda och minnesrika trakter samt beskrifningar öfver desamma“. Se här en förteckning öfver hvad i sådant afseende tillgjorts.

Under åren 1888-90 har i en följd af 4 häften utgifvits *Reseturer i Finland*, ett arbete, om hvilket någonstades säges att det „utgör den fullständigaste hand- eller uppslagsbok för kännedom af vårt land och folk, som härtills i vår litteratur finnes att tillgå“. År 1889 utkom *Helsingfors med omgifningar*, en handbok för resande. Dessa hvardera arbeten, närmast afsedda för den inhemska turisten, ha samtidigt utgifvits i svensk och finsk upplaga. Till ledning för

den utländska turisten utkom år 1890 *La Finlande, manuel du voyageur de St. Peterabourg à Stockholm*. Boken, hvars tillkomst var förknippad med den internationella penitentiärkongressens i St Petersburg utflykt till Finland, trycktes med ett understöd af 1200 mk ur allmänna medel, hvilket för ändamålet ställdes till Bestyrelsens för Turistföreningen förfogande.

Till dessa föreningens förlagsartiklar komma ännu *Turistkartor för resor i Finland* (1890), omfattande i ett band 16 kartblad öfver de för turisten viktigaste delarna af landet, alla i största hittills publicerade skala, samt *Turistkartor* (1891) I. *Helsingfors västra skärgård*, II. *Hangö, Ekenäs och Ingå skärgårdar*, utgörande specialkartor för turer i de angifna näjderna.

I nämnda §§ andra moment uppställes vidare som en uppgift för föreningen att „söka åstadkomma förbättring af kommunikationsmedlen, där så är behöfligt, samt nödigt samband emellan de särskilda liniernas turlistor“, hvari utan all gensägenhet en af de viktigaste omständigheterna för turistlifvets främjande finner uttryck. Enhvar, som helst litet rest i vårt land, har nog samt haft kännningar af den brist på anknytning mellan särskilda trafikleders turer, som till men för en liflig trafik tyvärr allt ännu på mer än ett håll gör sig gällande. För att systematiskt kunna åvägbringa förbättringar häri är det nödvändigt att känna turerna å alla för allmän trafik öppnade linjer i landet. Resultatet af Bestyrelsens för Turistföreningen mödosamma forskningar på detta område har under senaste sommar offentliggjorts i *Turisten, tidtabeller och turlistor (juni-sept. 1891)*, i hvilken märkliga publikation den första fullständiga och, hvad mera är, tillförlitliga sammanställning af turlistorna för alla såväl järnvägar som ångbåtslinjer i landet erbjödes den resande allmänheten. Den praktiska betydelsen af en sådan bok är icke svår att inse, isynnerhet icke hos oss, där annonseringsväsendet ännu är så föga utveckladt, att till och med de i hufvudstadstidningarna ingående turlistorna för den viktiga linjen St Petersburg—Helsingfors—Stockholm icke fylla billiga anspråk på tydlighet och fullständighet. Ja, det är icke öfverdrift i påståendet, att dessa turlistor — utgifna i regelbunden följd år efter år — äro nyckeln till ett ordnat och växande turistlif. „Turisten“ har utgifvits med ett understöd af 500 mk ur allmänna medel.

Samtliga dessa publikationer ha förutom redan nämnda subventionsbelopp tagit i anspråk en summa

af c. 16,000 mark, som för ändamålet utanordnats ur föreningens kassa. I detta sammanhang må framhållas, att ofvan uppräknade arbeten, utom „Helsingfors med omgifningar“ redigerats af bestyrelsemedlemmar, hvilka utan tillgodoräknande af något författarehonorarium ställt sig i föreningens tjänst, dock med det undantag att till redaktörens af *Turisten* förfogande ställdes en gratifikation af 300 mark.

Hvad beträffar slutligen föreningens uppgift „att bidraga till beredande af lämpliga härbärgen för turister“ äfvensom „att för öfrigt efter förmåga främja allt, som kan tjäna till att göra resor inom landet lätta och angenäma“, så innehålla såväl centralföreningens som filialernas årsrapporter upplysningar om åtgärder i antydd riktning. Det främsta rummet bland sådana intagas af förskönings- och rödningsarbeten å särskilda utsiktspunkter. Ur kassarapporterna inhämtas att för uppförandet af utsiktstorn samt anläggandet af vägar och planteringar under åren 1887—1890 utgifvits Fmk 7,403: 81, till hvilken summa bidragit dels centralföreningen (1,412: 11), dels filialerna i Kuopio (3,387: 77), Willmanstrand (1,472: 46), Wiborg (1,007: 85) och Kajana (123: 62).

Öfriga mindre betydande praktiska åtgärder må här förbigås.

Såsom föreningens organ och som ett samband mellan centralbestyrelsen och filialerna äfvensom mellan förvaltningen och de enskilda medlemmarna äro de årligen utkommande årsböckerna att betraktas. Men jämte detta deras hufvudsyfte har man upptagit en god sed genom att i årsböckerna införa artiklar rörande turistlivet, dels direkt i form af råd och anvisningar, dels indirekt genom resebeskrifningar.

Såsom af denna öfversikt framgår har föreningens arbete och ekonomiska resurser i främsta rummet koncentrerats på åstadkommandet af den oundgängliga handboks-litteraturen. Och därmed har äfven den första nödvändiga och säkra grunden lagts för ett ordnad turistväsende. Men denna revy ger därjämte vid handen att all denna värksamhet blifvit möjlig endast genom just turistföreningen. Genom denna association har den pekuniära basen vunnits för alla dessa publikationer, hvilka, om de äfven i en framtid skola betala sig genom ökad afsättning, likväl

hittills och ännu någon tid icke kunna hänföras till kategorin af inkomstbringande förlagsartiklar. Det må därför erkännas, att föreningen under sina första värksamhetsår dock i någon mån fört turistsaken framåt och tillika, att det som kunnat göras, i första rummet är en frukt af den starka anslutningen till det uppställda programmet.

Huruvida sedan den enskilde medlemmen allt framgent skall med sin skärf bidraga till fortsättning af det påbörjade värdet, är en fråga, hvars besvarande främst beror af en hvars individuella förmåga att uppskatta ett s. k. allmännyttigt och fosterländskt sträfande, utan att en konkret valuta är att påräkna.

Men i den mån turistsaken utvecklas och en ökad trafik kommer att erkännas som en frukt af en fast organiserad förenings värksamhet, skola väl äfven ekonomiska fördelar kunna ställas i utsikt för dennas medlemmar i form af särskilda rabatter å ångbåtar, o. s. v. En början är till och med redan att anteckna, ty aftal hafva träffats i sådant syfte.

Ansatser äro gjorda till förvärdligandet af turistföreningens program, de första stegen äro tagna till den goda sakens främjande. Skall det påbörjade värdet förlamas på grund af slocknande intresse? Vi tro det ej. En lugn kritik af det som gjorts och allt som billigtvis kunnat göras berättigar till uttalandet af förtröstan därom, att turistsaken allt framgent skall kunna kring sig samla ett allmänt intresse och, förd framåt, uppbaras af ett ständigt växande antal vänner. Af fallet kan icke vara annat än tillfälligt och öfvergående. Där missnöje råder, skall det väl vika i den mån föreningen, på grund af vummen erfarenhet, erhåller en fastare organisation; alla anmärkningar om bristande sammanhållighet och snabbhet i expeditioner skola förstummas och föreningen lifskraftig och stark kunna gå till att lösa sin vackra uppgift: att utvidga kännedomen af Finlands natur och folk.

Som ett dyrbart erkännande af sitt arbete för detta fosterländska mål och som en uppmuntran att fortgå på den beträdda vägen har föreningen genom senast församlade Ständers samstämmiga votering fått sig tilldeladt ett understöd af 3,000 mark ur Långmanska fonden.

AUGUST RANSAY.

Literatur-revy.

Teologisk och religiös litteratur.

1 januari—1 nov. 1891.

Den teologiska och religiösa litteraturen har under innevarande år vuxit mest genom finska öfversättningar. Med dessa kunna de inhemska arbetena icke täfna i omfång, men väl i mängd. Värdet torde väga jämt.

Af vetenskapliga arbeten märkas endast få. Bäst representeras kyrkohistorien. Ett förtjänstfullt bidrag till vår kyrkas historia är *J. A. Cederbergs* „Några blad ur den finska pietismens historia“ (G. W. Edlunds förlag). Boken skall komplett omfatta omkring 15 tryckark. Läsningen störes något af för ämnet främmande reflexioner med uppbyggligt syfte. Lektören torde dessutom svärigen reda sig med de talrika latinska och tyska citaten. I detta sammanhang kan nämnas *I. Lagus'* „Neljä keskustelua liballisen ja saatanan välillä“. Detta lilla häfte är egentligen en dramatisk uppbyggelseskrift, men har historiskt värde för karakteristiken af pietismens äldsta stadium i vårt land.

Den hittills tämligen torfliga finskspråkiga apologetiska litteraturen har riktats med leipzigerteologen *C. E. Luthardts* föredrag under namnet „Apologettisia esitelmä kristinuskon perustotuksista“. Arbetet, som i Tyskland upplävat 11 upplagor, torde till anda och beskaffenhet af gammalt vara känt äfven hos oss. För öfversättningens godhet borgar märket Antto S. Knapphändigheten i angifvandet af citatens källor måste betecknas som ett missgrepp af öfversättaren. Herm. Råberg har skrivit förordet. Afsedd för utlåningar är *E. T. Gettrins* „die Rechtfertigungslehre“ etc. Samma antibeckianska polemik, som bildar innehållet i detta arbete, har den kände förf. fört framställt i flere finska och svenska skrifter.

Bibelkanskapens befordran afse tre arbeten från W. Söderströms förlag. Främst står *Ad. Neovius'* „Raamatun opas“, öfvers. från engelskan. Denna alfabetiska förteckning öfver de viktiga i bibeln förekommande begreppen är särdeles praktiskt uppställd och förtjänar väl att spridas bland bibelläsare. *V. T. Rosenqvist*, redan förut känd som bibeltolkare, har skrivit en „utläggning af Johannes evangelium“. Utläggningen ansluter sig som en sammanhängande lektyr till evangeliet i enhetliga stycken fördelade, själfständigt öfversatta text. Den sakrika, enkla och varma framställningen skall säkert skaffa boken vänner i hem och skola. En ny finsk öfversättning af nämnda evangelium har *Ludv. Engqvist* utarbetat. Visst är denna i några fall bättre än den gamla öfversättningen. Dock kunna talrika anmärkningar göras både mot upplåtning och språk.

Bland arbeten för kristendomsundervisningen märkas nya upplagor af *K. G. Leimberg* „Biblisk historia“ (äfven finsk), *A. G. Borg* „Biblian historia“, *Waaransu* (*K. A. Houghbergs*) förtjänstfulla „Biblian historia“ för folkskolor och *G. F. Helsingius'* „Handledning till den heliga skrifts kännedom.“ Afsedd för lärare i folk- och småbarnskolor är *J. H. Tukkas* „Äitakausjaksallinen johdanto biblian historiaan“. En ny upplaga af *A. O. Blomberg* „Pyhäkoulun ja kodin käsi- ja rukouskirja“, som tillika ger en kort historik öfver söndagsskolan, och en svensk öfvers. af *Eero Hyvärins* „Handbok för söndagsskolan“ vittna om växande intresse för denna nyttiga inrättning. Katekesundervisningens svåra problem har framkallat två nya lösningsförsök. *A. Kanninen* vill med „Katekismusopetuksen viitteitä“ motarbeta utantill-läsningen och *J.*

N. Sainio „Pienokautemme kristillisyyden opetus“ söker följa den moderna läskningsundervisningens metod. Ett användbart schema för kyrkohistoriens inlärande i folkskolan ger *A. Kanninen* „Kirkkohistoria“. En af *J. A. Maunu* gjord duglig finsk öfvers. af *C. A. Cornelius'* kyrkohistoria har ändtligen utkommit (på W. Söderströms förlag). *I. Päivemäntä* har ombesörjt en ändrad upplaga af *Matthias Puthons* på 60-talet utkomna välmående „Kristillisen siveyden oppi“. Spridd bland allmogen, borde denna bok värka godt för sedernas förädling.

Talrikast representerad är uppbyggelse-litteraturen, mest på W. Söderströms förlag. Bland folkets djupa led kan *O. W. Segerwärdin* saarnoja* utgifna af *K. R. Tuohimäen* påräkna stor spridning. Det billiga priset (2: 80) för en hel årgång bör locka till köp. Det folkliga och enkla språket skall tiftala. Af den brokiga predikosamlingen „Vartijaäninä“ utkommer som bäst tredje årgången. Äfven *J. Reijonen* har utsändt ett litet häfte „saarnoja“. Med dessa inhemska predikosamlingar torde *G. E. Alfvarns* „Virkestystä matkalla“, öfvers. af H. Aatami hafva svårt att konkurrera (G. W. Edlunds förlag). Priset är för högt (c. 7 mk). Af *Otto Funcher* med rätta omtäckta skrifter föreligger numera fullständig också „Leipi ja miekka“, öfvers. af Aatto S. och som öfvertryck däraf „Voitko kuolla rauhassa?“ I stil med Gamla testamentets profeter har *M. Rosundal* med anledning af vårt politiska läge för tillfället skrivit sin imponerande straffpredikan öfver Finlands folk „Sureeko Suomi Jumalan mielen mukaan?“ (äfven på svenska). Den Gummeruska publikationen af *Krist. Scribers* „Sielun aarre“ närmar sig sin afslutning. Yttermera hafva utkommit diverse smärre uppbyggelseskrifter såsom af *C. H. Spurgeon* „Tähtäpäitä“ (2 uppl.), *Drummond* „Rauha olkoon teille“ och „Muutettu elämä“, *Frich* „Älä pelkää“, *Cuyler* „Jumalan valkeus“ m. fl. öfversättningar.

K. TALLQVIST.

Historia.

Det faller genast i ögonen att fäderneslandets historia så godt som uteslutande är föremålet för våra historieforskarens arbete, vare sig de skriva på svenska eller finska. Men på detta område är arbetet utomordentligt lifaktigt. Halfannat total publikationer, och af dessa icke en enda, som ej skulle behandla Finlands historie! Efterföljande redogörelse är så vidt möjligt hällen i kronologisk ordning efter den tid af vår historia förenämnda publikationer behandla.

Våra finskatalande förfäders kultur under den förhistoriska perioden belyses i tvänne akademiska afhandlingar. Hr *Hj. Appelgren* beskriver „Finlands fornborgar“, eller rättare branta backar med mer eller mindre tydliga spår af ruiner efter primitivt uppförda borgar. Förf. anser dem förskrifva sig från den senare järnåldern och hednatidens slut. Han redogör för kring 70 stycken sådana „linnat“, mestadels belägna söderom de stora sjöarna, i Egentliga Finland, södra Tavastland och vid Ladogas vstra strand, således i trakten för fornfinnarnes boningsplatser, hvarför ock förf. anser dem vara tecken på en ursprunglig finsk kultur före svenska väldets tider. — Hr *A. W. Pirman* belyser i sin doktorsafhandling „Pakanuuden aikainen nimistö“ samma period och söker genom undersökningar om de grunder, enligt hvilka fornfinnarna bildade sina person- och familjenamn, få en inblick uti deras andliga lif.

finska, delvis blott på finska, har äfven ombesörjts af Folkupplysningssällskapet. Hvardera sällskapet föranstaltade under sommaren musikfester, det förra i Ekenäs, hvilken fest var besökt af omkr. 5,000 personer, Folkupplysningssällskapet en af omkring 15,000 personer besökt fest i Kuopio. Några finska folkskolor ha i landets östra gränstrakter samt svenska bygder upprättats af Finska Folkskolans Vänner.

Folkbildningsarbetet har äfven af den studerande ungdomen omfattats med stor värme. En af savokarelska afdelningarna, sedan tillstånd till allmän insamling af medel för en folkhögskola i Savolaks ej erhållits, föranstaltadt lotteri, för upprättande af folkbibliotek i landets östra delar inbragte öfver 15,000 mark. För „Svenska folkskolans vänner“ har under året genom offentliga tillställningar insamlats ett par tiotal tusen mark. Under året har en svensk folkhögskola varit verksam i Borgå, en finsk i Kangasala. Den 1 november detta år började två nya svenska folkhögskolor sin verksamhet, den ena i Kronoby (Österbotten), upprättad genom österbottniska studenter, den andra i Esbo (Nyland), grundlagd af Nylands studenter. — Medel för upprättande af andra såväl svenska som finska folkhögskolor ha insamlats.

Vid ständermötet behandlades åtskilliga skolfrågor. En petition om obligatoriskt inrättande af folkskolor i landskommunerna vann ej pluralitet, men understöd bestämdes för fattiga kommuner vid upprättandet af folkskolor. För fortsättningskurser till folkskolan och understöd för folkhögskolor beviljades i petitionsväg 90,000 mark. — Petitionen om beviljande af samma statsunderstöd åt privata samskolor som åt privata gosskolor vann en om ock knapp pluralitet. Samskolor finnas i hufvudstaden fyra, däraf tvänne redan dimitterat elever till universitetet. Hela elevantalet i dessa skolor är 889, i det närmaste lika många gossar som flickor. Äfven i landsorts-städerna finnas några dock ej än fullständiga samskolor. Den särskildt för mindre orter viktiga samskoleorganisationen vinner tydligen allt flere vänner.

Af denna sammanträngda öfersikt torde framgå, att på undervisningsområdet en ganska stor lifaktighet gör sig gällande. Den står i samband med det allmänna framåtskridandet inom landet under de senaste årtiondena samt vårt lands säregna kulturförhållanden.

I. A. HEIKEL.

Zoologi.

September 1890—september 1891.

Herr J. A. Palmén, som genom sitt år 1874 utgifna arbete om foglarnas flyttningvägar gifvit uppslag till anställande af omfattande observationer häröfver i olika länder, har inför andra internationella ornitologiska kongressen i Budapest år 1891 framlagt ett „Referat über den Stand der Kenntniss des Vogelzuges“.

Herr O. M. Reuter har i separataftryck från Finska Vetenskaps-Societetens „Acta“ utgifvit fjärde tomen af sitt stora arbete „Hemiptera Gymnocerata Europæ“ samt tvenne monografier, den ena öfver hemipterslägtet Holotrichius, den andra öfver hemipterfamiljen Ceratocombidae. Samma författare har i Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora fennica i tvänne afhandlingar redogjort för de i finska orangerier lefvande formerna af insektgrupperna Collembola och Thysanoptera samt nordiska sugfiskens förekomst i nyländska skärgården, äfvensom i Finska Vetenskaps-Societetens öfersigt förtecknat ett antal Podurider från nordvestra Sibirien. I sistnämnda tidskrift har herr Reuter äfven offentliggjort en bearbetning af de hemiptera, hvilka af herrar Ehnberg och Hammarström insamlats i sydvestra Sibirien och angränsande de-

lar af Mongoliet samt i Fauna et Flora sällskapets „Meddelanden“ utredt de skandinaviskt-finska Acanthia-arterna af saltatoriagruppern. I Revue d'Entomologie har herr Reuter publicerat bidrag till kännedomen om europeiska och exotiska hemiptera uti uppsatserna „Notes géographiques sur les Hémiptères paléarctiques“, „Capsidæ novæ e Rossia meridionali“, „Adnotationes hemipterologicæ“, „Capsidæ novæ ex Africa boreali“, „Notes sur quelques Hémiptères de Madère“, „Conspectus specierum generis Mustha“, „Ad cognitionem Capsidarum“ och „Hétéroptères de Suez“. Slutligen har herr Reuter i tidskriften Naturalista Siciliano beskrifvit några „Capsidæ sicilianæ novæ et minus cognitæ“. Smärre hemipterologiska uppsatser af herrar O. M. Reuter och E. Bergroth ingå äfven i Wiener entomologische Zeitung, Revue d'Entomologie och Entomologist's Monthly Magazine.

I en uppsats i Finska Vetenskaps-Societetens öfersigt, kallad „Ein Beitrag zur Kenntniss der vergleichenden Anatomie der Ohrmuskulatur“ har herr H. Schulman bekantgjort de första resultaten af sina omfattande undersökningar öfver ansigtsmuskulaturen hos olika däggdjur.

Herr J. Sahlberg har i Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora fennica lemnat „nya bidrag till kännedomen om solitära biarters arkitektur“ och redogjort för den i Lapplands granskogar såsom skadedjur uppträdande Cecidomyia strobi äfvensom beskrifvit några nya finska staphylinider och den förut okända hannen till Sirex Fantoma.

I samma meddelanden lemnar herr E. Reuter bidrag till vår inhemska fjärilfauna och beskrifver i Entomologisk Tidskrift några nya aberrationer af finska fjärilar.

Herr E. Bergroth redogör i Mittheilungen der naturforschenden Gesellschaft in Bern under rubriken „Beitrag zur Tipuliden-Fauna der Schweiz“ för ett antal nya och mindre kända schweiziska former af nämnda familj.

E. B.

Katalog

för Åbo stads museum.

Den 15 september 1891 hade 10 år förflutit, sedan bestyrelsen för Åbo stads historiska museum begynte sin verksamhet. Museet, som för första gången uppläts för allmänheten den 1 januari 1885, provisoriskt uppställt i 4 rum i Åbo slott, har under senaste sommar blifvit omordnat i 15 rum, af hvilka tillsvidare två äro restaurerade i 1500 talets stil. Museet i sin nuvarande gestalt lämnar besökaren en öfverblick af stiltvecklingen från renaissance till nuvarande tid. Vidare finner man husgeråd, redskap, smycken m. m. sammanställda efter materialet. En katalog öfver en del af samlingen, upptagande innemot 2000 nummer, har utkommit i svensk och i finsk dräkt. Allmänhetens intresse för museet har under årens lopp varit i ständigt stigande. Under detta år torde de besökandes antal kunna beräknas till 7 å 8 tusen personer. Museet står numera alla söndagar kl. 12—3 tillgängligt för allmänheten mot en inträdesavgift af 25 penni, samt under öfriga tider mot en afgift af 50 p. Museets lokal i Åbo slott är hyresfritt upplåten af staten. Såsom årliga anslag uppbär museet: af staten 900 mark till uppköp af ved och af Åbo stads fullmäktige 4000 mark, till öfriga utgifter. Utom vaktmästare har museet inga aflönade tjänstemän.

På museibestyrelsens föranstaltande utgifves en serie „bidrag till Åbo stads historia.“ Kostnaderna bestridas af en förening, hvars medlemmar, för det närvarande uppgående till inemot 200, erlägga en årsavgift af 5 mark. Under år 1891 har af bidragen utkommit åttonde häftet (det sjunde i första serien). G. C.

Valse Caprice.

Poco allegro.

K. Flodin.

pp

cantando

mf

cresc. f

p

p

à tempo.

rit. *f*

sf *sf*

più f *sf*

sf *dim.* *rit.*

p

sf

p

Nya böcker

på

SÖDERSTRÖM & C^{os} FÖRLAG

till Julen 1891.

Juhani Aho: Spånor (andra uppl.) F:mk 3.50.

Jac. Ahrenberg: Anor och Ungdom, två berättelser. F:mk 3.75.

Karl A. Tavaststjerna: Hårda tider, berättelse från Finlands sista nödar. F:mk 3.75.

Karl A. Tavaststjerna: Fyra dramatiska småstycken, F:mk 1.75.

August Ramsay: Turistlif och Idrott, II: På sommarvandring. F:mk 1.75.

Helena Westermarck: Ur studieboken II. Berättelser och utkast. F:mk 2.75.

W. Golovin & G. Fraser: Blad ur Finlands nutid och forntid. F:mk 3.60.

Jonatan Reuter & F. C. Bjarke: Dikter i färg och ord (10 mästertligt utförda teckningar med text). F:mk 17.

Af tidigare utgifna arbeten på samma förlag framhållas:

Juhani Aho: Folklif, översättning af Karl A. Tavaststjerna. F:mk 2.75.

Juhani Aho: Patron Hellman, översättning af R. Hertzberg. F:mk 2.50.

Jac. Ahrenberg: Hihuliter, skildringar från östra Finland. F:mk 2.75.

Jac. Ahrenberg: Österut, berättelser med teckningar af Edelfelt, Berndtson m. fl.

Joh. Rich. Danielson: Finlands förening med Ryska riket (tredje uppl.) F:mk 3.60.

Rafaël Hertzberg: Knekt och bonde, romantisk skildring från Klubbekrigets tider. F:mk 3.25.

P. Päivrinta: Bilder ur lifvet, I—IV å F:mk 1.60, 2, 4.25 och 2.50.

O. M. Reuter: Finlands natur, folk och kultur. F:mk 2.75.

Karl A. Tavaststjerna:

Barndomsvänner F:mk 5.50.

I förbindelser " 2.50.

En inföding " 4.75.

Affärer, skådespel " 2.80.

För morgonbris F:mk 3.75.

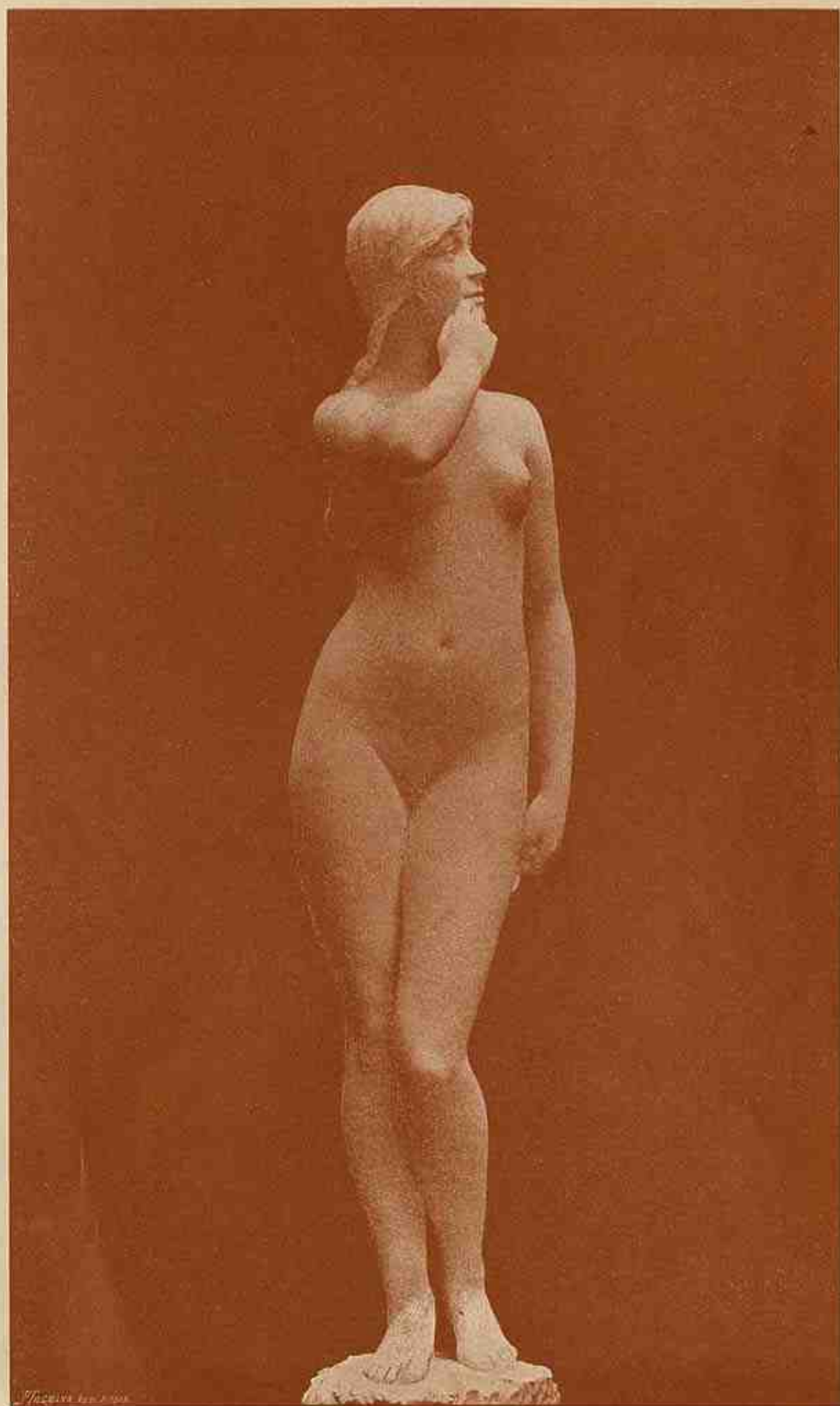
Dikter i väntan " 3.75.

Marin och Genre " 3.25.

→ Söderström & C:o Förlagsaktiebolag. ←

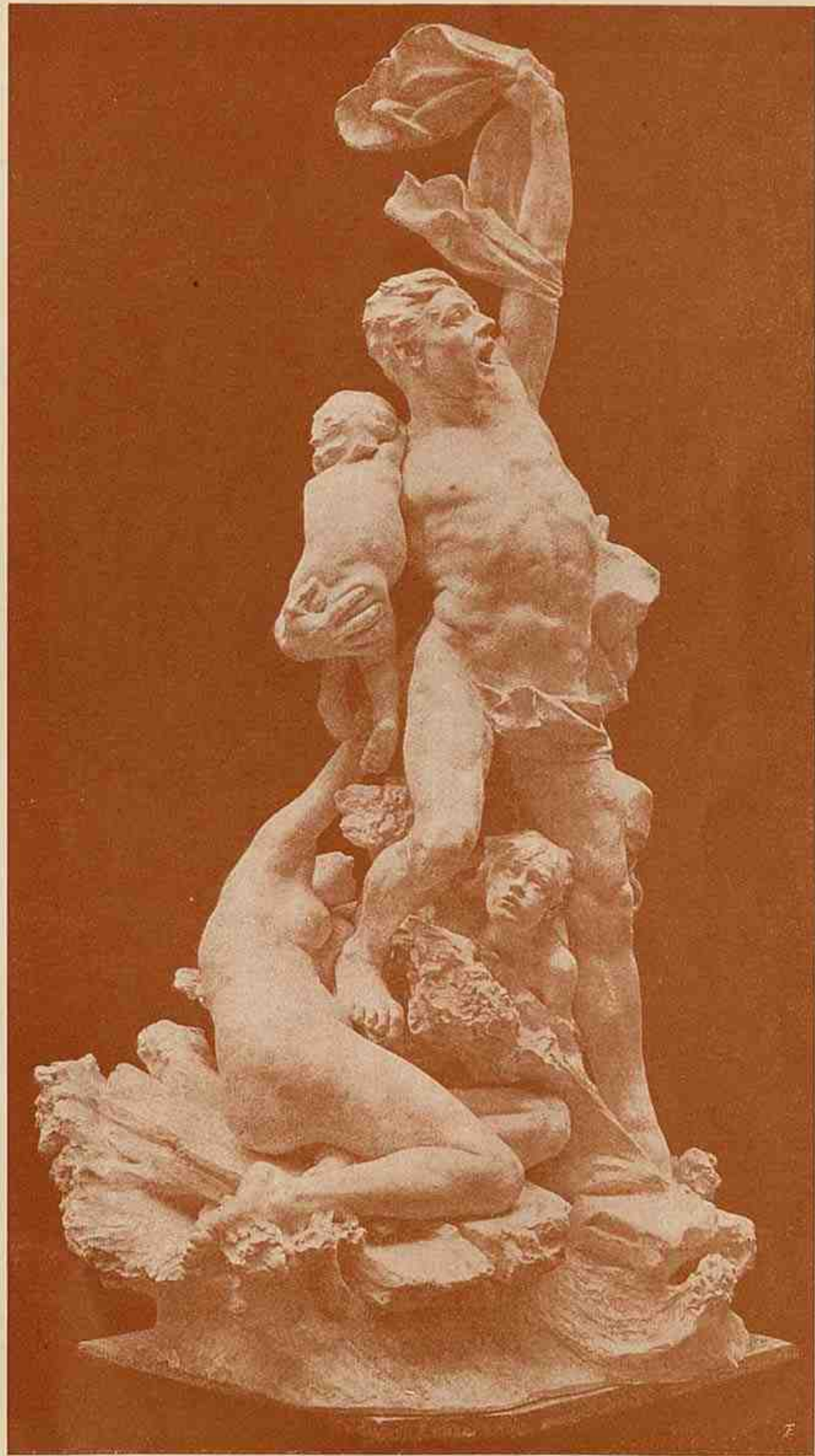
Helsingfors.

MARIATTA

at V. Vallgren.

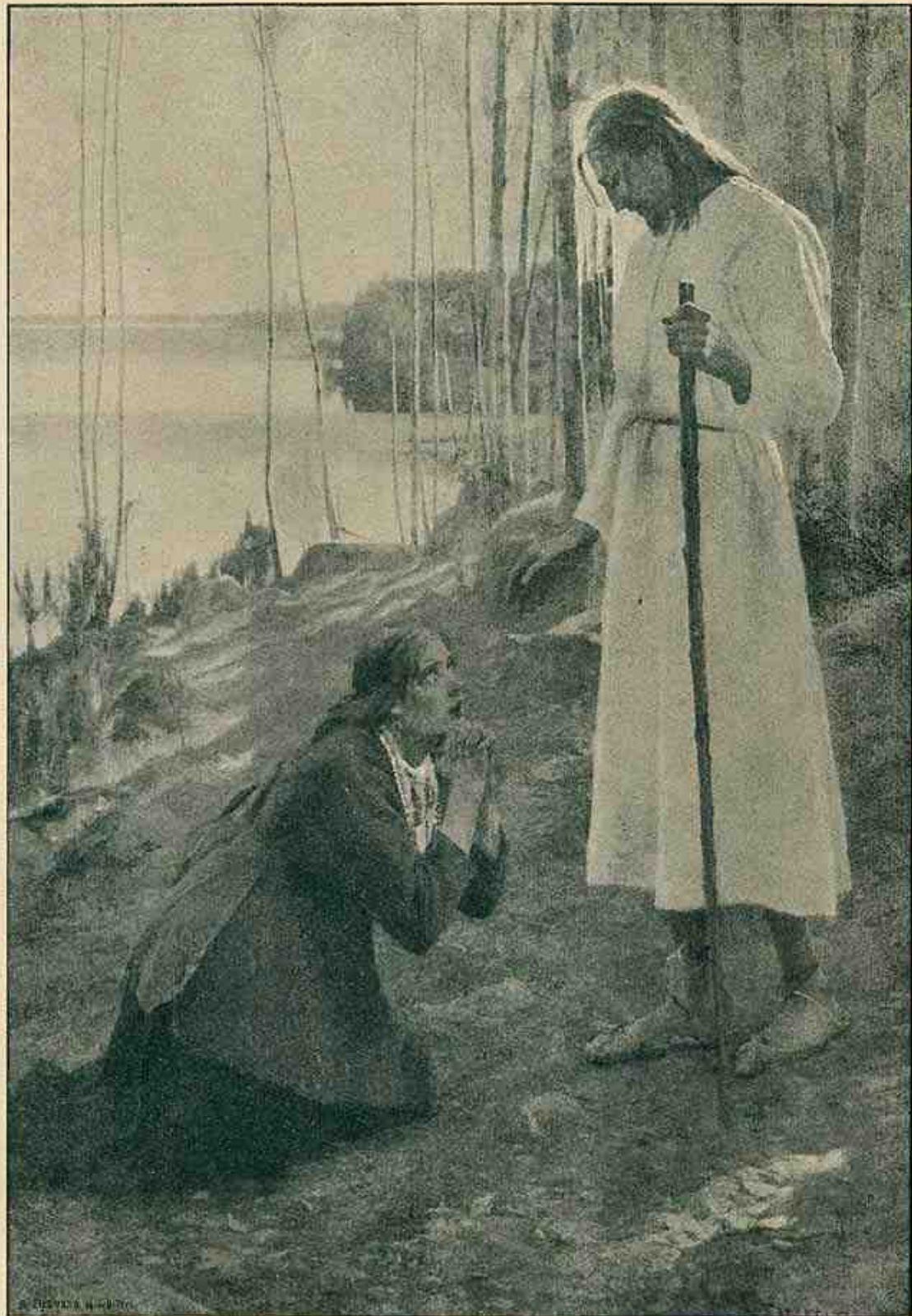
DE SKEPPSBRUTNA

af R. Stigell.

SOMMARDAG PÅ HOGLAND

af Th. Wunnerberg.

KRISTUS OCH MAGDALENA

af A. Edelfelt